

1-1-1

1-1-1

1-1-1

1-1-1

Y O Hernando de Vallejo, escriuano de ca-
 mara del Rey nuestro señor, y vno de los
 q̃ en el su Consejo residen, doy fee, que auien-
 dose visto por los señores del, vn libro, que
 con su licencia fue impresso, que se intitua,
Elegãcias de Paulo Manuicio, traduzidas del Tos-
 cauo por Lorenzo Palmireno, se tassó a qua-
 tro marauedis cada pliego: el qual tiene ven-
 tin pliegos sin el principio, que al dicho pre-
 cio suma y monta en papel ochenta y quatro
 marauedis. Y mandaron que al dicho precio
 se pueda vender, y no a mas: y que esta tasa
 se ponga al principio de cada volumen del di-
 cho libro, para que se sepa y entienda lo que
 por el se ha de pedir y llevar, como consta y
 parece por el auto y decreto sobre esto da-
 do, que està y queda en mi poder, a que me
 refiero. Y de mandamiento de los dichos se-
 ñores, y pedimiento de la parte de Luis San-
 chez, impressor de libros, a cuya instancia se
 dio licencia para imprimir el dicho libro, di-
 esta fee en la villa de Madrid a treinta y vn
 dias del mes de Julio, de mil y seiscientos y
 treze años.

Hernando

de Vallejo.

E R R A-

ERRATA S.

Folio 20. pag. 1. lin. 19. Minerva, lege Ceres,
& sic in sequentibus.

Fol. 23. pag. 1. lin. 20. lautiam, lege *lautiliam*.

Fol. 48. pag. 1. lin. 21. excumbendum, lege *incumbendum*.

Fol. 63. pag. 2. lin. 10. studio, lege *studia*.

Fol. 64. pag. 1. lin. 24. quetidie, lege *quotidie*.

Fol. 66. pag. 2. lin. 5. extimationis, lege *estimationis*.

Fol. 72. pag. 3. lin. 3. cosas, lege *casas*.

Fol. 76. pag. 1. lin. 16. gigantem, lege *gigantum*.

Fol. 82. pag. 1. lin. 9. secunda, lege *secunda*.

Fol. 87. pag. 1. lin. ult. mas, lege *meas*.

Fol. 98. pag. 1. lin. 25. proditorum, lege *perditorum*.

Fol. 100. pag. 2. lin. 4. nemini, lege *ne minimi*.

Licenciado Francisco
Murcia de la Llana.

Hic

L I C E N C I A.

DON Felipe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ierusalem, de Portugal, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Morcia, de Iaen, de los Algarbes, de Aigezira, de Gibraltar, Archiduque de Austria, señor de Vizcaya, y de Molina &c. Por quãto por parte de vos Luis Sanchez, impressor de libros, vezino desta villa de Madrid, nos fue fecha relacion, que vos teniades en vuestro poder vn libro intitulado *Elegancias de Paulo Manucio*: el qual auia sido impresso otras vezes con licencia nuestra: y por auer al presente mucha necesidad del, y no hallarse ninguno, nos suplicastes os mandassemos dar licencia y facultad para le boluer a imprimir, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual vislo por los del nuestro Consejo, fue acordado, que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y Nosttuimoslo por bien. Por la qual damos licencia y facultad a qualquier impresor destos Reynos, que vos nõbraredes, para que por esta vez pueda imprimir y vèder el dicho libro que de suso se ha fecho mencion por su original, que en el nuestro Cõsejo se vio, que va rubricado y firmado al fin de Hernãdo de

* 3 Vallejo,

L I C E N C I A.

Vallejo, nuestro escriuano de camara de los que en el nuestro Consejo residen: y con que antes que se venda, lo traigais ante ellos, juntamente con su original, para que se vea si la dicha impresion está cōforme a el: o traigais fee en publica forma, de como por corretor por nos nombrado se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original, y se os tasse al precio que se ha de véder, fo pena de caer e incurrir en las penas contenidas en las leyes y prematicas de nuestros Reynos, que sobre ello disponen; de lo qual mandamos dar y dimos esta nuestra carta y prouision, sellada cō nuestro Real sello, y librada por los del nuestro Consejo. Dada en la villa de Madrid a ocho dias del mes de Iunio de mil y seiscientos y treze años.

El Marques de Valle. El Licenciado don Iuan de Ocon. El Licenciado Martin Fernandez Portocarrero. El Licenciado dñ Geronimo de Medinilla. El Licenciado Melchor de Molina.

Yo Hernando de Vallejo, escriuano de camara del Rey nuestro señor la fize escribir por su mandado, con acuerdo de los del su Consejo.

Registrada. Iorge de Olazal de Vergara. Chanciller mayor. Iorge de Olazal de Vergara.

TABLA DE LOS TITV- LOS EN CASTELLANO, QUE van puestos al margen deste libro, por el ordẽ del Abecedario. Los que tienen esta se- ñal,* se han de buscar al fin en las adiciones.

A.

A Bogado. Fol. 1.	Amicissimo. fol. 11.
Acabar. ibi.	Amor. fol. 12.
Acaecer. ibi.	Animo, o volúdad. 13.
Acoger. fol. 2.	Animo dudoso. ibi.
Acomodamiento. ibi.	Animo grande. ibi.
Acompañar. fo. 3.	Animo apocado. ibi.
Acostumbrado. ibi.	Animo esforcado 14.
Acusar. ibi.	Animo reposado. ibi.
Adiuinar. fo. 4.	Animo senzillo, o sin doblez. ibi.
Adolecer. ibi.	Aparencia. ibi.
Aduersario. ibi.	Aprender. ibi.
Aduersidad. fo. 5.	Arrendamiento. fo. 15
Afamado. ibi.	Arrendar. ibi.
Afligido. ibi.	Affaz. ibi.
Afrentado. ibi.	Asegurar. ibi.
Aguero. Rayo. fo. 7.	Astucias. ibi.
Ayudar. ibi.	Astuto. ibi.
Alabar. fo. 8.	Avaricia. fo. 16.
Alcançar. fol. 9.	Auenturar. fo. 17.
Alegria. ibi.	Auer menester. ibi.
A lo mas alto. ibi.	

T A B L A.

Auifar. ibi.

Aumentar. fo. 18.

Altius y soberuio. *
fo. 154.

Animoso. * ibi.

Atribulado. * fo. 154

B.

Beneficio. fol. 18.

Bien común. f. 19.

Bienidad. fo. 20.

Buscar. ibi.

Bondad. * fo. 156.

C.

Callar. Caminar.

Camino. fo. 20.

Capitan. fo. 21.

Cara. Carestia. fo. 22.

Cartas. ibi.

Casa. fol. 23.

Causa. fo. 24.

Ciertamente. ibi.

Ciudadano. ibi.

Comedimiento. fo. 25

Començar. ibi.

Comer. fo. 26.

Compania. ibi.

Complexion. ibi.

Componer, o compo

sicion. fo. 27.

Comprehēder. fo. 28.

Común. ibi.

Congoxa. ibi.

Conocer. fo. 29.

Conciencia. ibi.

Consejar. ibi.

Consejarse. fo. 30.

Consejo. ibi.

Consentimiento. ibi.

Consentir. ibi.

Conseruar. fo. 31.

Consolar. fo. 32.

Consumirse. ibi.

Considerar. ibi.

Contar. ibi.

Contentarse. fo. 33.

Cōtentar a todos. ibi.

Contienda. ibi.

Continuar. ibi.

Contrario. fo. 34.

Conualecer. ibi.

Carcomoso, o mal a-
cōdicionado. ibi.

Cortes. ibi.

Costumbres. fo. 36.

Creer. ibi.

Creible. ibi.

Cre-

T A B L A.

Creer. ibi.
 Culpa. fo. 37.
 Cúplir su palabra. ibi.
 Cumplido. fo. 38.
 Cauallo. * fo. 156.
 Comunicar, o dar parte. * ibi.
 Confiar en si mismo. ibi. * Cosa. * ibi.
 Couardia. * fo. 157.

D.

Dañar. Daño. fo. 38
 Dañar por estoruar, o impedir. f. 39.
 Dar. ibi.
 Dar de palos. ibi.
 Dar lugar, o vetaja. ibi.
 Debil, o flaco. ibi.
 Debilitar, o enflaquecer. fol. 40.
 Defecto, falta, o descuido. ibi.
 Defender. ibi.
 Deliberar. fo. 41.
 Desde niño. ibi.
 Descontento. ibi.
 Descubrir. ibi.
 Descuidarse de sus cosas. ibi.

Desdichado. fo. 43.
 Desesperar. ibi.
 Deshonra. ibi.
 Desmayado, o amortecido. fo. 43.
 Desocupado. ibi.
 Desear. ibi.
 Destruir. fo. 44.
 Desventurado. ibi.
 Desuergoçado. fo. 45.
 Detenerse. ibi.
 Deudor. ibi.
 Deuoto. fo. 46.
 Dezir bien, y mal. ibi.
 Dezir mucho. fo. 47.
 Dias. Dios. ibi.
 Difícil. fo. 48.
 Diferencia. ibi.
 Digno. ibi.
 Dilatar. fo. 49.
 Diligente. ibi.
 Disposicion. fo. 50.
 Dissimular. ibi.
 Docto. ibi.
 Docto poco. ibi.
 Duda. fo. 51.
 Dudoso. ibi.
 Declarar con palabras.

T A B L A.

bras.* fol.157.
 Defensa.* fo.158.
 Descôiteto. Delignio.
 Dia vendra.* ibi.
 Discordar.* fo. 159.
 Discordia.* ibi.
 E.
E Dad. fo.51.
 Efeto. fo.52.
 Emendarse. ibi.
 Empresa. ibi.
 Emprender de propo-
 sito.fo.53.
 Embrauecerse,o bol-
 uerse cruel.fo.54.
 Encargar.ibi.
 Encomendar.ibi.
 Enculpar. fo.55.
 Enemistad.ibi.
 Enfermo. fo.56.
 Engañar. fo.57.
 Engaño. Engañar.En-
 gordar. ibi.
 En grãde manera.ibi.
 Enajo. ibi.
 Enojose mucho. f.58.
 Enseñar.ibi.
 Entender.ibi.

En todo tiene gracia.
 Entretener. ibi.
 En vano. ibi.
 Errar. ibi.
 Escoger.fo.60.
 Esforçarse.ibi.
 Escuchar. ibi.
 Escular. ibi.
 Es menester. ibi.
 Espantarse.fo.61.
 Esperança. ibi.
 Esperar.fo.62.
 Essento, o priuilegia-
 do, fo.63.
 Estomago gastado. ib.
 Estropear. ibi.
 Estudiar mucho. ibi.
 Enfalçar. fo.65.
 Exercito. ibi.
 Esperiencia. fo.66.
 Enloquecer.* fo. 159.
 Estado.* ibi.
 Examinar.* fo. 160.
 F.

F Acilmente. fo.67.
 Falso. ibi.
 Fama. ibi.
 Familiar. fo. 68.

Fami-

T A B L A.

Familiaridad ibi.
 Fatigarse. ibi.
 Favor. 69. Fiarfe. ibi.
 Fin. fo. 70.
 Fingir. ibi.
 Forçar su volúta*d*. ibi
 Fortuna. fo. 71.
 Fuego. ibi.
 Fuerças. fo. 72.
 Furioso. ibi.
 Fiar cartas. * fo. 161.
 Fuera de tiép*o*. * ibi.
 Fú*d*amento bueno. *
 ibi.

G.

Gasto. f. 73. Ganar
 o ganãcia. ibi.
 General del exercito.
 ibi.
 Gé*t*e de a cauall*o*. 74.
 Gloria. Gouernar. ibi.
 Gracioso. fo. 75.
 Grado. ibi.
 Grande. fo. 76.
 Gran feruor. ibi.
 Granja, o cortijo. ibi.
 Grauedad, cosa pesa-
 da. ibi.

Grauedad, o autori-
 dad. fo. 77.

Grueffo. * 161. Gloton
 ibi. * Guerra. * ibi.

H.

Hablar. fo. 77.
 Hablar poco. ibi
 Ha parado en e*s*to. 78
 Hazañas. ibi. Hazer lo
 q*u*e deuemos. ibi.
 Hazer ca*s*o. ibi.
 Hazer plazer. fo. 80.
 Hazer buena obra. 81
 Hazer algun seruicio.
 ibi.

Hazienda. ibi.

Herir. ibi.

Hijo. fo. 82.

Hizo bié su oficio. ibi

Holgarse. ibi.

Honesto. ibi.

Honra. fo. 83.

Honrar. fo. 85.

Humanidad. ibi.

Humanista. fo. 86.

Huir. ibi.

Hablar contra la hon-
 ra. fo. 162.

Hur-

T A B L A.

Hurtar. * ibi.
 Hazerse señor de alguna cosa. * fo. 163.
 Hazer que sea de su parte. * ibi.

I.

I Norancia. fo. 86.
 Impedimento. ibi.
 Imperio. fo. 87.
 Importancia. ibi.
 Incitar. ibi.
 Inclinado. fo. 88.
 Inconsiderado. Inconstante. Increible. ibi.
 Indigno. fo. 89.
 Indigestion. ibi.
 Indiscreto. ibi.
 Infamia. ibi.
 Informarse. fo. 90.
 Ingenio. ibi.
 Ingratitud. it i.
 Inhumano. ibi.
 Injuria. fo. 91.
 Inocente. Interesse. Interessado. ibi.
 Intêto principal. f. 92.
 Inuidia. fo. 93.
 Inuierno. ibi.

Iuramento. ibi.
 Iusticia. ibi.
 Iustificarse. fo. 94.
 Iuuentud. fo. 95.
 Iuzgad. ibi.
 Iuyzio. ibi.
 Ingrato. * fo. 163.

L.

L Engua. fo. 96.
 Lexos. ibi.
 Liberalidad y cūplimiento. ibi.
 Libertad. ibi.
 Libreria. ibi.
 Linage alto. ibi.
 Linage baxo. fo. 97.
 Lisonja. ibi.
 Llorar. ibi.
 Loco. ibi.

M.

M Aestro. fo. 98.
 Mala obra. ibi.
 Mancia. ibi.
 Maiquisto. ibi.
 Mañana. fo. 99.
 Mandar. ibi.
 Manera, o modo. ibi.
 Manifesto. ibi.

Matar

T A B L A.

Matar. ibi.
 Menospreciar. f. 100.
 Mensagero fiel. ibi.
 Mirar en alto. ibi.
 Moderarse. ibi.
 Morir. fol. 101.
 Mostrar el animo, ib.
 Mudar. ibi.
 Muestra o reseña. ibi.
 Mal cōtento. * f. 163.
 Mirar, tener ojo, cuy-
 dado. * ibi.
 Moderado. * f. 164.

N

Naturalaleza. f. 102.
 Negocios. ibi.
 Noble. ibi.
 Niñez. fol. 103.
 Niño. ibi.
 No está en mi mano.
 ibidem.
 No poder sufrir. ibi.
 No se que escoger. ib.
 Nouedad. fol. 104.
 Nuevas inciertas. ibi.
 Nuevas tristes. ibi.
 Nunca. ibid.
 Numero mayor. ibi.

Negociar. * fol. 164.

O

Obedecer. f. 104.
 Obligado. ibid.
 Obsequias. f. 105.
 Ocasion. ibi.
 Ocupado. ibi.
 Ofender. fol. 106.
 Ofrecer, oferta. ibid.
 Oficio y obligacion.
 fol. 107.
 Oluidar. fol. 108.
 Opinion. ibi.
 Ordenar. fol. 110.

P

Pagar. fol. 110.
 Pared. fol. 111.
 Parecer. ibi.
 Pariente. ibi.
 Partirse. ibi.
 Participar, o auer par-
 te. ibi.
 Pasion. ibi.
 Pecado, ibi.
 Pensar ardentamente.
 fol. 112.
 Pensar mucho. f. 113.
 Pensamientos y cuy-
 da.

TABLA.

dados. ibi.
 Peligro. fol. 114.
 Pelear. ibid. 115.
 Perder. fol. 115.
 Perdida, destruycion,
 o cayda. fol. 116.
 Perdonar. fol. 117.
 Pereza. fol. 119.
 Perfectamente. ibid.
 Perseguido. ibid.
 Perseuerar. ibid.
 Persuadir. ibid.
 Pesar o tristeza. f. 120.
 Pedit o preguntar. 121
 Pintar. ibid.
 Plazer dañoso. ibid.
 Pleytear. fol. 122.
 Poco. ibid.
 Poesia. ibid.
 Poner en peligro. ibi.
 Posseer. ibid.
 Potestad. ibid.
 Presentar. f. 123.
 Precio. ibid.
 Principio. ibid.
 Pronostico. ibid.
 Procurar. ibid.
 Prohibir. fol. 124.

Prometiimiento. ibid.
 Prouechoso. ibid.
 Prudencia. fol. 126.
 Puerto. ibid.
 Passo errado. * ibid.
 Promessacūplida * ib.

Q

Quadrar. ibi.
 Qualidado quilate. ib.
 Quitar. fol. 127.

R

R Azonamiêto de
 largo principio.
 Rebelarse. Recre-
 arse. fol. 127.
 Rector. fol. 128.
 Reconciliar. ibid.
 Reconciliado. ibid.
 Refrescar las llagas. ib.
 Regirse por volūdad
 agena. ibid.
 Rehazer. fol. 129.
 Relatar. ibid.
 Remunerar. ibid.
 Reposo. ibid.
 Republica. fol. 130.
 Reprehender. ibid.
 Reputar. ibid.

Re-

T A B L A.

Resistir. ibid.
 Respeto. ibid.
 Ribera. fol. 131.
 Rico. ibid.
 Robar el cāpo. f. 133.
 Rogar. ibid.
 Rostro. ibid.
 Rudo. ibid.
 * Reputacion. f. 174.
 * Regir la Republica.
 fol. 165. S.
Saber. fol. 133.
 Saber de cierto. Sa
 biduria. 134.
 Sagaz o cauteloso. ib.
 Salir. ibid.
 Salud. fol. 135.
 Saludar. ibid.
 Saltar. ibid.
 Sanar, o curar. ibid.
 Saquear. ibid. (ibid.
 Satisfazer con todos.
 Sazon. fol. 136.
 Secretamente. ibid.
 Segunda razon. ibid.
 Seguridad. ibid.
 Semejança. ibid.
 Señorío. ibid.

Sétido perdido. f. 137.
 Servir el estudio. ibi.
 Servir a Dios. ibid.
 Servicio. ibi.
 Ser juez. ibi.
 Sin daño vuestro. 138.
 Sitiado o cercado. ib.
 Socorrer. ibi.
 Soldados. ibid.
 Sospechar. ibid.
 Sufrir. fol. 139.
 Subitamente. ibid.
 Suceso. ibid.
 Superfluo. fol. 141.
 * Salir de fatiga. 166.
 * Sano. ibid.
 * Seguir el tiépo. ibi.

T

Tardança. fo. 141.
 Tarde se haze. ib.
 Temor. ibid.
 Temido. fol. 142.
 Tener a mal. ibid.
 Tener cuenta. ibid.
 Tener por cierto. 143.
 Termino. ibid.
 Tiempo bueno para
 nauegar. ibid.

Tiem-

T A B L A.

Tiempo largo. ibi.
 Tiempos malos. ibid.
 Topar. 144.
 Tornar. ibid.
 Trabajo. ibid.
 Trafagar. 145.
 Tristeza. ibi.
 Temor régo. * fo. 166.
 Tiempo de aduersida
 des. * fol. 167.
 Tiépo prospero, * ibi.
 Tiempo bueno. * ibi.
 Todo lo manda. * fo.
 168.
 Trabajoso. * ibid.
 Tributario. * ibi.

V

V Acaciones. f 146
 Valeroso, o va-
 liente. ibi.
 Vanidad. 146.
 Vejez. ibi.
 Vellaqueria. ibi.

Velar. ibi.
 Vencer. ibi.
 Vengar. ibi.
 Ventura. f 148.
 Verdad. ibi.
 Vestido. ibi.
 Ver de lexos. ibi.
 Ver desde su aposen-
 to. fol. 149.
 Vida. ibi.
 Viento. ibi.
 Vileza. fol. 150.
 Villano. ibi.
 Violencia. ibi.
 Virtud. ibi.
 Virtuoso. fol. 151.
 Viuir. fol. 152.
 Voluntad. ibid.
 Vfo. 154.
 Vano. * fol 168.
 Viejo. * ibi.
 Vicario. * fol. 169.
 Vltima miseria, ibi.

Fin de la tabla.

L A S

ELEGANCIAS

de Paulo Manucio.

TRADVZIDAS DEL
Toscano por Lorenzo
Palmireno.

N*O ha auido mas buen abogado, o
defensor en juyzio, que Ciceron.*

N A G E N D I S causis
Cicero omnibus anteceliuit,
præstitit, vicit omnes, excel-
luit inter omnes, anteiuit om-
nes, antecessit: Patronus Ci-

Abogado.

ceroni conterendus nemo fuit, neque elo-
quentia, neque studio, neque fide: ad iu-
dices, ad tribunalia, ad causas tantum elo-
quentiæ, studij, fidei, quantum Cicero,
nemo attulit: in iudicijs, in foro, in fo-
rensis causis, in forense munere, in tra-
ctandis causis, in causarum patrocinijs, in
defendendo & accusando, par Ciceroni
nemo fuit.

Elegancias de

No se como acabe mi razonamiento.

*Acabar, o
concluir.*

Quemadmodum exitum expediam instituta orationis, non reperio: non video qui possim instituta orationi finem, modum imponere: quo fine institutam orationem claudere, absolucere, perficere.

Acabad ya essa guerra.

In eam curâ incumbere, ne qua belli scintilla relinquatur: ut belli extrema deleas: ut belli reliquias persequare, atq; cōficias: ut profligatum à te, confectū, absolutum, sublatum penitus bellum latari possimus: belli exitum expectamus.

Acabado es el año de mi governacion.

Annuum munus cōfeci, absolui: annuo munere sum perfunctus, absoluta est annua administratio, administrationis annua finem attingi, ad finem perueni, abiit annus imperij mei: exacta est annua mea administratio.

Acaeciome al veres de lo que yo pensaua en mi pieito.

Acacer.

Ut causa ceciderim, litem perdiderim, euenit, obuenit, contigit, obrigit, accidit, factum est, casu factum est, casus tulit, fortuna tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

No

No acaece esto en hombre sabio.

Hoc in sapientem minimè cadit: nō est
vt obuenire hoc sapienti possit: est hoc &
sapiente alienum, perrinere hoc ad sapien-
tem non potest.

*Acaecen muchas desdichas a los
hombres.*

Innumeris fortunæ telis proposita est,
exposita est, pater hominum vita: impen-
dent, imminent hominum vitæ casus plu-
rimi, euentus rerum varij, singulis propè
horis extimescendi, quisquis vitam ingre-
ditur, in hāc lucē prodit, spiritum è cœlo
ducit, huius lucis vsura fruitur, eum casus
innumerabiles manent, ei & quæ velit, &
quæ nolit expectanda multa sunt, eius ani-
mus ex vario rerum euentu perpetuò flu-
ctuet, necesse est.

*Con alegre rostro recibe los que
le visitan.*

Complectitur quisquis eum it salutatū,
quicūq; ad eum honoris causa venit, ac-
cedit, adit: euntes ad eum salutandi causa
salutātes eum honoris causa, per humani-
ter excipit, hilari admodū ac benigno vul-
tu, omni genere humanitatis, quòd vultu,
ac verbis exprimi possit, quā licet huma-

*Acoger, o
recebir.*

Elegancias de

nissime, sic, vt nihil humanius: eo vultu, qui facilè gratiam inear, beneuolentiam conciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliciat.

*Querria que v. m. me acogiesse en alguna
camara de su casa.*

Velim mihi commodos, accommodos de cubiculo: si mihi cubiculum concesseris, meo commodo consules: sine me vt cubiculo tuo, liceat mihi, cubiculo à te concesso, tuo beneficio frui, tua humanitate, ac liberalitate.

El era para toda cosa.

*Acomoda-
do y conue-
niente.*

Præcipuo quodã naturæ munere aptus erat, accommodatus, appositus erat ad omnia, aptus ad omnia videbatur, ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accommodatum: eo erat, eo utebatur ingenio, quiduis vt exequi, & præstare satis commodè posset: natus ad omnia videbatur, dederat hoc ei natura, quicquid aggrediretur, vt egregiè conficeret, vt excelleret, habebat hoc à natura, vt quamcunq; ad rem se conferret, quamcunq; capefferet, ea non pessimè perfunderetur, ex ea cum laude discederet.

Nunca

Paulo Manucio. 3

Nunca me apartaré de vuestro lado.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero, me tibi comitem adiungam, assiduum me comitem habebis, harebo tibi, harebo lateri tuo, à latere tuo non discedam, non diuellar, semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assidue, assiduus tecum ero, nunquam abs te seiungar, digrediar, recedam.

Acôpañar.

*Aun no estais habituado, o acostumbrado
al trabajo.*

Nondum laboribus assueuisti: nondum es laboribus assuefactus, laboribus assuetus: labores ferre, ac sustinere nondum consueuisti, labores nōdum satis expertus es, sensisti, tulisti: nondum es in laboribus planè versatus, exercitatus: rudis es, insolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor est.

*Acostūbra-
do, o habi-
tuado.*

*No sienten las desdichas los que ya estan
acostumbrados a ellas.*

Malorum consuetudine sensus amittitur, malorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim aufert, stuporē inducit, inijcit, infert, sensus obstupefacit: sensus obstupefit, adimitur, aufertur, usu diuturno calamitatum: aduersas res minimè sentiunt:

Elegancias de

sensu non percipiunt ij, quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna consuetudo: qui secundis rebus vsi perquam rarò sunt: secundas res haud sapè nouerunt: quorù animi tantùm abest, vt recentes ad infortunia sint, insolètes ac iniurias fortunæ sint, vt malorum vsu & consuetudine prorsus obduruerint, callum contraxerint.

*Aunque Caton fue tan virtuoso, cincuenta
veces fue acusado.*

Censar.

Cato, cognomento Censorius, qui Censorij cognomen tulit, qui Censorius est nūcupatus, qui Censorij cognomine vsus est: cū nemi nisi esset probitate inferior, neminem haberet integritate superiorem, nemini de probitate concederet, bonitate ~~inter~~ omnes excelleret, prætaret, quin- quagies tamen accusatus est, in iudicium vocatus est, postulatus est, ei dicta dies est, eius nomen delatum est, causam dixit vitæ suæ, actorum suorum rerum à se gestarum rationem reddere, vitam suam, atque innocentiam probare coactus est, subiit iudicium, venit in iudicium, reus fuit, reus factus est, sedit reus, sedit reorù loco, iudicum tribunal adiuit; accusatorù audiit

audijt impura maledicta, acerba cōuitia,
accusationis molestiam sustinuit.

*No es bien hablar de lo que adiuinar
no podemos.*

Abstinendum est earum rerum sermo- *Adiuinar.*
ne, omittendus est, dimittendus est, prae-
termittendus est, abijciendus est earum
rerum sermo, suscipiendus, inducendus,
habendus his de rebus sermo nō est, quæ
positæ non sunt in coniectura, minimè à
coniectura pendent, à coniectura procul
absunt, extra coniecturā sunt, quas conie-
ctura ante capere, percipere, prospicere,
prouidere, assequi, coniicere, coniectare,
augurari, diuinare nō licet, quæ sunt eius-
modi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura
propiùs accedere, de ijs cerro coniicere,
certam coniecturam facere, certus vates
esse, coniector esse nemo possit, de quibus
difficilis admodum coniectura incerta, &
obscura diuination, obscurum auguriū est,
in quibus quid futurum sit, euenturum,
quid afferre, parere dies, casus, fortuna,
fors possit, suspicari non licet.

*Padeccio tanto trabajo en el camino, que ado-
lecio de vna grave enfermedad.*

Elegancias de

Adolecer.

Itineris laborem ita grauem sensit, expertus est, itineris labore ita est affectus, defatigatus, fractus, vt in grauem inciderit morbum, vt morbo sit affectus difficillimo: vt agrotauerit periculose, dubia vitæ spe: labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi causam attulerit, & eius morbi, qui vitam in discrimen adduceret, in quo de vita prorsus ageretur, vita veniret in dubium.

Sois me en todo brauo aduersario.

Aduersario

Aduersarium te nimis grauem, nimis acrem, infestum acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis aduersus, nimium grauis, atque infensus nobis es: oppugnans nos quā potes acerrimè & grauissimè: nullam aduersus nos iniuriā pratermittis: nulla nos iniuria, nulla re non laceassis: tuis contra nos viribus vteris: tuam in nos vim confers, omnia conaris, nihil nō agis, moues, tentas, experiris, machinaris, ad perniciem nostram: aduersario te vtimur nimis acerbo, nimis infesto: agis contra nos, pugnas aduersus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quā potes maximo: eo impetu, qui potest esse maximus.

Mucho

*Mucho siento las desdichas que
padeceis.*

Tuæ me calamitates grauitè afficiunt,
tua mihi nimis aduersa fortuna grauiſsi-
ma eſt: tua me torquent infortunia, tuis
angor, excrucior, affligor, ſolicitor, vexor
malis: miſerrimum tuæ vitæ ſtatum ini-
quiſſimè fero: ex tuis miſerijs dolorem
haurio acerbiffimum: tuæ me miſeriæ mi-
ſerrimum faciunt, miſer ſum tua miſeria:
dolor meus ex tuo dolore pendet, tuis do-
loribus doleo, angoribus angor.

Aduerſidad

*Gran fama ganareis, ſi en eſte negocio no
os deſcuydaſis.*

Hoc munus ſi cum laude adminiſtra-
ueris, geſſeris, curaueris, in hoc te munere
ſi præclarè geſſeris, expreſſior & illuſtrior
tua virtus erit, tua virtus patebit illu-
ſtriùs, extabit apertiùs: magis quàm antea
pateſcent, certiùsque cognoscètur animi tui
bona: qui vir ſis, & quantus, magis quàm
antea, res ipſa declarabit, maiorem quàm
antea, ingenij, animique tui ſignificationem
dabis, te ipſum oculis hominum aperies,
ac patefacies: ipſe te ſic probabis, vt antea
nunquam.

Aſamado.

Elegancias de

Estoy muy triste y afligido.

Afligido.

Iaceo in mœrore, ac sordibus: afflictus mœrore iacet, ac languet animus meus, pessimè est animo meo: tristissimis vexor, & conficior curis, mœrore contabesco, debilitor, conficior, obruor: nil me tristius: deditus tristitiæ sum.

Vos me aueis afrentado.

Ignominia sum à te affectus: tuli à te ignominiam, ignominiose sum à te tractatus, habitus: mihi ignominiam intulisti, attulisti, obtulisti.

Mas afrentados quedaran ellos, que vos.

Afrentado.

Maiori hoc illis erit fraudi, quàm tibi: vitio dabitur eis, potiùs quàm tibi: culpæ plus in eo, quàm in te cõferetur: plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominia, culpa, grauior ad eos, quàm ad te redibit infamia.

Gran afrenta será, si os conocen de menos esfuerso que antes.

Animi tui magnitudinem inflectere, sine summo dedecore non potes: subibis infamiã, si ab animi tui prætãtia descueris: excelsio animo eras, si te demiseris, aut humile quicquam cogitaueris, facies turpissimè,

pissimè, dedecus admittes, grauis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori.

*En lo que vos pensais que ay honra, digo
yo que ay afrenta.*

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam ceseo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiae puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinemque constituo: vnde tu decus & gloriam speras exoriri posse, inde ego ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudine effluat, magnopere vereor.

Para siempre quedais afrentado.

Aeternam ignominiae labem subiisti, sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: aeterna tibi est huius infamiae nota: ipse te aspersisti, atque inquinasti maculis infamiae sempiternis: spem tibi omnem futurae dignitatis adeministi, nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

*Pesame que sin culpa os han
afrentado.*

Doleo, te immerentem conuitio iactatum, exagitatum, vexatum, male acceptum, angor animo, quod ignominiam tuicris. nulla
tua

Elegancias de

tua culpa, quòd ignominia tibi sit illata immerenti: quòd ignominiose sis tractatus, ignominia sis affectus nullo tuo merito.

No me alabais por lo que yo merezco, sino por darme esse plazer y contentamiento.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus, non iudicio tuo, merito ve addus meo, sed vt ineas à me gratiã, gratiæ causa ad colligendam beneuolentiã, gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis, largiris mihi, non veritati: auribus inseruis: loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, sed eo cõsilio, id speñans, id sequutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quasi merito adiungas, mihi gratificeris.

Nunca os serè ingrato de lo que por mi auéis hecho.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mente, atq; animo, nūquam obliuiscar, nunquam apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem tibi, quæcunq; occasio se dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi, memoremque præstabo, tibi eam debeo memoriam meritorum tuorum, gratum me
nullo

nullo non loco, nullo non tempore memorem, gratiæ referendæ studiosum senties, experieris, cognosces: grati animi laudem in me non requires, non desiderabis: non committam, ut ingratum me appellare possis, ut in illo officio, quod benemerentibus debetur, iure me, ac meritò quisquam reprehendat, ut in vitium ingrati animi non incidam, ne quis mihi turpem ingrati animi notam possit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit obijcere: ut ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissimè seiungar, discedam, absin, ut valde procul ab sim, ut ea culpa vacem, vacuus sim, careā, eius culpæ sim expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referenda grátia minimum laborant: enitar, & ut spero, consequar, ut te de me optimè esse meritum læteris, ut officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint: ut ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas: ut gratiæ tuæ gratiam à me feras, ut parum tibi referam gratiam, par pari ut referam, ut officia tua paribus officijs æquum, compensem, remunerem, remunerer.

Elegancias de

*Por mal agüero tenían los antiguos, quando en
la enzina cabia el rayo.*

*Agüero.
Rayo.*

Mala veteres ominabantur, augurabantur, infaustum omen, mali euentus, omen aduersum, calamitatem portendens, incómodum significans, indicabant, si quercus fulmine percuterentur, ferirétur, fulminis ictum sentirent, de cœlo tangerentur.

*Obligados somos a ayudar a los amigos en
las neccssidades.*

Ayudar.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præsto esse, subuenire, subsidio esse, adesse, minime deesse debemus: amicos miserijs oppressos leuare, æquum est, ius est, decet, cõuenit: si quod in malum ceciderit amicus, accurrere, & erigere iacentem debemus.

Ayuda a la patria, que perece.

Fer opem occidenti patriæ, excipe cadentē patriam, medere patriæ grauissimè laboranti: eripe summis è miserijs patriã: auxiliare, auxiliũ affer, auxilio sis patriæ; adiua patriã, noli patriæ deesse, noli cõmittere, vt patriam deseras, vt auxilium patria desideret in tam aduersa fortuna; in

tantis malis, calamitatibus, infortunijs, miserijs, tam duris, miseris, tristibus, perditis, temporibus.

Suplico a v.m.me de remedio en mis trabajos.

Prospice, consule, prouide rationibus meis, suscipe me, respice fortunas meas, tuere me, complectere, foue, vt meæ tibi rationes curæ sint, curam suscipe rerum mearum.

Yo serè con vos.

Tecum ero, tecum faciam, te sequar, à te stabo, tuis in præsijs ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor, de tuis vnus ero: me tuum numera: me de tuis vnum habe: in numero tuorum ero.

Alaban a Bruto, porque se esforçò a librar la patria de tirania.

Brutus effertur laudibus, in cœlum tollitur, in cœlum effertur, laudibus ornatur, illustratur, afficitur, celebratur: Bruto laus tribuitur, impertitur, laudatur: in Brutum laudes conferuntur, quia contendit, vt in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Alabar.

Ala-

Elegancias de

*Alabarè siempre la buena obra que
me has hecho.*

Tuum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo.

*Caton alabò en grande manera lo que
auia hecho Ciceron.*

Cato res Ciceronis ornauit, diuinis laudibus extulit, prosequutus est, exornauit, in cœlum tulit.

*Nunca me oluidarè de la merced que
me aueis hecho.*

Istam tuam liberalitatē semper in ore, animoq; habebo.

*Nunca vino a menos de su palabra, y de
lo que era obligado.*

Fide semper fuit, & officio singulari: fuit semper fidei spectata, probata, integra.

*El año passado alabauas la paz mas que
todos, agora ya parece que has
mudado voluntad.*

Anno proximo superiore, anno superiore pacis auctor præter cæteros eras, nūc videris à pristina causa descivisse.

Alabo

Alabo tu parecer.

Consilium mihi tuum probatur.

*Muy vñano esloy, que mi hño sea tan
alabado.*

Florere laudibus filium meum summæ
mihi gloriæ duco.

*Mucho os estimo por nuestra amistad, y
vuestro buen ingenio.*

Cùm amorì quem inter nos mutuum
esse intelligo, multum tribuo, tùm de in-
genij tui præstantia ita iudico, vt neminẽ
tibi anteponam, comparem paucos.

*Por muy venturoso me tengo en
alabarme v. m.*

Tanta esse puto verborum tuorum pon-
dera, vt ex tua laude omnia me consequu-
turum existimem.

*Ser constante en vn buen parecer,
es gran alabança.*

Si quis in recta sententia sibi constat,
ei magna laus debetur.

*Yo acabo mi carta, rogandote que me seas siem-
pre buen amigo, y amonestandote que sigas
el camino de la honra.*

Epistolæ clausula hæc erit, vt te rogem,

Elegancias de

vt me diligas, te hortor ad illud, vnde laus emanat maxima.

*Si os parece que alcançareis
lo que pensais.*

Alcançar. Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, consequi possis, si videris id posse consequi, si putas posse fieri, si euentum speras cum animo tuo congruentem, nō alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

*Tanta alegria recibo de tus cosas, como de
las mias mismas.*

Alegria. Lætitiā ex rebus tuis eandem, quam ex meis, nihilò minorem, quàm ex meis, capto, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: lætitiā me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minùs quàm meæ, non secus quàm meæ, non secus atq; meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efficiunt lætitiā, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus, vt i meis afficior: eæ meis rebus, eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitiā, gaudiū: tuis rebus ita lætor vt meis.

Hayase a lo mas alto de la casa.

Effugit,

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit, ad ædium summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmen, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes, abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Merece que todos le arien.

Est, qui ametur, dignus est, qui diligatur, amore hominum dignus est, sunt in illo quæ amorem concilient: possidet, quæ ad colligendam beneuolentiam valent, ad alliciendas voluntates, animos adiungendos, comparanda hominum studia, nihil desiderat, nil in eo requiras, nil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illum amet, amore complectatur.

*No ay persona a quien yo ame mas
que a vos.*

Nemo est omnium, in quem magis quàm in te mea sit propensa beneuolentia, qui mihi te sit charior, quem ego vehemētius, quàm te diligam, quem ego maiore, quàm te beneuolentia, complectar, magis ex animo, quàm te, diligam.

Elegancias de

El verdadero amor es el que se mueve por la virtud, y no por interesse.

Ea demum laudabilis est, ea præclara beneuolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in diligēdis amicis, non fortunā sequitur, is optimo consilio utitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honestus, & rectus amor ille est, qui ex animi potius, quàm è fortunæ bonis exoritur, emergit, existit, emanat, effluit: quicūq; fortunam in amore spectat, nō virtutem, iudicio labitur, syncerum in eo, simplexq; iudicium requiras, desideres.

*Desco que v. m. entienda quan cierto
servidor le soy.*

Vellem, quæ sit in te animi mei propēfio, possis inspicere, cuperem, sensus tibi patere intimos animi mei: vellem, quomodò animatus erga te sim, oculis cernere tibi liceret: ~~nil~~ mihi esset optatius, quàm vt eas mentis meæ partes, quæ oculos latent, ab oculis remotæ sunt, oculis minimè parent, possis introspicere.

*En todo lo que pudiere le mostraré como
soy leal amigo.*

Nul

Paulo Manucio. II

Nullum erga te officium hominis amā- *Amiciſſi-*
tiſſimi prætermittam: meam in te nō me- *mo.*
diocrem, non vulgarem, eximiam, sum-
mam, ſingularem, incredibilem beneuo-
lētiam declarabo, oſtendam, patefaciam:
quouis officiſſimorum genere teſtificabor, te-
ſtata in apud te relinquam, tibi probabo,
ſic officijs, ac ſtudijs illuſtrabo, vt tam &
tu, & omnes clariffimè cernant, vt ea tibi,
atque ad eò cunctis hominibus clariffimè
pateat.

*Grande amigo era M. Tulio,
y Caton.*

Erant Cicero & Cato & amicitia, &
ſenſibus in Rep. coniunctiſſimi: amabant
inter ſe vehementer Cicero & Cato, &
erant pariter in Reimp. animati: & erant
ſenſibus in Rep. conſentientibus.

Muy obligado ſoy a amáros.

Omniſſimibus tibi neceſſitudinis cauſis cō-
iunctus maximè ſum: omnes mihi neceſ-
ſitudinis cauſæ, omnia neceſſitudinis ſum-
ma iura, omnes neceſſitudines interce-
dunt: mihi tecum omnia ſunt: ita multæ
mihi tecum neceſſitudinis cauſæ ſunt, vt
nihil poſſit eſſe coniunctius: amo te ſin-
gulariter omniſſimibus de cauſis: omniſſimibus ad
te amandum cauſis adducor, moueor, im-

Elegancias de

pellor : causam tui diligendi nullam non habeo, quid est, cur te non etiam atque etiam diligam?

Somos muy grandes amigos.

Arctissimo necessitudinis vinculo cōiūcti sumus, quo amoris viuculo adstricti sumus, eo nihil potest esse arctius: id eiusmodi est, vt laxari nullo modo possit: peruenit ad summum amicitia nostra: aucta sic est, ita iam crevit nostra coniunctio, vt nihil ad eā possit accedere: quod vinculum, quod studij genus, aut officij, quæ omninò res amoris nostro, amicitia, coniunctioni, necessitudini deest? in amicitia nostra requiri, aut desiderari potest?

Desde niños començò nuestra amistad.

Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta iam inde à prima adolescentia, amare cœpimus inter nos, iam tunc cum adolescentuli essemus, in amicitiam coiuimus à primis adolescentiæ annis: ortus est inter nos amor, cum ex ephebis vix dū excessissemus, essemus egressi, amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus iam ab illo tempore, cū annos adolescentiæ primos attigissemus.

Te os amo en extremo.

Summè, vehementer, valde, magnoperè, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibilibiter, vnicè, singulariter, egregiè, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modum, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter, te diligo: in te amando nemini concedo, qui te vehementius diligat concedo nemini, beneuolentia in te mea ad summum peruenit, amor in te meus is est, ita accumulatus est, vt addi nihil possit, amorem in te meum verbis exprimere, quí possum, quem cogitatione vix complector, cuius magnitudinem vix mente comprehendendo? amorem in te meum cogitatione fortasse cōsequi, complectiq; possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profecto nō possum, æquè, similiter, pariter ac me ipsum, itidē vt me ipsum, non aliter ac me ipsum, non secus ac me ipsum, itidē vt me ipsum, te diligo, sic te diligo, vt neminem magis, ne me ipsum quidem, cū te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes tibi vëdico, principem

Amor.

Elegancias de

locum obtineo: fero te in oculis: mihi es in amoribus: nihil mihi est te charius: secundum Deum, post Deum, excepto Deo, cū à Deo discessi, nemo mihi est te charior: ego te, vt oculos meos, aut si quid oculis est charius, diligo: singulari erga te animo sum: vt pater in filium: ita ego in te sum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus: singulari sum in te beneuolentia: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Iguamente nos amamos.

Mutuo amamus inter nos, pariter, æquè, similiter, vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari, par voluntas ab vtroque nostrum accipitur ac redditur.

*No me teneis la voluntad que
yo os tengo.*

Animus tuus in amore mihi non respōdet: parem in me beneuolentiam minimè declarasti: mutux beneuolentiæ significationem non dediisti: non esse te mutuo erga me animo, nō æquè atque ego sum in te, animatum demonstrasti: tuū in me amorē non esse cū meo conferendum, inferiorē esse meo, infra meum esse, iudicasti.

Querria

*Querria saber que voluntad me
tienen todos.*

Scire velim, quo quisque in me animo
sit, vt quisq; sit erga me animatus, affectus,
qui cuiusq; sit erga me animus, qui sensus,
quæ voluntas, sensus cuiusq; nosse, tenere,
fallere velim, patere mihi velim.

*Animo, &
voluntad.*

No se que me haga.

Ancipiti cura distrahor, iactor, verfor,
animi pendeo, incertus animi sum, pendet
animus, inclinat huc illuc, fluctuat, iactatur
incertus: quid consilij capiam, vtram in
partem me dem, ignoro: explicare consiliũ,
expedire me ex hac deliberatione, exitum
meæ cogitationis inuenire nõ possum: di-
strahunt me diuersa consilia, in vtramq;
partem ita multa succurrunt, vt difficilis
modum sit, minimè expedita, minimè
explicata, minimè explorata, minimè cer-
ta, perobscura, haud satis aperta delibe-
ratio.

*Animo dis-
doso.*

Conozco que eres magnanimo.

Novi magnitudinem animi tui, firmi-
tatem constantiam, vim, robur, fortitudi-
nem, excellētiam, præstantiam, altitudinē,
sublimitatem, excelsitatem: novi quā for-
animo sis, quā constanti, ac firmo,
quā

*Animo
grande.*

Elegancias de

quàm non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto, quàm ad omnem euētum ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinesq; stabili, ac parato.

Muy amigo soy de los magnanimos.

Præstantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præstāt, quorum animus excellit, qui animis excellunt, qui sunt excellenti animo, sunt excellenti animo præditi, sunt excellentis animi, in quibus est animi excellentia quædam, præstantia, altitudo, excelsitas, sublimitas, robur, vis, cum his libenter amicitiam contraho, in eo, coeo, instituo, iungo: eos facile amo, amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorū amicitiam, sponte mea, & inductione quædam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, incedo.

*De animo apocado no cumple aguardar
altos pensamientos.*

Animo apocado.

Ex humili animo, abiectio, pusillo, exili, ieiuno, angusto, gloriæ cupiditas nō emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos

Paulo Manucio. 14

mos ampla, & præclara cogitatio non ingreditur.

*Con tus baxañas se han esforçado
los conardes.*

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant, excitati sunt. recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegerunt, reuocarunt.

Animo esforçado.

*No creerias qu.in sossegado tengo
mi animo.*

Vix credas quàm æquo animo sim, quàm fruatur quiete, quàm sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quàm sit tranquillus animi mei status: quàm tranquillè se ipso fruatur animus meus. æquitatem animi mei coniectura vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Animo reposado.

*No me huelgo de ir entre mis amigos
doblado.*

Simplex mihi animus est, directus, apertus, nulla simulatione reclusus, aut arte coloratus: simulationem, simulandi studium mea natura, mea consuetudo respuit: neque libenter, neque facilè fingo: simplicem veritatem amo: odi artes, quibus veritas, ut inuolucro quodam obtegatur.

Animo sencillo, o sin doblar.

Elegancias de

Yo soy hombre muy llano.

Simplex homo sum : simplex mihi animus est, apertus, nulla simulatione rectus, purus à fraude, ab omni labe: apertam veritatem amo : simulandi artificium à me prorsus abest.

Los mancebos de sola apariencia se contentan.

Aparencia. Specie capitur adolescentia. oblectatur, gaudet, lætatur: speciem amant adolescentes.

Muchas cosas aprendemos con la experiencia.

Aprender. Multa discuntur, percipiuntur ab experientia, multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina capitur, sumitur, hauritur ab experientia & usu: multa cognoscuntur experientia duce, multarum rerum magister est usus, multa docet, ostendit, patefacit: viam aperit usus ad multarum rerum scientiam, erudimur valde, instruimur, expolimur, ex ignorantiae tenebris educimur, ad scientiam multarum rerum experientia duce peruenimus, multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientia docti, experientia magistra.

Paulo Manucio. 15

Poco salario os dan los arrendadores.

Tenui mercede, leui quæstu, exiguo lu-
cro das operas in scriptura, operam nauas
ijs, qui vectigalia tractant, vectigalibus
præfunt.

Arrendamiento.

Es el principal arrendador.

Magister scripturæ est, scripturæ præ-
est, vectigalibus præest, princeps publica-
rum est: illi potissimum demandata ve-
ctigalium cura est: ei maximè commissa
vectigalia sunt: vnus præcipuè vectiga-
lium curam gerit, sustinet: vectigalia
præcipuo quodam iure, summo quodam
iure exercet.

Arrendador.

*Siempre conuersais cõmigo, pero no teneis as-
sido entendida mi intencion.*

Me vteris assiduè, assiduus tibi mecum
intercedit vsus, consuetudo inter nos as-
sidua est: verumtamen planè non tenes
animum meum, prorsus non calles mea
consilia, non omnino mei tibi sensus pa-
rent, non penitus, non perfectè, nõ ex om-
ni parte, non vsquequaque.

Assido.

*Yo no os puedo assegurar, que os haran
agravio.*

Ego tibi à vi præstare nihil possum: vim
tibi

Assegurar.

Elegantias de

tibi nullam factum iri, illatum iri, aflatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo : tutum à vi futurum, ne pro certo existimes, nullam fore vim, exploratè, asseueranter, certò promittere non audeo : ea te cura prorsus non libero, non eximo, eam tibi curam planè non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

No soy amigo de engaño.

Astucia.

Astutiæ mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt, astus non amo, artem simulandi, fraudem artificio testam, mores ab aperta quadam simplicitate alienos, fucum ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis callida, ad astutias, vafritiem, calliditatem, propensa, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus, abhorret animus meus ab astutijs.

Anibal en cosas de guerra fue mas astuto que todos los Cartaginenses.

Astuto.

Hannibal in re bellica, in rei sciëntia militaris, in gerendis bellis callidissimus, vaferrimus,

ferrimus, versutissimus, astutissimus fuit
omnium Pœnorum, vafricie, calliditate,
astutijs, astu, arte, vicit, anteiuit, antecessit
omnes Pœnos, præstitit, antecelluit, supe-
rior fuit omnibus Pœnis, excelluit inter
Pœnos, parem habuit Pœnorum neminẽ
vafricie, calliditate, versucia, astutijs, astu, ar-
te, nemo omnium Pœnorum cum Hanni-
bale conferendus, comparandus, æquan-
dus, componendus, ad eam calliditatem,
vafriciem, artem, qua gerendis bellis Han-
nibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœ-
nis nemo potuit, in bellicis astutijs, atque
artibus aspirare ad Hannibalem ex Pœ-
nis nemo potuit: quis Pœnorum Hanni-
bali gerendorum bellorum scientia par
fuit? quis perfectam belli gerendi rationẽ
vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, possedit,
consecutus est, obtinuit?

Mala fama teneis de auro.

Auaritiæ nomine malè audis: auaritiæ *Auaritia.*
flagras infamia, laboras infamia, auaritiæ
tibi crimen obijcitur, exprobratur: in te
cōfertur auaritiæ culpa, tibi auaritiæ nota
inuritur, suspectus in primis es, auaritiæ no-
mine accusaris, reprehēderis, exagitaris, vt
in auaritiã pronior, ad auaritiã procliuior,

Elegancias de

ut homo diuitiarum nimis appetens, immoderatè sitiens, supra modum cupidus, cupidior quàm satis est, auidior quàm satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

La auaricia causa muchos males.

Parit auaritia multa mala, existunt, nascuntur, proficiiscuntur. proueniunt, effluunt. emanant, exoriuntur ex auaritia multa mala, multorum malorum causa, origo, principium, fons, radix, auaritia est: multorum malorum causa referenda ad auaritiam, conferenda in auaritiam, adscribenda, assignanda, tribuenda auaritiæ est: culpam sustinet auaritia multorum malorum.

El mas auaro de los Romanos fue Crasso.

Pessimè omnium Romanorū audiebat Crassus auaritiæ nomine: maximè omniū Romanorū Crassus auaritijs flagrabat, infamia aurum litire, opes appetere, maximè vnus omniū, magis quàm cæteri, præter cæteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma quàm Crasso, inurebatur auaritiæ nota: auaritiæ vitio Crassum magis, quàm quemuis alium hominum notabat opinio: incubere ad opes, inhiare diuitijs tãto studio quãto in vrbe Roma

Paulo Manucio. 17

Roma nemo præterea, Crassus existimabatur.

*En estos tiempos reyna mas la auaricia
que nunca.*

His temporibus latissimè patet auaritia, vbiq; locorum, vbiuis locorū; nusquam non est, dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum est complexa, omniū animos occupauit ac tenet, in animos omnium irrepsit: infecti sunt omnes auaritiæ labe, plus operę in re quærenda, in opibus congerendis, in diuitijs colligendis, comparandis, contrahendis ponitur, consumitur, locatur quàm deceat: auaritiæ vitio hodie fere nemo non laborat, propensi omnes ferè sunt ad auaritiam, ad summum peruenit auaritia, eò processit, eò est auaritia progressa, quò maxime potuit, quo longius non datur, quo non licet ulterius.

*No quiero auenturar, o poner en peligro la
sauid de mi patria.*

Nolo summam Rempub. salutem Reip. *Auenturadi*
publicam rem in discrimen, in dubiam
fortunam adducere deducere: non comit-
tam, vt incertam fortunā Respub. subeat,

Elegancias de

ut periclitetur Reipubl. salus, ut in dubiū
vocetur, in periculum, in discrimen ve-
niat.

No he menester vuestros consejos.

*Auer me-
nester.*

Non egeo, non indigeo tuis præceptis,
admonitionibus, consilijs: superuacanea
sunt, parum utilia, nullius emolumēti, mi-
nimè necessaria, locum apud me non ha-
bent, à me non requiruntur, non desi-
derantur, non expectantur tua præcepta:
tuis mihi monitis nequaquā opus est, tuis
carere monitis facile possum.

Donde menester fuere. yo os ayudare.

Adero tibi, præsto ero, opem ferā, cū
res postulabit, vbi opus erit, vbi tempus
feret, si rerum tuarū ratio poscet, si occa-
sio requirer: vbi erit. è re tua, si pertinere
ad te videro, si tua referre intelligam.

Auisadme de vuestras cosas.

Auisar.

Fac me certiolem, redde certiolem de
toto statu tuo, & de omnibus consilijs: si-
gnifica mihi, expone, aperi, explica, perspi-
cuè demonstra, qui sit rerū tuarū omniū
status, qui tuus animus, qui sensus, quæ
consilia sint: fac ut de tuis rebus, tuisque
consilijs cognoscam, intelligam, certior
fiam,

Eam; ex tuis literis erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationumq; tuarum literis ostende.

Mucho acrecentó Pompeyo el Imperio

Romano.

Valde Pompeius auxit, amplificauit imperiū Rom. protulit, produxit, protendit imperij Rom. terminos, multum addidit, adiūxit ad imperiū Rom. multas regiones in populi Rom. potestatem redexit, populo Rom. subegit: ad populi Rom. ditionē adiūxit, magna per Pompeium ad imperij Romani vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

Aumentó

B.

Yo he hecho todo lo que he podido por el, sin aguardar que me lo agradeciese.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita potui, licet remunerationē planè nullā expectarem: quātū in me fuit, quantum efficere & consequi potui, pro meo studio, meaq; industria cōplexus illū sum, affeci, ornaui, auxi omnibus officijs, quā ab eo minimè parē grāiā expectarē, nullū officij genus, aut studij, nullā omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudē spectaret, omisi, prætermisi, intecā

*Beneficio, o
servicio, o
merced.*

Elegancias de

reliqui: licet futurum non sperarem, ut memoré & gratum experirer: omnia quæ quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt: cū tamen spe nulla niterer, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parē ut mihi gratiā referret; ut officia mea paribus compēsaret officijs, remuneraretur officijs, æquaret officijs, ut vllum grati animi signum ostenderet, ut se memoré gratumque probaret, ut nullum omninò studiorum, officiorumque meorum fructum ferrem: meam in illum voluntatem, & diligentiam, quodcumq; res tulit, ubi tempus & occasio postulavit, reprobavi, ostēdi, significavi, declaravi, patefeci, spe tamē adductus nulla gratiæ referendæ: benemeritus de illo sum, quā potui studiosissimè: quanquam illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non considerem: licet fore non considerē, ut paribus mihi respōderet officijs.

To rocebiré en esto gran merced.

Hoc ego summi beneficij loco ponā, numerabo, inter magna beneficia referā; hoc apud me nō exigui beneficij, nō vulgaris gratiæ locum obtinere: ita credam, tulisse

tulisse me beneficium singulare, gratiam
tantam, quanta potest esse maxima.

*Nunca me olvidarè de las mercedes que
me auéis hecho.*

Tua in me beneficia nunquam obli-
uiscar, semper meminero, memoria tene-
bo, perpetua memoria tuebor, custodiā,
conseruabo: tua erga me merita nulla vn-
quā apud me delebit obliuio: nulla dies,
nulla temporis vetustas, non casus vlius,
non fortuna magnitudinem tuorum erga
me meritorum imminuet, ex animo meo
delebit, tollet, auferet, obliuione delebit,
obruet, obscurabit, extinguet: vigebit in
me tuorum beneficiorum æterna, perpe-
tua, nunquam interitura memoria: nullū
apud me tuum beneficium intermoritu-
rum existima: tuam in me singularem be-
nignitatem, incredibilem liberalitatē sem-
per in animo, semper in oculis habebo:
perire apud me, aut euanescere, nunquam
patiar: hærebunt mihi in animo, mente,
memoria, fixa permanebunt, impressa in
animo, ac mente patebunt, extabunt tua
beneficia: vitæ par, æqualis erit recorda-
tio meritorum tuorum: qui mihi vitā dies
ille, ipse tuorum officiorum memoria

Elegancias de

terminabit: finis mihi ac terminus & vita, & memoriæ benignitatis in me tuæ idem erit, futurus idem est: quàm amanter me tractaueris, quàm benignè mihi feceris, quàm studiosè in omni re commodaueris: quàm humaniter, ac beneficè mecum egeris: quibus officijs amicitiam nostram colueris, prosequutus sis, quibus in rebus auxeris, ornaueris, honestaueris, ipse mihi, atque etiam alijs commemorabo, ita diu recordabor, quandiu mihi viuere contigerit.

*El buen ciudadano mira por la
Republica.*

Bien comẽ. Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonum ciuem decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, conferre, cum publica causa coniungere, in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid Respub. postulet, spectet, intueri, attendere: nihil vnquam velle à publica re seiunctum, alienum, deiunctum, separatum, remotum, quod Reipubl. rationibus non cõducatur, expediat, vtile sit, quod Reipubl. commoda non postulent.

Con-

Concluyamos.

En fin.

Por abreuiar.

En dos palabras.

Breue dad.

Quid quæris? noli quærere: quid plura?
quid pluribus? quid multa? quid multis?
ne plura, ne pluribus, ne multa, ne multis,
ne te multis morer, ne multis teneā: quid
opus multis? vt in pauca multa conferam,
vt paucis concludā: vt rem paucis comple
ctar, comprehendam, perstringam, vt sum
matim exponam: vt breuitate vtar, vt fa
tietatem longæ orationis effugiam, ne lō
gam orationem suscipiam.

*Largo tiempo buscò Ceres a su hija, segun
fingen los Poetas.*

Vt Poëtarū fabulæ narrant, diu ac mul
tum, Proserpinam filiam, quam inferorū
Deus Pluto surripuerat, ~~Miseræ~~ perqui
sivit, inuestigauit, multum studij posuit,
valde vigilauit ~~Miseræ~~ in filia perquirē
da: omnia loca permeauit, perlustrauit,
inuestigauit, penetrauit, quò non adiuuit,
non accessit, filiam vt ~~Miseræ~~ reperiret?
nullum ~~Miseræ~~ locum, nullas in quærē
da filia latebras omisit.

Buscar.

Elegancias de

C

No hablarè pa' abra desto por azora.

Callar.

Non faciam, vt dicam: tacitū relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silentio inuoluā, silētio percurrā, prorsus hoc omitā, abstinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, sermonē hac de re nullum habebō.

Al Rey Deyotaro yuan.

Caminar.

Ibant, proficilcebantur, cōmeabant, iter habebant, ad Regem Deiotarum petebāt; adibant Deiotarū, adibant ad Deiotarum, cōferebant se, recipiebant se ad Deiotarū: erat illorū iter Deiotarum versus, siue ad Deiotarum versus, vt veteres loquebātur: dixit enim Cælius in Epist. ad Ciceronē: Iter mihi retrò ad Alpes versus incidit.

*Muy mal camino ay en inuierno de Padua
a Vicensa.*

Camino.

Admodum hyeme difficilis est, incōmoda, impedita, plena laboris & periculī ea via, quæ Patauio Vincentiam fert, ducit, qui se per hyemem in viam dāt, vt Patauio profecti Vincentiam perueniāt, molestiam
itinere

tinere nō mediocrem sustineant necesse est, in multas incidant difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incōmoda, odiosa, dura, minimè paucā: iter habentibus Patavio Vincentiā difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, et iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est.

No os pongas en camino, si no estais bueno.

Iter ne suscipias, ne te viæ cōmittas, ne te in viam des, ne ad iter aggrediaris, ne viā ineas, itineris consilium abijce, omitte, dimitte, nisi rectè vales, ni optima vteris valetudine, nisi corpore benè firmo.

No te pongas en camino, si no estas sano.

Ne te viæ, nisi confirmato corpore committas.

Malos caminos ay en invierno.

Viæ sunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odiosæ: nihil incommodius quàm hyeme iter habere: per hyemē itinera sunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Malos passos ay en el monte Apenino.

Elegancias de

In Alpibus Apennini magnæ sunt, admodumque difficiles locorū angustia: per Alpes Apennini iter habentibus magno sunt impedimento difficultates, & angustia locorum: nihil incommodius, quam illas Apennini montis angustias pertransire, quam ex illis Apennini montis angustijs, ac difficultatibus euadere: angusta loca per Apennini Alpes euntibus crebro se obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac laboriosam viam reddunt.

*No entres en camino sino te sientes
bueno.*

Ne te via, nisi confirmato corpore, committas: nisi rectè valeas, ne te in viam des: peregrinandi consilium, nisi valetudine firma utaris, omitte.

Excelente Capitan fue Cesar.

Capitan.

Dux, Imperator, rector exercituum Cæsar fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cæsar eximia cum laude, ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit admirabili rerum bellicarum scientia, gessit bella suo ductu ea virtute, ac vigilantia, non modò ut superiorem, sed nec omninò parem quemquā habuerit.

Toda

Toda la ciudad seguia a Pompeyo.

Vniuersa c uitas ducem Pompeium sequebatur: Pompeio regēdam se dederat: ad Pompeij ductum applicauerant se, cōsulerant se, adiunxerant se vires omnes oīritatis.

*Segun el rostro me muestra, mal
me quiere.*

Quod ex facie, ex vultu, ex oculis, & frō *Cara.*
se potuerim colligere, conijcere, intelligere, suspicari, vt potui de vultu, qui est index & imago animi, cōiecturam facere, ex ea significatione, quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus significat, ostendit: vt signa quādā, quæ animum in vultu coarctant, patefāciūt, exprimunt, mihi demonstrāt, malè animatus in me est: pessimè de me sentit, inimicè cogitat aduersus me, animo est mihi inimicissimo, admodū infēso.

*Va todo tan caro, que por fuerza
auemos de padecer.*

Ita cara est annona, ita grauis penuria, *Carestia.*
ea caritas, ea rerū omnium difficultas, ea sunt angustia, ita carè veneunt, tanti pretij sunt, tanti sunt omnes res, vt incommodis multis offici, premi, laborare, vexari omnes cogantur, ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate
csi.

Elegancias de

existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferè
vix possint incommoda multa.

Cartas.

Vos me escriuís amorosas cartas.

Quas ad me literas mittis, multò sunt offi-
cio refertæ, multis insignis amoris notis.

*Claramente he conocido en vuestra carta
quanto me amais.*

Omnis amor tuus ex omnibus se pa-
ribus ostendit in tuis literis.

*No me dio vuestra carta a buen
tiempo.*

Epistolam mihi non loco reddidit, red-
dendæ tempus epistolæ parum scitè ob-
seruauit, tempus epistolæ reddendæ parum
commodè cepit.

*Segun he entendido, mucho ha holgado con
vuestra carta.*

Tuæ literæ, quod facilè intellexerim, ei
periucundæ fuerunt, summam voluptatem,
lætitiâ, gaudiû, iucunditatem attulerunt,
summa cum voluptate tuæ literæ affece-
runt, extulerunt, perfuderunt.

*Es tan importante este negocio, que no ose
encomendar mi carta sino a persona
muy conocida.*

Non

Paulo Manacio. 23

Non eius generis meæ literæ sunt, ut
audeam temerè committere.

*To escriuire mas largo en teniendo
mas espacio.*

Cùm otij paulum nactus ero, vberiores
me literas expectato.

Pocas vezes me escrivis.

Infrequens es in officio scribendi: raras
te accipio literas, minus sæpè ad me scri-
bis, calamo parcis, officium literarum abs-
te requiro, in te desidero: impiger admo-
um in scribendo non es: crebriores à te
literas postulo: non satisfacis officio tuo
crebritate literarum: crebriùs vellem ad
te scriberes.

Alegre casa tenia Ciceron.

Domo Cicero utebatur cū primis lau- *Casa.*
& pereleganti, habitabat Cicero lautif-
mè & iucundissimè, ex Ciceronis ædes
ant, in quibus neque lautiam, neque ele-
antiã desiderares: erat in Ciceronis ædi-
s lautitiæ multum, atq; elegantia.

*Diferente trato es el de su casa a
la mia.*

Genus rationum mearum dissimilitu-
dinē habet cum illius administratione do-
mestica: non eadē in re domestica tuēda,

Elegancias de

in administranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domestica, vtriusque ratio est.

Procurraua Milon, que Publio Clodio fuisse castigado por justicia.

Milo pœnas à Clodio iudicio persequabatur: id agebat Milo, vt pœnas à Clodio debitas iudicio exigeret.

Si castigais a este, espantareis a otros.

Huius audaciam merita pœna si comprimitis, cæterorum animos frangetis.

Conuiene castigar los malhechores.

Animaduertendum est in homines nocentes: iusta est in homines improbos animaduersio: animaduersione vti aduersus improbos oportet: improbi afficiendi sunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, circiscendi, castigandi, malè multandi: sumendum est de improbis supplicium: capere pœnas de improbis, æquum est: luant improbi pœnas factis dignas, debitum supplicium nefarij homines persoluāt: dignorum factis animaduersione improbi plectantur, afficiantur.

Pos sois causa deſtos males.

Tu horum malorum causa, tu fons & origo: tu tantas malorum faces incendiſti: tu horum malorum initium attuliſti, tu hæc mala peperiſti, hæc mala excitavi, au-
Causa.
tor horum malorū præter te nemo fuit: te fluxerunt hæc mala, hæc incōmoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum verſio: horum malorum culpam ſuſtines: orū in te malorum culpa cōferenda eſt: omnia hæc tibi ſunt adſcribenda, aſſignanda, has calamitates, vti tibi acceptas referre debemus.

Causa ay de alegraros con tan buen bño en tiempo tan diſſoluto.

Eſt cur gaudeas, habes quod læteris, iuram lærandi cauſam habes, lætari iure potes: ſi gratuleris, iure facis, quòd moribus tam perditis filium habes tanta modèſtia traditum, quòd is tibi ſit filius, qui cōtinentiā in tanta cæterorum inſolentia, tam diſſolutis moribus, tam immoderato luxu beatur & colat.
Ciertamente.

Ciertamente qualquier queſe dexa vencer de la ira, haze coſa que deſpues le peſa.

Sanè

Elegancias de

Sanè, sanequàm, certè, certò, reuera, profectò, sine dubio, proculdubio, absque dubio, quidem, omnino, planè qui se iracundia patitur efferri, auferri, abripi, à ratione auocari, à consilio abduci, is ea committit, quæ mox infecta velit esse: in eum locū adducitur, vnde exitus non facilè datur, et progreditur, quò paulò pòst peruenisse perireat, certum est, pro certo est, explorari, minimè dubiū, nemini obscurum, omnibus apertū, patet, constat, perspicuum est, oculis, ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium nō potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia, ex iracundia mala multa gignantur, erūpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat iracundia, multorum malorum causi sit in iracundiam conferenda.

Los Romanos hazian ciudadano, no al mas rico, sino al mas virtuoso.

Ciudadano.

Non diuitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam: ciuitate Romana donabatur qui virtute, non qui diuitijs emereret: non opes, sed virtus ciuitatē Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potius quàm diuitijs, ius Romanæ ciuitatis

ciuitati conſequebatur; dignus Romana
ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuita-
tem, ad ciuium numerum adſcribebatur,
ſuis locum obtinebat, referebatur inter
ſues, aſciſcebatur in ciuitatem, particeps
ciuitatis ciuiliūque munerum fiebat;
in partiebatur ciuitate, perueniebat in ci-
uitatem, ei ciuitas communicabatur; non
qui opibus abundaret, afflueret, valeret,
ſed qui virtute polleret, excelleret, præſta-
ret, non inſtructis, ac benè paratis à re do-
meſtica, ſed virtute præditis hominibus
facilis erat, expeditus, minimè dubius ad
Romanam ciuitatem curſus, via patebat;
nullo negotio aperiebantur iura, munera-
ta omnia ciuitatis Romanæ, præmium Ro-
mana ciuitas erat:

Procurad de ſer buen ciudadano.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem
agas, bonum ciuem te præbeas, præſtes: vt
boni ciuis partes tueare, ſuſtineas, agas,
requare: vt boni ciuis officio ſatisfacias:
et ea præſtes, quæ bonum ciuem decent:
ut expectantur ab eo, qui boni ciuis no-
men aucupatur: noli committere, caue nè
boni ciuis in officio reprehendaris, nè bo-
ni ciuis officium prætermittas: ne qui à

Elegancias de

te fiat, ne quid cōmittatur bono ciue
nus dignum, indecorum bono ciui: ne
ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi ve
lit, partes in te requirantur: officium in te
desideretur: obeunda tibi sunt, præstāda
sunt, non indiligenter, aut languidè mun
ra boni ciuis.

*No lo hazeis por interesse, sino por vuestra
buena inclinacion.*

*Comedimie
to.*

Agis hoc nō prēmij spe cōmotus, sed
humanitate adductus, benignitate impul
sus, studio liberalitatis incitatus: non de
te ad hanc rem vtilitatis, aut prēmij spes,
sed humanitas, benignitas, naturæ facili
tas, naturæ tuæ ad humanitatē, benigni
tatem propensio, adduxit, impulit, incita
uit: dedisti hoc humanitati tuæ, non prā
mij, agnosco tuam humanitatem: debet
hoc humanitati tuæ acceptum referri: fin
is hic est humanitatis tuæ.

*No aueis hecho mas de començar, o
principiar.*

Començar.

Opus non modò non perfectum, con
fectum, absolutum, ad vnguem factum, sed
inchoatum, ac rude reliquisti: tantum ab
est à perfectione operis, vt principia vix
appareant: tantum abest, vt opus ad finem
perduxeris, vt minimum ultra principia
pro-

procefferis, ut in ipsis penè principiis con-
iteris, haeris, vix opus instituiti, vix
gressus es: operis initium fecisti, à fine
rem longè distas: rem tu quidem habes
institutam, sed perpolitio requiritur, in-
stituta res est, nō perpolita: operis tu qui
fundamenta iecisti, fastigium adhuc
nomen nullum videmus, nullum extat.

Na soy comedor.

Non multi cibi sum, minimè sum edax, *Comer.*
nui cibo vtor.

*Muchos maços mueren por mucho
comer.*

Eruditas multos conficit adolescentes.

*Dios te guarde de vellaca
compañia.*

Non est cum improbis hominibus iun- *Compañia.*
enda adsocietas: coire nos societatem,
coire in societatem, inire societatem cū
perditis hominibus, dare se in societatem
perditorum, conferre se, adiungere se, ap-
plicare se ad homines perditos, cōiūgere
se, vinculo se societatis adstringere cum
perditis hominibus, vtilitatis vel maxima
se proposita, vel si spes vtilitatis maxima
ostendatur, non decet, turpe est, minimè

Elegancias de

debemus: qui se socium ad perditos homines adiungit, cum perditis hominibus coit, perditos sequitur, comitē se præbet improbis, facit turpiter, contra quàm decet, minimè laudabiliter.

To te acompañarè adonde quisieres.

Arsiduum, perpetuum, usque dum volueris, quoad volueris comitem me habebis, me tibi comitem præbebo, hærebo, tibi usq; affixus ero, dum tua volūtas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, nisi te volente, lubente, concedente: permittēte discedam: nulla me res, nisi tua volūtas, auellet abs te, amouebit, seiunget, disiunget, abiunget.

*Ciceron era de complexion flaca y debil,
quando moço.*

Complexiō. Cicero in adolescentia sua, cū adolescentis esset, cū adolescentiæ nondum annos excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine utebatur infirma, parum firma, minimè firmā, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis offensa, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat Cicero in adolescentia, non omni-

omninò valebat, minùs bellè habebat, se habebat, non optimè valebat, valetudine erat infirmior, viribus parum firmis, corpore non satisfirmo utebatur, valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat, quàm satis esset, parū validæ vires erant, infirmior erat, imbecillior, tenui, incòmoda, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Si no estudixis tanto, viuireis mas sano.

Si modū studijs impones, facies, statues, si tibi moderaberis in studijs, si studia moderabere, si tibi parces in studijs, valetudine melior fies, valetudine còfirmaberis, conualesces quotidie magis, firmior, ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidie plus assequeris, ad perfectam valetudinem quotidie propius accedes.

Las obras de Varron, mas eran aceptas por la gran dotrina, que no por el elegante estilo.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs *Componer,* quàm eloquentia, magis ob doctrinā quā *o compo-* eloquentiam, rerum causa, non verborum *cior.*

Elegancias de

probabatur ab omnibus: libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis cõmittebat, componebat, scribebat, literis persequabatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, prodebat, mandabat, cõmittebat, commendabat, monumentis & literis mandabat, ea probabant omnes, rerû fructu potiùs quàm specie verborum adducti.

Gentil estilo y metodo tuieron los antiguos en enscñarnos la virtud.

Ita veteres de virtute scripserunt, vt in libris eorum singularis eniteat, eluceat, emineat, excellat industria: præclara sunt & veteribus ad benè viuendum scripta, de virtutis præstantia tradita, prodita, memoriz mandata, monumentis consignata literarû, scriptis explicata, consignata chartis, tradita, literis prodita, literis mandata, consignata, commendata, comprehensa, expressa, explicata.

Muy bien componeis, buen estilo teneis.

Scribis egregiè, scribēdi laude excellis, subtiliter & eleganter scribis, ita scribis, ita versaris in scribendo, ita te in optima scribendi ratione exerces, tua vt excellat indu-

industria: scribis vt pauci, propriam quādam laudem inscribendo cōsequeris; præclara sunt, quæ ingenio studioq; paris, quæ tua parit industria: mirabiles sunt, minimè vulgares ingenij, & industriæ tuæ fructus.

Date a escriuir historia, para que pongas en memoria mis cosas.

Velim à te nostrorum temporum consilia, atq; euentus literis mandari, res nostras monumentis cōmendari tuis, nostrū nomen tuis illustrari, & celebrari scriptis: tuis ornari scriptisvalde velim: gloriæ sempiternæ commendari per te cupio.

Siempre sacas a luz cosas que te dan fama.

Sēper aliquid ex te promissis, quod alios delectet, teipsum laudibus illustret.

Dessea mucho componer libros, donde queden vuestras cosas en memoria.

Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit.

Segun he podido comprehender, holgado ha con tñs cartas.

Elegancias de

Comprehensio.

Literæ tuæ, quod facile cognouerim, intellexerim, senserim, coniecerim, iudicauerim: quod facile nosse, intelligere, sentire, conijcere, coniectura consequi licuerit, potuerim: ei periuicundæ fuerūt, summam ei iucunditatem attulerunt, pepererunt, magna illum iucunditate affecerunt, perfuderunt.

Este monte es vuestro y mia.

Commun.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons: diuisus aquarum diuortijs: particeps vterq; nostrum huiusce montis est: mons hic pertinet ad vtrumq; nostrū, iuris vtriusq; nostrum est: ius habemus vterq; in hoc monte, æqua vtriq; nostrum huius montis possessio est.

Mucho me fatiga vuestra enfermedad.

Congressus.

Tuus me morbus valde sollicitat, sollicitum habet, graui afficit sollicitudine, grauius angit, afficit affligit, acerbè vexat: molestissimus mihi tuus morbus est, valde grauis, vehemēter acerbus, amarus in primis, summæ molestiæ, sollicitudinis, acerbitatis, curæ, doloris, angoris: summā ex tuo morbo molestiam capio, suscipio, traho, haurio, sumo: tuus me morbus in magnam sollicitudinem adducit, grauius commouet, maximè perturbat.

Dios

*Dios loado, ya soy fuera de
congoxa.*

Quod Deo sit gratia, vacuus molestijs
nunc quidem sum, sine molestia, cura, so-
licitudine, procul absum à molestijs: ex-
tra molestiã sum, tranquillè satis ago: Dei
benignitate factum est, contigit, vt nunc
quidem omni molestia vacem, nullis an-
gar curis, nulla vexer sollicitudine, nulla
meum animum paulò molestior, grauior,
acerbior, exagitet, vexet, perturbet, com-
moueat, afficiat cogitatio: fruitur animus
meus tranquillitate, benè est, tràquillè est,
commodè est, quies est, pax est, tranquilli-
tas est animo meo, animo sum ab omni
molestia soluto, vacuo, libero, longè seiũ-
cto, Dei me benignitas omni molestia ex-
emit, liberauit, ab omni molestia vindi-
cauit, eripuit, disiunxit.

Ta se muy bien quien es.

Pulchrè hominẽ noui, probè noui, præ-
clarè, perfectè, planè, penitus, sensus eius
egregiè teneo, habeo illũ omninò cogni-
tum, neque ipse me, neque status eius vlla
ex parte later, præterit, fugit: quĩ sit. quò
animo, quo sensu, quo ingenio præditus,
optimè noui.

Conocer.

Elegancias de

Yo se bien como os he amado.

Conciencia.

Quo fuerim semper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quomodo animatus, testis mihi ipsi sum, teste vti me ipso possum, testem habeo conscientiam meam, teste licet vti conscientia mea, conscius ipse mihi sum.

*Esto me parece que conviene a
vuestra honra.*

Consejar.

Hoc tibi cōsiliij do, tua de laude si laboras, tua si tibi lauscuræ est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo: auctor tibi sum, hoc est meū cōsiliū: mei cōsiliij hoc est, mea hæc est sentētia, opinio, meus sensus, meum iudicium: ita censeo: ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum consilium sequeris, mea tibi sententia si probabitur, me approbante facies, de mea sententia, meo cōsilio, meo suasu, me auctore: si me putas, quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre, si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciendum tibi iudicabis.

*Cosa es de sabios, en sus fatigas, tomar el
consejo de sus amigos.*

Sa.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, *Consejarse.*
ambiguis, obscuris, in cōtrouersia positis,
in aliqua difficultate constitutis: in ancipi
ti rerū statu, amicos cōsulere, in consilium
adhibere, ad amicos referre, ad consilium
amicorum confugere, amicorum consilio
vri, sententiam exquirere, adire ad amicos
consilij causa, petere consilium ab amicis:
velle cognoscere quid amicis videatur:
quid amici sentiant: quis sit amicorū sen-
sus, quæ sententia: quid habeant opinio-
nis, probent, cēseant, iudicent, faciendum
existiment.

*Pocas vezes sale al reues lo que los
viejos aconsejan.*

Senū consilia non sepe inutilia sunt, ina *Consejo.*
nia, stulta, absurda: rarò labitur senilis ætas
in consilijs, sapienter ferè consulit senilis
ætas: optimis, ac firmissimis rationibus fe-
rè semper nititur senilis opinio, sentētia,
sapienter consulunt senes, optimā partem
eligunt, non peccant in consilio, nō errāt,
non labuntur, non offendunt, quorū grā-
dior est ætas: qui longiūs ætate processe-
runt, is eorum solet esse sensus, qui à ra-
tione non discedat, recedat, procul absit,
qui cum ratione cōgruat, quem ratio cō-
fi. met, à quo ratio non dissentiat.

Elegancias de

El negocio se hizo a voto de todos.

**Consenti-
miento.**

Communi consensu, consensione omnium, omnium iudicio, approbatione, sententia, consentientibus cūctis hominibus, approbantibus, nemine prorsus dissentiente, nulla cuiusquam discrepante sententia, alia res est, gesta, administrata: in ea regenda omnes senserūt: cōsensus omnium par, & idem fuit: omnes omnium sententiæ conuenerunt: nemo dissensit: sententiarum varietas nulla fuit, dissimilitudo voluntatum, aut opinionum nulla prorsus extitit, sensu diuerso nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, sententiæ, iudicia congruerunt,

Seguirè vuestro parecer.

Consentir.

Assentiar tibi, probabo tuum cōsiliū, meam sententiam ad tuā aggregabo, meū iudiciū cum tuo coniungam: ita sententiam quod tu sentis: ita faciendum iudicabo: si modò id tu facias: suadet, cēset, auctor est, consuluit pater tuus, assentiar tibi, assentiente patre tuo, si facis approbante patre, si tuū cum iudicio patris tui iudiciū congruit, si de patris sententia facis, si pater non dissentit: si ad tuam sententiam pater accedit.

Con-

*Contentome en conseruar lo que
mi padre me dexò.*

Rem mihi à parente traditam seruare;
conseruare, custodire, tueri, incolumē tue-
ri, non imminuere satis est: nullam patri-
monij partem imminuere, nullam adime-
re, nihil de patrimonio detrahere, patrimo-
nium in eodem statu retinere, satishabeo;
contentus patrimonio sum, de augēdo pa-
trimonio nihil laboro, cogito, curo, solici-
tus sum, anxius sum, curam nullā suscipio:
nulla me tenet, nulla sollicitat, nulla exer-
cet cura.

Conseruar.

Pierdase mi haziēda, y guarde yo mi honra.

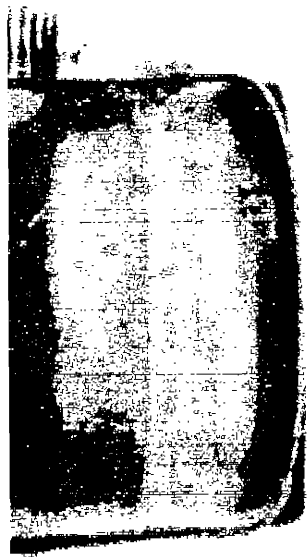
Sit modò dignitas incolumis, adimi de
fortuna non recuso: liceat modò dignita-
tem tueri, incolumen seruare, permaneat
dignitas in eodē statu, modò ne cogat de
statu meæ dignitatis demigrare, sit eadem
dignitas, ne mutetur, ne diminuatur, ne la-
datur, nequa iniuria, damno, detrimento
afficiatur, ne quid iacturæ faciat, ne quam
iacturam subeat, sustineat, ferat, patiatur,
ne damni quid faciat, ne de dignitate de-
trahatur, adimatur, imminuatur.

No ay cosa que alinie mi pena.

Nihil

Elegancias de

Nihil est quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, consolationi esse mihi possit : nulla res est, quæ recreare, reficere, leuare, vendicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à molestia, abstrahere, auellere à mœrore animum meum possit : afflictum à mœrore animum, languentem, iacentem erigere, excitare, confirmare nulla iam consolatio potest : affectum dolore animum nulla ratio sanare queat : laboranti animo, agrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valeat, parum apta remedia reperiētur, inutilis, infirma, inanis, superuacanea prorsus omnis medicina est : quis iam homo animo meo virtutem, dolore ereptam, restituere possit? quis ea sanare vulnera, ijs vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortuna intulit, imposuit, inflixit? ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione possim : ita malis opprimor, prorsus vt respirare nō liceat, respuit iam animus meus, quasi desperata salute, quæne medicinam, remedia cuncta, omnia consolationum genera : frustrā in me consolādo ponitur opera, inanem operam sumit, qui ad me consolādum aggreditur : insitus, infixus,

fixus in animo dolor ita penitus est, ut
euelli nulla ratione possit, ut nulla vis ra-
tionum possit esse tanta, quæ illum, ne dic-
quidem adiuvante, possit euellere, extra-
here, educere, eripere: finem facere dolori
meo, finē imponere, modum statuere, ter-
minum statuere, dolorem moderari, neq;
homo est, neq; res vlla, quæ possit: non est
ut possim in dolore mihi temperare, dolo-
re abstinere, dolorem sedare, abijcere: ipse
me ad eam hilaritatem, eam iucunditatē,
quam dolor ademit, reuocare, referre me
ad pristinam animi æquitatem, in eum sta-
tum, vnde me dolor eiecit, deturbauit, de-
pulit, detruxit, restituere.

Esto os quitara la tristeza.

Hæc te non mediocriter cogitatio con- *Consolar.*
firmabit, hæc sit tibi proponas, apud animū
tuum propones, animo agitabis, animo spe-
ctabis, leuabis tuum luctum, leuabis te lu-
ctu, ægritudine, sollicitudine, cura, sanabis
vulnus doloris tui: ipse te lenies.

El dolor me consume.

Dolore contabesco, consumor, confi- *Consumit se.*
cior, perimor, exanimor, me dolor interi-
mit, perimit: mihi dolor vitæ finem facit.

Necia-

Elegancias de

Neciamente gastas tu patrimonio.

Rem consumis, perdis, disperdis, male perdis, dissipas in res inutiles, inanes, leues erogas partam, quasitam, compa: atam, cōgestam, summis laboribus maiorum tuorum, quam maiorum tuorum summa collegit industria.

Quanto mas pondero la inconstancia de la fortuna, tanto mas menosprecio las riquezas.

Considerar.

Quò diligentius, studiosius, accuratius cogito, attēdo, animaduerto, meditor, mēte animoq; considero, in animo voluo, me cum ipse perpendo, examino, pondero varietatem, instabilitatem, leuitatem, inconstantiam fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui à fortuna pendent: quò magis ad fortunæ varietatem expecto, animum intendo, intueor, meas cogitationes conuerto, cò longius à cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Si passais bien la cuenta, entendereis bien lo que aueis perdido.

Contar.

Si putaueris, supputaueris, duxeris, subduxeris rationes tuas; si subductis rationibus,

nibus, summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, cōficies, in vnū coges, rei tuæ familiaris iacturam deprehendes, aperies damna rerū tuarum, detrimenta, patefacies, intelliges, senties.

*A mi cuenta, el dia mismo de la batalla
partieron las naues.*

Vt rationem in eo, ratione colligo, ex ratione conijcio, vt mea ratio est, vt mihi ostendit ratio, vt mihi ex ratione liquet, liquidò patet, facilè constat, quo die prælium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

To me contentò de mi estado.

Contentus sum rerum mearū statu, sufficit, satis est, abundè est, quod habeo: acquiesco rebus meis, maiora non appeto, continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longius effert, non se tollit altiùs, plus à fortuna non postulo.

Contentase.

Holgarè mucho con vuestra salud.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiā pariet, gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem, voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumam,

Elegancias de

mam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Todos quedaràn contentos.

Contentar
a todos.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris, hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit, qui non probet; hoc tuo facto lætabuntur omnes.

No has de contender, o competir con mas esforçado que tu.

Contienda.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus: aduersus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores, à viribus suscipienda contentio non est.

Sobre esto riñeron hasta la noche.

Hæc vsq; ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio.

Si esta guerra dura, destruyda quedarà Italia.

Continuar.

Hæc si bella durabunt, permanebunt perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpere cursu procedent, & longiùs producentur, non consilient, nisi belli finis imponatur, fiat, afferatur: nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, perijt

Paulo Manucio. 34

uniuersa Italia, desperata omnis Italiae salus est, actum est de salute Italiae, suam salutem Italia desiderabit.

No estás firme en tu parecer.

Non permanes in eadem sententia, nō persistis, non perseueras, non pergis: tuam sententiam non retines, non tueris, non seruas: tibi nō constas, discedis à sentētia, labas in sententia, eadem non est, fixa non est, infirma est tua sententia: mutas sentētia, consilium, opinionem: discedis à sententia, consilio, sensus tuus non idem est, alius nunc est, immutatus est.

Mucho me persigues.

Nimum grauitur nos oppugnas, aduersus nos pugnas, nobiscum pugnas, nobis aduersaris, nimium te acerbum habemus, nimium uobis infensus es: quidquid habes virium, contra nos conuers: irruis impetu quāmpotes maximo: facis maximum impetum contra nos, aduersaris infensus nimis, infestus, grauis, acer, vehemens, saeuus, propensus nimis ad exitium nostrum, nostrum sanguinem nimis anidè sitiens, totus incubes ad perniciem nostram, contra nos, in nos, aduersus nos

Contrario.

Elegancias de

iniquè nimis agis, moues omnes machi-
nas, omnia moliris, nihil non tentas.

Esto es contra vuestra honra.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ lau-
di aduersantur, aduersa sunt, nocent, offi-
ciunt, labem inferunt, maculas iniiciunt,
tenebras offundunt, damno sunt, detrimē-
to sunt, iacturam afferunt, de honore tuo
detrahunt, adimunt, auferunt, lædunt ho-
norem tuum, imminuūt, turpi labe infi-
ciūt, quasi tenebris circumiectis, circum-
fusus, offusis obſcurant.

No puedo acabar de cobrar salud.

Conualeces.

Nondum vires colligere potui, nōdum
fatisfirmo sum corpore, nondum pristina
mihi restituta valetudo est: confirmatus à
morbo nondum omninò sum, nondum
plane conualui: quas morbus mihi vires
ademit, abstulit, eripuit, nondum prorsus
recuperaui, recepi, reuocaui, pristinam
valetudinem nondum satis mihi videor
assequutus: valetudine nondum vtor pla-
nè commoda: paulò adhuc deterius, ali-
quantò deterius, quàm solebam, valeo: nō
vt solebam valeo, minùs firmiter, minùs
belle, nondū vtor pristina valetudine: pri-
stinas vires quadam ex parte desidero.

Si ala

*Mala condicion tiene la gente de oy, no
quiero dezir mas.*

Summa est hominum peruersitas, gra- *Carcomoso,*
uiori enim verbo vti non libet: peruersi *o mal acond*
sunt hominum mores, duri nimis ac diffi- *dicionado.*
ciles: ingenio sunt homines peruerso, dif-
ficili, duro, à ratione auerso.

Pesado sois a todos.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in cõsue-
tudine difficilis, durus, asper: tua consue-
tudo difficilior est: abest consuetudo tua
ab omni suauitate: non est consuetudo
tua, quæ propter suauitatem expetatur:
minimè iucunda est, amara potius, atque
odiosa tua consuetudo: quis naturæ tuæ
peruersitatem in consuetudine ferat? quis
te possit vti, homine omnium difficilli-
mo, seuerissimo, asperrimo? quis tuam cõ-
suetudinem expetat, carentem omni sua-
uitate, nulla re iucundam? asperitatis, ac
peruersitatis, tantum habet natura tua,
quantum in consuetudine ferri vix pos-
sit, vel potiùs planè non possit: vñs tibi
ullo cum homine diuturnus intercedet:
ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo
præditus ingenio.

Elegancias de

Cesar allende de las otras virtudes, tuuo esta de humanidad y cortesia.

Cortes.

Cæsar, præter multas, quibus floruit virtutes, vt virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt multas omittam, ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil supra posset, vt nemo cū illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit, nihil Cæsare humanius, humanitatem Cæsar ita coluit, vt nemo magis, nemo illo fuit ad humanitatem propensior, proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatē videbatur, singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignū iurè Cæsarem dixeris, laudē liberalitatis præter cæteros Cæsar tulit, laus liberalitatis vni maximè Cæsari debetur.

Assi se rfa que nos defendamos.

Costumbre.

Mos hic omnium est, cōsuetudo est, institutum est, moris est, consuetudinis, instituti mos obtinuit, inualuit: ita fert omniū consuetudo, mos communis: nemo nō ita cōsuevit: omnibus est à natura tributum, ita natura comparatum est: ita cōparatum est:

est: habent hoc omnes à natura: ita facti;
ita instituti natura omnes sumus, ut vim
vi repellamus, ut ab iniuria nos tueamur.

*Marauillonne como aueis mudado de
condicion.*

Mirari satis non possum, cur à tua con-
suetudine tam longè discesseris: tã valde
desciueris, te remoueris, te abduxeris, cur
alius planè factus sis: cur à te ipso disces-
seris: cur te tui tam dissimilem præbeas:
cur te tui similem non præstes: cur, qui
adhuc fuisti, eum te non præstes, non præ-
beas.

Costumbres

*Muchas que son viciosos en la juventud, vienẽ
despues à emendarse.*

Perditis in adolescentia moribus multi
sunt, qui deinde meliorem adepti mentẽ,
meliorem ad mentem, ac sententiam re-
uocati, resipiscentes, honestiùs vitam in-
stituunt, honestioris vitæ initium ordiun-
tur, laudabiliorem vitã exordiuntur: mul-
torum est, impuris moribus, improbis, in-
honestis, turpissimis, inquinata adolescen-
tia, cõtaminata, infecta: viuunt multi turpi-
ter in adolescentia, student vitijs, turpem
vitam colunt, inhonestè vitam tradi-
cunt, pecudum more vitam transigunt,

Elegancias de

procliues ad vitia sunt, turpi volūtate capiuntur, culpam faciliē committunt.

Tengo por cierto, que será como yo lo he pronosticado.

Creer.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, iudico, cēseo, duco, ita mihi persuasi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimē dubito, planē credo, prorsus, omninō, penitus, certō, pro certo, minimē dubitanter, exitū fore, quālē sum auguratus, qui augurio meo respōdeat, quem prædixi.

Parece cosa de creer.

Creible.

Rationi consentaneum est, cum ratione consentit: consentaneum est, simile veri, credibile, non alienum à ratione, cum ratione congruens: ratio postulat, ut credatur: est cur credatur, verum putetur: verisimilitudinem, speciem, formam, imaginē, præ se fert, ostendit: non discrepat, non dissentit, non procul abest à ratione.

Qualquier cosa que crece, de necesidad por tiempo disminuye.

Crecer.

Quidquid augetur, crescit, maius atq; amplius fit, amplificatur, quamcumque ad rem

rem fit accessio, aliquid accedit, accrescit: eandem minui, imminui, diminui, comminui necesse est, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi diminui, adimi, auferri.

Mas crecieran las riñas, si el Senado no pusiera remedio.

Lógius etiam ciuili discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi Senatus eam compressisset, repressisset, retudisset, ei occurrisset, obuiam iussisset, impedimenta obiecisset, impedimento fuisset.

*Quanto mas te perseguiran tus contrarios,
tanto mas se aumentará tu honra.*

Illustrabit amplitudinem tuam inimicorum iniuria; quò magis obscurare atq; extinguere tuam dignitatem iniqui tui conabuntur, eò plus ad eam splendoris accedet, eò clariùs elucebit, eò patebit illustrius, eò fiet clarior, atque illustrior.

Sin culpa me reprehendeis.

Accusas me innocentè, immerentè, infontè, nullo meo merito, immerito meo, iniuria, iniustè, iniquè, contra quàm ius est, contra quàm meritis sum, contra ius &

Ca'p. 1.

Elegancias de

æquum, absque mea culpa: hæc in me sine
causa cōfertur culpa: mihi adscribenda, af-
signāda, attribuenda, causa non est: culpa
vaco, culpa careo, longè absum à culpa,
procul abest à me culpa, remotus à culpa
sum, culpæ sum expers, extra culpam sum,
non hæret in me culpa, culpam non susti-
neo, affinis culpæ non sum, culpæ mihi nō
sum conscius, in culpa non sum, commis-
sum à me nihil est, quare videar accusan-
dus, non erravi, non peccaui, non deliqui,
lapsus non sum, nullam in culpam incidi,
nullam commisi culpam, nihil cōmisi, ad-
misi, perpetraui, nullo me scelere adstrin-
xi, obstrinxi, maculaui, inquinavi.

Cumplirè lo que he prometido.

*Cumplir su
palabra.*

Dabo operā, quod pollicitus sum, vt re
præstem, exitu præstem, exequar, efficiam,
re confirmem, vt præstem fidem meā: sol-
uam fidem: tuear, seruem, probem, vt pro-
missa seruem, obseruem, tuear, præstem,
promissis ne desim, ne fides in promissis
mea desideretur, vt fidei satisfaciam, ne de
fide mea parum videatur laborare, vt à
meis verbis, ab affirmatione mea, à pro-
misso exitus rei ne dissentiat, vt verba res
cōfirmet, vt id, quod dixi, veritas probet, vt
sem promissis, à promissis ne discedam.

Pesa

Pesame que hombre tan cumplido sea tan injustamente mal tratado.

Virum excellentem, præstantem, omnibus, vt aiunt, numeris absolutum, omni laude insignem, participem omnium virtutú: cui nihil desit, in quo nihil desit, in quo nihil desideres, quem esse virum singularem dicas. *Cumplido.*

D.

Si mi voto os es dañoso, alomenos aprouecha a la Republica.

Sententiæ meæ si minús è re tua sunt, Reipubl. rationibus conducunt. *Dañar.*

Mucho mal causó a Roma la elecion de los Tribunos.

Multa mala, damna, detriméta, incommoda, infortunia, vrbi Romæ peperit, attulit, intulit, inuexit Tribunorū procreatio: damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est, perpeffa est, cepit, accepit, damnis afficēta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflictis malis est, vehemēter vexata, vaide cōminata vrbs Roma ex creatione, ob creationem Tribunorum. *Daño.*

Mucho

Elegancias de

*Mucho perdieron las letras el dia que murio
Aldo Manucio.*

Multum iacturæ tulerunt, graue detri-
mentum ceperunt, damnum adierūt, sub-
ierunt, præclara literarum studia ex mor-
te, obitu, interitu Aldi Manutij: graue vul-
nus optimis literis infixit obitus Aldi Ma-
nutij: ictu graui perculsæ sunt, ac penè
prostratæ liberales disciplinæ, quo die Al-
dus Manutius occidit, interiit, extinctus
est, periit, obiit, oppetiit, decessit, à vita
discessit, è vita exiit, è vita excessit, vitam
cum morte commutauit, morte sublatus
est, morte nobis exceptus.

*Huelgome de auer conocido a tan poca costa
mia, quan leal amigo me fois.*

Lator, quòd mercede non ita magna,
leui detrimento, non admodum graui
damno, satis exigua iactura, quomo dò sis
erga me animatus, quo erga me animo sis,
quo sensu sis, qui tuus in me animus, qui
sit sensus: intellexi tuum in me animum,
tuum sensum intellexi, perspexi, cognoui,
aperui, patefeci.

La guerra nos ha destruido.

Sum-

Súmis difficultatibus regionem vniuersam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli causa, propter bellum acciderunt, euenerant, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ sunt, allatæ sunt, oblatæ sunt, vniuersæ regioni: vniuersam regionē in multas difficultates bellum cōiecit, impulit, exitiosum, perniciosum, calamitosum vniuersæ regioni bellū fuit, exitio fuit, damno, detrimēto, incōmodo, calamitati.

*Dañar, per
estornar, •
impedir.*

*No se nos puede en esta vida hazer mayor
merced, que enseñarnos la virtud.*

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, ostendit, communicat, is tantum affert beneficiū, quantū esse præterea nullū potest.

Dar.

Querria darle de palos.

Fuste illum malè multare, malè accipere, percutere, fustē illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu percipere, vim & grauitatem sustinere, ferre, pati.

*Dar de pa-
los.*

De que le deuo yo a el vassallage?

Cur ei cedere, loco cedere, locū concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquādus, cōferēdus, par omnino mihi

*Dar lugar,
o vencijs.*

non

Elegancias de

non est? quamobrem qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causa, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quæ nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellunt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

De prudente es acomodarse al tiempo.

Sapientis est, sapientiæ est, consilij est, rationis est, sapientem decet temporì cedere, necessitati parere, rationem temporis habere, cõsulere temporibus, seruire temporibus, conformare se ad tẽporis rationem, consilia & actiones tẽpore moderari, pro temporum statu & suscipere & deponere, ita se gerere, vt præcipere tẽpus videatur, vt temporis ratio ferat ac postulet, quasi ducem sequi in agendis rebus, quasi consiliarium habere tempus, consiliario vti tempore nos decet.

No es para tantos trabajos de estudio.

Debil, o flaco.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbeciliore, tenuiore valetudine, infirmioris

ris

ris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est; corpore est imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm vt studiorum laborem, studiorum onus ferre, perferre, sustinere possit, minùs habet virium, roboris, quàm vt studiorum labori par esse possit, quàm vt ferendo studiorum labori possit esse: valetudine vtitur infirma, imbecilla, sic, vt laborem studiorum facillè possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negavit, quas laboriosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, gravissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt, corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

La vida viciosa y regalada te ha quitado las fuerças.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmauit, debilitauit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido, vita immoderatè, incontinenter, intemperanter, dissolutè, nequiter, sine modo, luxuriosè traducta, ad infir-

Debilitar, o ensiaguer.

Elegancias de

infirmi-
tatem, ad imbecillitatem, tenuitatem
corporis te redegit, adduxit, minus te fir-
mum, minus validum, minus valentem, mi-
nus robustum, infirmiores, imbecillio-
res reddidit.

*Gran mal te vendra si te descuidas, o si
en esto caes en falta.*

**Defecto, fal-
ta, o descui-
da.**

Offensionē in primis esse periculosam,
magno tibi futuram damno tibi affirmo:
si quid offendes, errabis, secus efficies,
committes, peccabis, laberis, si culpā com-
miseris, si quam in culpam incideris, si te
minus honestē, minus sapienter gesseris: si
te quem non decet cū præbueris, magno
tibi constabit, non mediocre damnum, non
levis iactura consequetur, tuam culpā gra-
ui dāno solues, magna mercede redimes,
grauissimē lues.

*Como os lo he prometido, defenderè siem-
pre vuestra honra.*

Defender.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, ut
honorem tuum defendam, tuear, ut hono-
ris tui defensionē, contentionem, certamē
suscipiam, ut pro honore tuo pugnē, con-
tendam, certem, ut honorem tuum defen-
dendum, tuendumque suscipiam.

Deter-

*Determinado he no fazer cosa alguna
sin vuestro parecer.*

Decreui, constitui, statui, certum consi- *Deliberar.*
lium cepi, planè animum induxi, nihil vt
facerem sine consilio tuo, nisi te approbā-
te, nisi de cōsilio tuo, nisi tuo consilio vte-
rer, niterer, deliberatum est, constitutum,
iudicatum, captum consilium.

Desde mi niñez.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exor- *Desde niño.*
dio, à prima ætate, ab incunte ætate, à pri-
mis temporibus, à puero, iam inde à pue-
ro, iā inde vsq; à puero, à prima pueritia,
à primis annis, à teneris, vt Græci dicūt,
vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, a
quo die natus sum, ex quo ingressus in vi-
tam sum, ex quo lucis vsura frui cœpi, ex
quo vitæ limen attigi, animum ducere, spi-
ritum haurire de cœlo cœpi.

Ya me canso de estar en este mundo.

Vitæ me tædet, vitam fastidio, vitam *Descontento.*
mihi acerbam puto, acerbè viuo: molesta,
grauis, amara prorsus mihi vita est: æger-
timè, molestissimè, prorsus miserè viuo,
quando mihi mors eum eripuit, ex quo

Elegancias de
mea gaudia,mez lztitiz manabāt omnes.

*To os manifestarè mi animo, o voluntad
quando serà tiempo.*

Descubrir.

Vbi res feret, cū occasio postulabit, indicabo tibi animum meum, patefaciam, significabo, declarabo, aperiam, testificabor, re tibi probabo: extabit animus meus, patebit, constabit, perspicuus erit, significationem tibi dabo, signa ostēdam, argumenta præbebo animi mei: animum tibi meum certa probabunt argumenta: ex apertis, minimè obscuris, minimè dubijs argumentis, signis, indicijs, testimonijs, animum meum, meam voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies, intelliges, conijcies.

En la guerra se mostrò valeroso.

In bellis ostendit se, probavit, præbuit, præstitit acrem, ac fortem virum: ita fortè ac strenuam operam nauavit, vt magnam laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractauit, gessit, administrauit.

*Por cumplir con sus amigos, dexa
perder su casa.*

*Desuidarse
de cosas.*

Alienam voluntatem vt sequaris, vt aliena voluntati morem geras, vt alijs satisfacias, aliorū causa, teipsum destituis, deserris,

ris, derelinquis: de alijs plurimum, de te ipso, tuisq; rebus minimè laboras: aliena tibi curæ sunt, tuæ negligis: aliorû rationes pluris apud te, quàm tuæ sunt: propensior ad alios, quàm ad teipsum, tua voluntas est: quid alijs placeat, quid aliorum refit, attendis: ratio rerum tuarum quid postulet, minimè cogitas: præ alijs teipsum negligis: vt sequaris alios, discedis à te ipso, deficis, desciscis.

Muchos en verse pobres, se tienen por desdichados.

Videre licet multos, qui se credāt, quia *Desdichados* laborant inopia, egestate premuntur, in summa infelicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflicta penitus fortuna esse, miserrimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miserijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, se redactos esse ad summā infelicitatē, prorsus infeliciter, miserrimè, pessimè secum agi, suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, eversas, perditas esse, fortuna se iniquissima, aduersa, graui, infensa, in primis vti.

Ya naci yo desdichado.

Fatū hoc meū est, vt miserrima quæque

Elegantias de

sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videor conditione natus, ut amarissimam fortunam in omni vita degustem, nihil ut boni videam in vita, nihil ut mali non subeam, sustineam, perferam.

*Aunque he perdido quanto tenia, no estoy
deesperado.*

Desesperar.

Etsi fortuna mihi charissima quæque abstulit, eripuit, ademit, etsi me orbavit ijs rebus omnibus, quæ homini charissimæ sunt in vita, non faciam tamen, non committam, ut ipse me planè deferam atq; destituam, ut omnem planè spem abijciam, ut ab omni spe animum abducam, ut de meliore statu desperem, ut ad desperationem abducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbavit: nec tamen nihil spero, exclusa spes omnis videtur esse meliorum rerum; aliqua tamen spe nitor, sustentor, fulcior.

*Gran afrenta te será gastar tu hacienda
neciamente.*

Deshonrar.

Si tuam rem malè dissipaueris, perderis, consumpseris, in res inanes erogaueris, conieczeris, dedecori tibi erit, infamiae, ignominiae, turpe tibi erit, infamia consequetur.

*No pensar sino en si mismo,
deshonra es.*

Se ipsum curare, nihil prætereà, de se ipso tantùm, sua tantùm vnius causa laborare, sibi vni studere, seruire, prospicere, consulere, prætereà nemini, turpissimum est, maximè dedecet, indecorum in primis est, infamiae, ignominiae, dedecori est, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinionem minimè còmodam, aut optabilem parit; eiusmodi res est, quàm summa consequitur infamia, ignominia, turpis infamiae nota, dedecus, accusatio, reprehensio, fraudi est, vitio vertitur, tribuitur, datur, adscribitur, assignatur.

La cosa està disfamada.

Res palàm exagitur, vituperatur, accusatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbatur: sermones ea de re minùs commodi sunt, parum honesti dissipantur.

Desmayado està sin habla.

Animus eū reliquit, destituit, defecit: deliquium animi passus est: intermortuus est, defecit, animo còcidit: ita captus omni sensu est, vt à vita decessisse videretur.

*Desmayado
o amorteci-
do.*

Elegancias de

*Si puedo vn poco desocuparme, yo
os escriuirè.*

Desocupado

Si quid otij nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit: si permittent curæ: si quid habeo vacui temporis: si quid erit spatij: si quod surripere spatium licebit: si quid ab occupationibus impetrari temporis licebit, nisi occupationes vrgebunt: si mei iuris ero: si qua hora meo arbitrato licebit vti: si negotijs vacabo, vinculum illud occupationum, quo & assiduè adstringor, & arctissimè, non dico prorsus exsoluetur, sed paululum modò, paulisper, aliquantũ, aliquantisper, non nihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotijs: si me his rebus, quibus nũc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otium: si quies erit: si quiescere licebit à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Desco mucho estar en ciudad.

Desear.

Sum in vrbs desiderio, desiderio me vrbs afficit, desiderium me tenet vrbs, vrbs cupiditate flagro, animus meus in vrbe est, urbem spectat, æstuat vrbs desiderio, est in vrbs desiderio.

Mucho

*Mucho desseo vuestra alabanza y honra.
Bramo di viderte hornato.*

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto: percupio tuam laudem, sum in desiderio tuæ laudis, cupiditate tuæ laudis incredibili teneor, ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior, amore flagro, studio sum incensus, alacri animo sum, vt honestissimum te videam, laude florentem, honoratum, tua mihi laus charissima est, cordi est, inter prima ducitur, inter ea quæ apud me summa sunt.

Desseo os lo mismo que a mi hijo.

Optimè tibi cupio, sic inquam, vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, non minus quàm filio meo: æque tibi faueo, ac filio meo, animatus in te sum, vt in filium, quo in filium, eodem erga te animo sum.

Bien se quan desoso sois de alabanza.

Omnes tuos ad laudem impetus noui, quàm sis ad laudem propensus, inclinatus,

Elegancias de

quanti sit apud te laus, quā labores de lau-
de, quā vehemēter ad laudem incumbas,
quam laudi studeas, quo studio laudem
sequaris, quæ tua sit laudis cupiditas, præ-
clare noui, habeo cogitum.

*Muchas ciudades populosas ha destruydo
la discordia ciuyl.*

Ciuiles discordiæ, domesticæ seditiones,
ciuium dissensiones, multas vrbes opibus
admodū florentes, enerterunt: solo æqua-
rum, diruerunt, exciderunt, afflixerūt, per-
diderunt, sustulerunt, multis urbibus per-
niciem, exitium, pestē, excidium, ruinam,
interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Soy el mas desdichado del mundo.

Nemo omnium qui viuunt, me vno in-
felicior, aut infortunatior est, meas mise-
rias nulla æquat infelicitas: mea est miser-
rima conditio, in summa versor infelici-
tate: omnibus vexor, perturbor, exagitor
infortunijs, calamitatibus, miserijs, malis:
omnes me premunt miserie: infesta, in-
fensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nul-
la est tam miserrima fortuna, quam mea
fortuna non superet, quæ sit cum mea for-
tuna conferenda, quæ non infra meā for-
tunam

*Desuentu-
rado.*

De

unam sit: miserrimo sum fato, singulari,
deteriore quàm quivis omnium, qui in
terris degunt: meum est singulare fatum:
singulari vtor fato: singulari fato natus
sum: infauslo nuntium, aduersoq; sidere
sum natus, hæc mihi nascenti dicta lex est,
nunquam vt secunda fortuna vterer, nun-
quam vt miser non essem, perpetuis vt
vexarer milerijs, angerer, cruciarer, tor-
querer, affligerer malis: mecum agitur in-
feliciter, prorsus infeliciter ago: suas in
me vires nunquam fortuna non exercet:
omnibus me fortuna machinis, omni te-
lorum genere, suis quantascumque ha-
bet, opibus, ac viribus oppugnat: non ad-
uersa tantùm, sed eversa penitus est mea
fortuna: quis est omnium mortalium ini-
quiore conditione, deteriore loco quàm
ego sum?

No tienes verguença.

Nulla tibi est ad facinus verecundia, *Desvergou-*
nullum tibi peccandi modum verecundia *çado.*
statuit, peccas abiecta prorsus verecundia:
peccas sine modo: peccas impudētissimè:
non te pudor ullus, non te modestia de-
terret, abducit, remouet à voluntate, à stu-
dio, à consuetudine peccandi.

Elegancias de

Si yo fuesse desuergonçado como tu.

Si tuum os haberem, si tuam imitarem impudentiam, essem æquè ac tu, pariter ac tu: similiter ac tu: non secus, non aliter ac tu: ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, sicuti tu: impudens, ad impudentiam propensus, pudoris expers, ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à pudore.

Tu tienes poca verguença.

Transis verecundiæ fines, abes procul à pudore, modestiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retiaet: non te modestia regit: non verecundia temperat.

No lo puedo dilatar.

Detenerse.

Morari diutiùs, moram facere, moram interponere, procrastinari, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus referuare non possum.

Mucho dinero me deue.

Deudor.

Magnam mihi pecuniæ vim debet: magno mihi meo ære obstrictus est: est in meis nominibus ex pecunia, satis multa.

Al

Al que es deuoto todo le sucede bien.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, *Deuoto.*
qui honorem Deo præstat, Deum animo
spectat, Deo seruit, qui pietatem, & reli-
gionem colit, qui suum animum, suas co-
gitationes, sua cōsilia ad Deum refert, qui
piè, religioseq; uiuit, qui cum pietate vitā
ducit, qui omnibus in rebus ducem Deū
sequitur, duce Deo utitur, ad Deum spe-
ctat, cuius est vita cum pietate coniuncta,
qui nihil non piè, nihil non cogitat cum
religione coniunctum: ei optata omnia
contingunt, feliciter omnia succedunt, ni-
hil non prosperè succedit.

Vos ne estais deuoto en la yglesia.

Non satis diligenter, parum piè, minùs
religiosè, quàm conueniat, sacris operam
das, in templo versaris, Deum colis, satis
piè non agis in templo, pietas in te desi-
deratur, requiritur: non eam pietatem,
non eam religionem, quæ Deo debetur,
præstas in templo.

*Aunque no os lo deuo, siempre he
dicho bien de vos.*

Licet non optimè de me sis meritis, be- *D. 7: bien.*
ne tamen tibi dixi: honorificè de te sum
loquu-

Elegancias de

loquutus, mea fuit in te honorifica oratio, verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude coniunctum: laudes in te cōtuli, licèt immerentem: licèt immerito tuo: laudauit te, extuli, ornaui: præclara quædā in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerēt: his de te verbis vsus sum, quæ ad te honestandum valerent, vim haberent.

Todos dicen mal de vos.

Dezir mal.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acerbissimè de te loquuntur: turpia quædam, atque inhonesta in te cōferunt: valde te exagitant, iactant, insectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: omnes tibi grauissimè obtrectant, de tua estimatione multum detrahare conantur: liberrimè inuehuntur in te: nefaria quædam de te dissipant, disseminant, iactant, maledictis te onerant grauissimis: maledicta in te conferunt, congerunt, conijciūt: ita de te loquuntur: vt honori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras ofundant, vt honorem tuum turpi labe inficiant.

Si el mucho hablar es eloquencia, vos sois el mas eloquente del mundo.

Si,

Si, cuius est prolixior, longior, vberior oratio, si qui diutius loquitur, qui longiorem sermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentiam possidet: si ei, qui verbosior, qui plura effundit verba, cui laus, eloquentia debetur: si verborum in copia sita est eloquentia, tu omnium qui viuunt, eloquentissimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

*Dezir sup
cho.*

Ya se haze de dia.

Lucescit, albescit dies, dies appetit, aduentat, adest, crepusculum matutinum adest, sol exoritur, tenebras fugat lux, nocti succedit dies, nocte subsequitur dies, abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dia.

Dios es suma bondad, suma iusticia, clemencia, potencia, &c.

Bonitas in Deo, iustitia, clementia, potestas tanta est, quanta potest esse maxima, singulari Deus bonitate est, incredibili iustitia, immensa clementia, infinita potestate: is qui cuncta creauit, condidit, architectatus est, ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat: is qui rebus omnibus praest, dominatur, imperat, à quo vno, cuius vnus

Dios.

Elegancias de

vnus à voluntate, nutu, imperio pendente
omnia : cuius potestas omnia cōplectitur;
cuius in potestate omnia sunt, quem veren-
tur omnia, cui parent omnia, omnium te-
rum auctor, creator, conditor, opifex, arti-
fex, effector.

*Quien sus pensamientos no endereça a Dios,
facilmente se engaña.*

Qui suas cogitationes ad Deum nō ad-
hibet, suis in cogitationibus non confugit
ad Deum, sua consilia ad Deum non refert,
cuius animus cum Deo nunquam loqui-
tur, sæpe illum fallit humana prudentia,
sæpe is ab humana prudentia in fraudem,
in errores inducitur : sæpe labitur, aut of-
fendit, aut errat, ab humana prudētia du-
ctus, ducem sequutus humanam pruden-
tiam, humanæ prudentiæ ductu, falsa qua-
dam rerum humanarum specie deceptus.

*Dios favorece a los afligidos siempre
que lo llaman.*

Profugium habemus ad Deum in no-
stris calamitatibus, tranquillitas est in no-
stris tempestatibus, naufragium timentibus
portus est: afflicto diuina pietas exci-
tat, amplissima est diuina liberalitas, patet
omnibus, latissimè patet, amplissimè patet,
vbique

vbique locorum est, nusquam nō est diuina benignitas: cui nō benignè facit Deus? ecquis est, in quem Dei benignitas non extet, qui diuinam benignitatem non senserit, expertus sit, re ipsa cognouerit, perspicuè viderit, clarissimè perspexerit? nemo diuinam opem frustra implorauit: præsto est, adest, opem fert, opitulatur, subuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Cosa es muy dificultosa.

Difficilis res est, laboriosa, non facillima, *Difficil.*
minimè facilis; difficultatis habet, negotij, laboris plurimum: non ea res est, quæ facile, paruo negotio, leui labore, non magno studio possit effici, magnę difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui, laboriosa, operosa, grauissima res est, in qua sudandum sit, sustinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandū, excumbendum animo sit, non leuiter laborandum, studij multum, industriæ plurimum sit adhibendum.

Muy diferentes son vuestras cosas delas mias.

Dissimillima, diuersa in primis rerū nostrarum ratio est: meæ rationes admodum
Diferencia,
à tais

Elegancias de

A tuis differunt, discrepant, distant, dissentiunt: multū inter res nostras interest, non idem est mearum ac tuarum rerum status, meæ rationes aliter à tuis se habent, dissimiliter, diuersè, diuersa quadam ratione, prorsus alio modo.

No pareceis en nada a vuestro padre.

Patris tui dissimilis es, patrem nō refers, non imitaris, parentis tui consuetudo in te desideratur: parenti tuo dissimilem te præbes, tua ratio à patris tui ratione lōgè distat: patris tui cōsuetudine longè discedis, non agnoscitur in te pater tuus, pater tuus in te non agnoscitur.

Vuestro hijo no merece que le amen.

Dignus.

Indignus est amore ac beneuolentia filius tuus, indignus est qui ametur, non est qui ametur, nullam virtutem possidet, nulla præditus est arte, quæ amorē conciliet, omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolētia colligitur, quæ ad colligendam, quærendam, comparandam beneuolentiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accōmodata, idōnea, apposita: nihil est in filio tuo, quod homines ad illum amādum alliciat: nihil est in illo, quare

quare diligatur: nulla arte, scientia, virtute, nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi homines aliqua beneuolentia possit.

El negocio se ha dilatado hasta

Enero.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, *Dilatar.*
prorogata, protracta, protrusa res est.

*Procurad no me alarguen el
tiempo.*

Caue ne mihi spatiũ producat, dies proferatur, tempus prorogetur.

Vos procurais detenerme.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud tempus reijcias, protrudas, vt rem suspendas, sustineas, vt rei moram facias, moram iniicias, vt rei exitũ moreris.

Mirad no me detengan.

Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat, ne tempus addatur, ne quã fiat accessio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac administratione prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne sit diuturnior hac administratio.

Elegancias de

Proceed no me alarguen el tiempo.

Cave ne mihi spatium producat, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reijciatur, protrudatur, reseruetur.

Querria que fuesse des mas curioso en componer.

Diligente.

Velim te plus diligentia, curæ, operæ, industriæ, studij, in scribendo ponere, locare, collocare, consumere: plus diligentia ad scribendum conferri à te velim; operam navari studio maiorem in scribendo cupe-rem: tuis in scriptis diligentiam desidero, requiro, maiorem postulo, non scribis accurate, non diligenter, non studiosè, non ea qua opus esset, quam res postulat diligentia, minus quam oporteat diligenter: impiger in scribendo non admodum es.

En toda cosa de cumplimiento era diligentissimo.

Erat in omni genere officij maximè omnium diligentissimus, omnis officij diligentissimus, vincebat, superabat, antebat, antecedebat omnes, excellebat omnes, præstabat omnibus, antecellebat omnibus diligentia; par illi, æqualis, similis, cum

cum illo comparandus, æquandus, conferendus, computandus, componendus in diligentia nemo fuit.

Yo os amo por lo que por mi aueis hecho, y por natural disposicion de mi animo.

Fit beneficijs tuis, & inductione quadã *Disposicion* animi mei, te vt diligam.

Otro teneis en el coraçon de lo que vuestro rostro señala.

Vultu simulatio sustinetur, aliud vultu *Dissimular* significatur, aliud in animo latet, non congruit animus cum vultu, dissentit animus à vultu, animi sensum vultus occultat.

Sois gran humanista.

A pueritia floruisti artibus ijs, quæ ab *Docto.* humanitate nomen acceperunt.

Es buen Medico.

Bene doctus est, eruditus, instructus medicinæ sciëntia, medendi arte, medicis literis, sciens in primis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ, longè processit in medicinæ sciëntia, nouit penitus medicinam, tenet, possidet, callet: medicinæ scientiã ita est assequutus, vt pauci, medicinæ

Elegantias de

scientia valet, floret, præstat, excellit, medicinæ doctrina, sciëntia, peritia, cognitione, intelligentia, eruditione cū paucis conferendus est, inferior nemini, nota ei præclare medicina est: parent ei, quæ multos latent, ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex ijs libris, vnde manat medicinæ cognitio. Medicinæ scientiam planè complexus est, mente atq; animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, comparauit, peperit. Literas planè non nouerat, parum in via literarum processerat, literas vix attigerat, gustauerat, literas à limine salutaucrāt, ex abditis literarū fontibus, aut nihil, aut parum hauserat, literis erat mediocriter, leuiter, vulgariter, non admodū, haud satis, haud multum eruditus, institutus, instructus, planè, perfectè, absolutè, exquisita quadam ratione, excellenter, egregie, præclare literatus nō erat, longè aberat à perfecta literarum sciëntia, reconditæ, interiores, exquisitæ singulares, egregiæ in illo literæ non erant, vulgares in illo literæ erant.

Poco docto.

Es muy docto.

Multæ sunt in illo literæ, & eæ quidem reconditæ, & exquisitæ.

Es

Es cosa dudosa.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum est, in dubio versatur, in dubio positum est, in ambiguo, in ancipiti, planè non constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui sit belli exitus futurus: de belli euentu potest ambigi: certò diuinare, conijcere, augurari, affirmare non licet, exploratum non est, certa coniectura non est: in dubium vocari potest euentus belli: in dubium venire: in dubitatione adduci potest: in vtramque partem iudicari de belli euentu: aneeps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obscura, quæ obscuritatis & erroris habet multum: non simplex, non aperta: nō perspicua: parum certa diuinatio, coniectura, opinio est: coniecturam facere de belli exitu, cui licet? quid in bello casurum sit: vtram in partem inclinatura victoria, nemo respicit, videt, intelligit, nouit, exitum belli, certa ratio non ostendit, non promittit.

No se que determine.

Elegancias de

Dudofo.

Anceps valde sum, in ancipiti cura versor, non dispicio, nō diiudico, utrā in partem me dem, vtrum sit rectius, conducibilius, eligendum, consiliū non explico: exitum non reperio, animi pendeo, dubius sum, incertus sum: exploratum, apertum, certum nō habeo: dubitatio me tenet, difficilis mihi dubitatio est: teneor implicatus, variè distrahor, in utrāq; partem animus inclinat: dubia cogitatione, ancipiti cura distrahor, iactor, versor, pendet animus, fluctuat, labat in consilio, nurat, non consistit: nihil habet explorati: hæreo, nihil explico, nihil expedio; quid consilij capiam, ignoro: explicata, explorata capiēdi consilij ratio mihi non est.

E.

Es de edad de doce años.

Edad.

Annos duodecim natus est, duodecimum ætatis annum agit, ætas ei est duodecim annorum, duodecimum ætatis annū nō excessit, non egressus est, non expleuit.

Vos estais en lo mejor de vuestra edad.

Flores ætate, integra, firma, valida ætate es, ætate viges, vales, validus es, firmus es.

Gran

*Gran afrenta era mentir en tiempo
passado.*

Maiorum nostrorum ætate, tempestate,
temporibus, quo seculo maiores nostri vi-
xerunt, mendacium probro maximo fuit,
mendacium dicere turpissimum fuit, ve-
ritas ita colebatur, vt falsi homines pessi-
mè audirent,

*Mucho se tratò deste negocio, pero no se
efetuó cosa alguna.*

Diu deliberatum, actum, consultum est: *Efero.*
perfecta tamen, confecta, absoluta, profligata,
ad finem perducta res non est, exitum
res non habuit: ad exitum non venit, per-
ducta non est: deliberationem consequu-
ta res non est.

No me sucedio como yo queria.

Non cecidit, vt optabam: præter meam
voluntatem, contra voluntatem, contra
quàm volebam, secus ac volebam, euenit,
exitum res habuit alienum à volúte, mi-
nimè cum voluntate congruentem: aduer-
sum voluntati, exitus rei, euentus rei volú-
tati non respondit, optatum exitum conse-
quuta res non est, ad exitum nō peruenit:
res pro volúte nō successit: cupiditatem

Elegancias de

fortuna frustrata est, fefellit, delusit, irritā effecit, summa cupiditas, res planē nulla fuit, speratum euentum sortita res nō est, nacta non est, adepta non est.

*A la hora de agora, o mi negocio es efetuado,
o està cerca dello.*

Puto rem, aut iam esse aliquam, aut appropinquare; aut confectum iam aliquid, aut inibi esse arbitror: vt opinio mea fert, res non abest longius, non longē absumus à re, longinqua res non est.

Nunca dexas tu mala vida.

Emendarse.

Nunquam à vitijs animum, mentem cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas, hærent in animo studia vitiorum, nunquam tua mens ab improbis cogitationibus discedit, abducitur, auellitur, vitia semper cogitat animus tuus.

Gran fama alcançan los que emprenden grãdes cosas, aunque no salgan con ellas.

Empresa.

Qui facinus egregium aggrediūtur, ijs, etiam si non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animū adiungunt, animum adiungunt, sese applicant, sua studia conferunt, præclaris in rebus indu-

industriam suā exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spei exitus non respondeat, vt id quod velint, minus assequantur, vt quò spectant minimè perueniant, omni tamen excludendi laude non sunt. aliqua tamen eos ornari laude æquum est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustrâ labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè feliciter, non prosperè, non optimè, non omninò ex animi sententia cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis, tertijsq;, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt, etiamsi spe frustrentur, etiamsi quò intenderint, non perueniant, etiamsi metam non attingant, est tamen cur laudentur, non sunt omni prorsus laude summouendi, decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Mira lo que emprendes.

Etiam atq; etiam vide, quantum facinus conere, animaduerte quid suscipias,
quid

Elegancias de

quid sustinere possis, quàm graui subeas oneri, quantum tibi oneris imponas, quàm infeas rem, cuius difficultatis, cuius industriæ, cuius operæ sit: quàm difficile, durû, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos neruos, quantum roboris postulet id, quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggredieris.

En esto emplearè todas mis fuerças.

In arcem huius causæ inuadam, totis viribus, toto pectore contendam.

De gran Orador es ensalçar cosas baxas, y dar lustre a las escuras.

Magni Oratoris est, humilia tollere, efferre, ea, quæ iacere videntur excitare, atq; erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre, obscura illustrare.

Despiertate en cobrar lo que has perdido.

Emprender de proposito

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vnâ curam: intende aciem ingenij tui, acue tuum ingenium, vt aliquam tam grauis damni faciendirationem infeas, vt quod accepisti damnum, aliqua re compensetur.

*No es bien ser cruel con sus
hijos.*

Szuire in filios, sœuitiam aduersus filios *Embrave =*
exercere, crudeliter agere cum filijs nun- *cerse, o bol-*
quam debemus: tanti esse nihil debet, vt. *uerse cruel.*
crudeles in liberos simus, vt crudeles nos
liberi nostri experiantur: si quid agitur
cum filijs, crudelitas absit, nunquam cru-
delitati locus sit.

*Siempre me encomendais lo que yo no
puedo hazer.*

Soles ea mihi imponere, quæ sustinere *Encargar.*
vix possum: ea imperas, præcipis, iubes,
mandas, committis, quæ vires meas exupe-
rent, quæ præstare, perficere, exequi vix
possim: magni negotij est, summæ difficul-
tatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea per-
ducere, quæ in mandatis à te habeo: dura
nimis, grauias, difficilia mihi imperas.

*Tomad esto como si fuesse cosa
mia.*

Omnem tibi rem, atque causam com- *Encomendar*
mendo, atq; trado: eius negotiũ sic velim
suscipias, vt si esset res mea, tibi cõmendo,
ac trado, vt grauißimè, diligentissimèq;
possum.

Yo os lo encargo todo lo que puedo.

Sic

Elegancias de

Sic tibi eum cōmendo, vt maiore cura, studio, sollicitudine animi cōmēdare non possim: velim tibi persuadeas, nihil me maiore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quā si omnibus tuis opibus, omni studio eū iuueris: peto à te maiorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel mea causa, vt eum auctoritate tua, quæ plurimū valet, conseruatum velis: ita à te peto, vt maiore studio, magisve ex animo petere nō possim, velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate, & potestate tua proficisci poterit, non modò re, sed etiā verbis, vultu deniq; exprimas, vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione mihi, quàm maximas, quàm primū, quàm sapissimè gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs, atq; omni liberalitate tueare: si me tanti facis, quanti & ipse existimat: & ego sentio, cures, quā primū intelligat, hanc meam commendationem tantū illi vtilitatis attulisse, quantum & ipse sperauerit, nec ego dubitarim: velim eum quàm honorificentissimè pro tua natura, & quàm liberalissimè tractes: velim eum quàm liberalissimè cōplectare, maximoperè vt meum amicum, & vt tua dignum amicitia tibi cōmendo:

vche.

vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tua, quæ est singularis, comprehenderis: sic tibi eum commendo, ut neq; maiore studio quenquam, neque iustioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum, id est, si eum quammaximè, quibuscunq; rebus honestè, ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, ut ei omnibus in rebus, quàm tua dignitas, fidesq; patietur, commodes: cures ut is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adiumèto & ornamèto fuisse: si vlla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimū scio) hæc, ut valeat, rogo: maiore in modum à te peto, ut cū omnes meos æquè ac tuos pro nostra necessitudine obseruare debeas, hunc in primis ita in tuam fidem recipias, ut te, ipse intelligat nullam rem sibi maiori vsui, aut ornamèto, quàm meam commendationem esse potuisse: eum, si me diligis, eo numero cura ut habeas, quo me ipsum, hanc commédationem, quam ijs literis consignari volui, scito esse omnium grauissimam: eum si tibi commendabo verbis

ijs

Elegancias de

ijs quibus, cùm diligentissimè quid agimus, vti solemus, vix tamen satisfacisse mihi videar: genere commendationis mirifico, eoque planè, quod si ex intima arte, intimoque ex animo depromptum, vsum me putato: commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, vt quos diligētissimè, valdeque ex animo soleo: quanti apud te sum, tantum valere apud te cōmendationem meam effice vt intelligam, eum tibi commendo, ea commendatione, quæ potest esse diligentissima.

Reprehendesle sin culpa.

Enculpar.

Accusas culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa, remotum à culpa damnas, in iudicium vocas, reum facis, persequeris, vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est, confers culpam inexpertem criminis, infontem, immerentem, innoxium exagitas, in culpam vocas, adducis: iniustè, sine causa, iniuria, immeritò, contra quàm ius est.

Cobraras enemigos.

Enemistad.

Graues suscipies inimicitias, subibis, adibis, venies ad inimicitias: graue odium aduersus

aduersus te concitabis, grandes tibi erunt inimicitia, odium subibis acerbissimū, habebis qui tibi vehementer infensi sint: incurres in odium capitale, excitabitur odiū aduersus te, creabitur, in odium venies, odium suscipies, odium in te conuertes.

Boluimos en amistad.

Inimicitias deposuimus, in gratiā redijmus, reconciliati sumus, odia dimisimus, abieciimus, deposuimus: hostilem animam amisimus: coaluit iterum amicitia.

No està bien conmigo.

Æquissimus mihi non est: paulò iniquior in me, iniquiore animo erga me: animo est in me non satis æquo.

Adolecio de mucho estudiar.

Ægrotabat ex labore studiorum: iacebat ob studiorū labores, morbo languebat ex intemperātia studiorum, malè se habebat, inciderat in morbū, quòd immoderate studijs vteretur, quòd ei studiorum modus esset nullus, quia minimè sibi parceret in studijs: affectus grauitè est, valetudine vitur aduersa, decūbit oppressus morbo, laborat morbo, valet pessimè ex nimia studiorū consuetudine, ex immoderato vfu.

Enfermo.

Luego

Elegancias de

Luego que entendio como le auian engañado, quiso matarse.

Engañar.

Vbi se fraudatū, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallacijs à veritate abductū sensit, intellexit, vidit, cognouit : vbi fraus illi patuit , manifesta fallaciæ fuerunt, patefactus dolus, ipse sibi manus afferre conatus est, voluntariam sibi mortem inferre, consciscere, voluntaria morte vitam abrumper.

Pues sabeis mi condicion, no aueis de creer que os engaño.

Engaño.

Cū ingenium meum re perspexeris, cognoueris, expertus sis, visum, perspectū habeas, ipsa re cognitum, nihil in me insidiosum, aut fallax debes agnoscere: abesse me ab omni dolo, omnique fraude, minime dolosum, astutum, insidiosum, fraudulentum, nectendis fraudibus, parandis dolis, struendis insidijs assuetum, synceri animi, simplicis ingenij, apertæ voluntatis, rectæ mentis, alienum ab arte simulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Muchas vezes la cara engaña.

Fallit

Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in *Engañar.*
fraudem inducit, decipit, dissentit animus
à vultu, non conuenit animus cum vultu:
index animi verus non est vultus, falsa vul-
tus imagine, ficta specie dissimulatur ani-
mus: aliud vultus præ se fert, aliud animus
celat, occultat, aliud in animo latet: tegit
animum vultus: mendax vultus est, latet
animus in vultu, vultu quasi velo, aut in-
volucro animus obtegatur, atq; obtendi-
tur, veram imaginem animi vultus non
præfert: sensus animi cum specie vultus
minimè congruit, minimè consentit.

*Si no quitas del comer, engordaras
demasiado.*

Nisi cibo parcas, à cibo abstineas, cibū *Engordar.*
minuas, de cibo detrahas, tibi temperes,
modereris in cibis, nisi cibo partiùs vtare,
pinguior euades, quā satis est, nimium pin-
guesces, nimiam pinguedinem indues, ple-
nior fies, obesior fies, nimia pinguedine
laborabis.

En grande manera.

Valde, maximè, magnopere, maximo- *En grande*
pere, vehementer, admodum, etiam atque *manera.*
etiam, non mediocriter, non parum, in pri-
mis, præcipuè.

Elegancias de

Principalmente.

Summè, vehemèter, valde, magnopere, etiam atque etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, singulariter, vnicè, egregiè, insigniter, cum primis, in primis, præcipuè, apprimè, admodum, maiorè in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximopere non vulgariter, non mediocriter, non minimè, nō ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine: non vt solet, non vt mos est, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplum, sic, vt nihil magis, nihil supra, nihil ultra, nihil tale, nihil ad illud, vt conferri nihil possit, simile, par, æquale, eiusmodi, eius generis nihil sit.

*Tu me hazes colerico, aunque i o lo soy
de naturaleza.*

Erejo.

Stomachum mihi facis, bilem commoues: inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt irascar, vt ira cōmouear, afficiar, corripiar, vt excandescam, vt exardeam, vt ira flagrem: etsi nequaquam iracundus homo natura sum: non procliuus, pronus, pro-

propensus, inclinatus ad iram, non iræ deditus: non is, qui ad iram faciliè labar: sum alienus, longè remotus ab ira, quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè absum.

Qualquier cosa que hasas con colera, te sera afrentosa.

Quidquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira cōmoto, ira affecto, ira agitato: commotus ira, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, accensus, inflammatus, iracundiæ vi compulsus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore, turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus infamiæ turpis nota consequetur.

Enojò a mucios tu gran gasto.

Inuidiosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiâ tibi parit, inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorū: tua largitione grauius afficiuntur bonorū animi: largitione alienas à te bonorum animos. Exarsit iracundia vehementi: exarsit vehementer: excanduit, commotus est, inceptus, inflammatus ira vehementi, furere cepit, furor illum inuasit: furore percitus est, concitatus, adductus.

Enojose mucho.

Elegancias de

*No he sentido mayor enojo,
o pesar.*

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, insectatus est, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, læsit, offendit: grauiorem nullam sensi, grauius nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum, per summam iniuriam, nefandumq; scelus quæsiuit, infamiam amico meo machinatus est.

*Enseñad a vuestro hijo, que sea tal
como vos.*

Enseñar.

Filium tuum imitatione tui velim erudias, ijsdem studijs, quibus ipse excellis, imbuatur, eat filius tuus ijsdem itineribus, quibus ipse ad summam scientiæ gloriam peruenit.

*He entendido lo que de mi auéis
hablado.*

Entender.

Perlatus est, delatus est ad me tuus de me sermo, intellexi, noui, quæ de me sunt à te iactata.

Esto fue mi designo.

Confi.

Paulo Manucio. 59

Consilium meum hoc fuit, hoc spectavi, hoc volui, id egi.

Aunque no lo declaro, por vuestro padre lo digo.

Patrem tuum nutu, significatione; appello: patrem tuum intelligi volo, patrem tuum noto.

En todo tiene gracia.

Aptissimus est ad omnes res, nemo est illo commodior aut aptior: in omni re, in omni iudicio elegantissimus est, egregio iudicio perpolitus: summa est in illo ingenij suauitas & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non eleganter, non lautè, non venustè, non lepidè, nò egregiè: lepores habet, elegantiam, lautitiam, venustatem in omni re: quidquid agit, cum lepore agit, cum elegantia: sic, ut gratiam ab omnibus ineat, ut aptior, accommodatior, idoneus magis videtur nemo, propriè factus à natura videatur ad omnes res: natus ad omnia.

En todo tiene gracia.

Entretened el negocio.

Rem sustine, suspende, quod licet: moram interpone: rem ducas, producas: pro-
roges, protrahas, proferas.

Entretener.

Elegancias de

*Conozco que me he cansado en
valde.*

En vano.

Nunc me sentio frustra elaborasse: inane laborẽ suscepisse, spes meas infirmis & labantibus fundamentis esse nixas, me ducem habuisse, ducẽ sequutum esse, incertam cæcamq; spem, arido solo, infructuoso campo, arenæ semina commisisse, mandasse: imprudentiam cõsiliij mei exitus rei mihi declarat: spe sum deceptus, ductus sũ inani studio, laterem laui: operam malè posui, oleum & operam perdidi: studium inutiliter consumpsi, locaui, posui.

*Sino te diuertes de tu buen entendimiento,
no erraras.*

Errar.

Tuo consilio si vteris, te ipsum si audies, ipse tibi si obtemperaueris, parueris, morem gesseris, obsequutus fueris, nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum cõmittes: nõ laberis, nõ offendes, non cecideris, nullam offensionem, nullum casum, aut errorem timebis, sapienter statues, rectè iudicabis, optimã rationem inibis.

Al reues me ha salido.

Spes me fefellit: opinione sum deceptus: falsa me spes aluit: falsa lactauit opinio: spes me vana permulsit, pauit, tenuit: ingalui vana spe.

*No solamente os amo por las mercedes que
me aueis hecho, mas por aytros
escogido por amigo.*

Diligo te beneficio quidem tuo prouo *Escoger.*
eatus, sed iudicio etiam incitatus meo;
meus in te amor ex iudicio fluxit: meum
de te iudiciu n cōsequutus amor est: mea
de tuis virtutibus opinio beneuolentiam
peperit: contuli me ad te amandum, quia
te dignum amore iudico, quoniam ama-
bilis es: is, es, qui amandus uideare.

Bien aueis escogido en daros a letras.

Optimam partem elegisti, sapienter vi-
tam instituiti, rectum cursum cepisti,
optimo iudicio vsus es, sapienter iudica-
sti, cum te ad ingenuarum artium studia
contulisti.

*He determinado, o escogido, sufrir antes qual-
quier cosa, que boluer atras.*

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc
deliberaui, consiliū hoc cœpi cœptaui, in-
cœptaui, occœptaui, hoc consilij, quiduis
potius perpeti. quā susceptā rē abijcere,
ab incepto desistere, institutū omittere.

*Esfuérzate lo posible en que no pierdas
tu honra.*

Elegancias de

Esforçarse.

Da operam diligenter, enitere, conare, omni studio contende, omnibus viribus, intende omnes nervos, incumbere toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam, age hoc quam diligenter potes: ne quam tuus honor iacturam faciat, ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labé, aut maculam suscipiat, contrahat.

Porque les dais oreja?

Escuchar.

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus vtuntur æquissimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tuæ sustinent?

Si he hablado del, escusame su mala vida.

Escusar.

Si paulò in eum liberiùs inuectus sum, vindicabit me personæ turpitudine.

Meneſter es que ſigas la virtud, ſi quieres parecer a los tuyos.

Es meneſter

Si tuorum maiorū laudibus respondere, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si

si te dignum maioribus tuis præbere studeas, ut ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est, nauari à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare, non licet tibi virtutem negligere: hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te postulatur, atq; adeò, tãquam debita res exigitur.

Son algunos de animo tan flaco, que de nada se espantan.

Multos ita pusilli, infirmi; animi videas, inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescant, timeant, metuant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi, quilibet casus terret, deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem conijcit, ad timorem impellit.

Espantarse.

Parece que el negocio va bien.

Hoc videor mihi esse consequutus, ut optimam spem habere, optimè sperare optima spe niti possimus, eò rem perdu-

Esp. in ça.

Elegancias de

xisse mihi videor, vt euentum sperare quā
secundissimum liceat: rem, vt opinor, ita
constitui, in eo statu collocaui, in eum sta-
tum adduxi, ita composui, atq; cōforma-
ui, nihil vt aduersum timere, nihil contra
voluntatem, omnia secunda, qualia volu-
mus, ex nostra voluntate, ex animi senten-
tia sperare possimus: iacta sunt à nobis fū-
damenta rei, sic inquā, vt certa propemo-
dum in spe reliqua sint.

*Confio de veros hombre de gran
virtud.*

Spem affers eximiam summæ virtutis:
facis vt me summam in spem eximiæ vir-
tutis: facis vt sperem de tua virtute, eaque
minimè vulgari: inclinatur animus meus, à
te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ
virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in
egregia spe virtutis propè singularis.

Mi esperança fue falsa.

Spes me fefellit, frustrata est decepit,
delusit, spem meam non is, quem volebā,
exitus est consequutus, non successit, vt
sperabam: non processit ex animi senten-
tia: aliter ac sperabam contigit, accidit,
euenit: exitum res habuit contra spem,
alienum à spe: inanem fuisse meam spem,
exitus rei declarat.

Perdido han la esperança.

Ex magna spe deturbati, deiecti, detrufi: depulsi iacent: ex alta spe deciderunt: spem illam, quam susceperant, abiecerunt, deposuerunt, omiserunt, spe non tenentur vt antea, non aluntur: non eos, quæ antea spes tenet, pascit, alit: spes iã omnis abiit, discessit, euauit, nulla prorsus iam est, firma se niti spe putabant, ea quàm sit imbecilla, nunc intelligunt.

*No veo causa por donde ayais de
esperar.*

Nō video cur speres, quare, quā obrem, qua causa, qua de causa, quam ob causam, qua ratione adductus, qua cōmotus causa, quo impulsus argumento: quæ te ratio, quid rationis hanc spem adduxit, impulit? cur in hanc spem venisti? quam rationem sequutus es? quæ te duxit, aut hortata spes est? quid effecit, vt sperares: tuæ spei causam ignorare me confiteor: spei tuæ causam me præterit, fugit, mihi quidē aperta, perspicua, manifesta, nota, satis clara nō est, perobscura apud me est, explorata mihi non est, obscuritatis apud me habet plurimum.

*Gran premio han de esperar los que
viven bien.*

Præ-

Elegancias de

Esperar.

Præmiorum spe magna, admodumque firma niti, possunt ij, quorum vita cū virtute traducitur: egregia præmia pro certo expectare, sine dubio sibi polliceri, planè sperare licet ijs, qui virtutem colunt, qui rectè, atque honestè, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducūt, viuunt: magna sunt rectè agentibus præmia constituta, proposita, summa rectè agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent suæ virtutis, probitatis officij, optimorum cōsiliorum, atque factorum: mercedem actionū suarū expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

*Espero que con vuestra concordia
venceremos.*

In vestra concordia spem maximā pono victoriæ, ex vestra concordia victoriā spero: vestra concordia victoriæ mihi spē affert, victoriā, vt spero, pro mea quidem spe: quantum quidem spero, nisi me spes fallit, vt animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, victoriam pariet, afferet vestræ concordie fructus, nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

*Por su virtud ha alcançado ser franco de
sisa, o alcavala.*

Virtute sua consecutus est, nihil ut publicè penderet, fructum ut nullum publicè penderet, ut vectigalis nō esset, ut esset immunis, ut ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil ut publicè solueret, ut esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, ut nullam pecuniam in commune conferret, ut publicis oneribus vacaret, tributarius ut non esset, tributum ut nullum conferret.

*Essento, o
privilegiado.*

Debilitado tengo el estomago.

Stomachus languet, infirmus est, malè se se habet: stomachi virtus iacet, læguet, debilitata est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minimè ad concoquendum apta: languenti stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho non utor optimè: stomachus laborat, non est, qualem digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat.

*Estomago
gastado.*

Quien ay que no yerre en esta vida?

Quis est, qui non offendat, nō labatur in tam difficili, tamq; lubrica rerum humanarum

Esirrepeçar.

Elegancias de

narū via? cui timēda offensio nō est? cui nā
effugere ac vitare offensionē licet? quis ad
offensionē præstare sibi quiddam possit?

Nunca te hartaras de estudiar.

*Estudiar
mucho.*

Nunquam non legis, assidue, omnibus
horis, diū noctūque, noctē cum die legen-
do coniungis, heluo librorum es, tua legē
di sitis nunquam extinguitur, satiatur, ex-
pletur: totus in studijs es, literis omnibus
deditus es, nunquam studiū intermittis,
nunquam te seiungis à studio, libros de
manibus nūquam deponis, libros assidue
in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas,
legendo conteris: modum in studijs non
tencs, nō retines, non seruas, nullum agno-
scis, immoderatē legis, non infra modum,
sed supra modū sunt studia tua, nimium
te studijs dedisti: nimium in studijs operę
consumis: nimius es in studijs: vsum stu-
diorum nunquam dimittis.

To solamente leo a Ciceron.

Vni Ciceroni meum studium dicaui, ad
vnum Ciceronem meam operam contuli:
meum in vno Cicerone studium pono, cō-
sumo, colloco, vni Ciceroni operā do: vnus
me Cicero delectat, capit, tenet, vnius mihi
pla-

Paulo Manucio. 64.

placet, vnius animū meū lectio pascit: vni
meam operā, mea studia, meas vigilias de-
di, tradidi, addixi, perpetuò dicatas esse
volo.

Desle niño me he ocupado en esto.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi, hæc
me à puero doctrina delectauit: hanc ego
doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc
studiorum genus ab ineunte ætate sum se-
cutus, meam operam ad hæc studia iam in-
de à puero contuli, in hoc studiorū gene-
re cōsumpsi, collocaui, his dedi studijs, hæc
studia à primis annis colui: huic literarū
generi à teneris annis deuinctus fui: in-
cubui puer in hæc studia.

*De cada dia se me enciende mas el
deseo de estudiar.*

Studiū quotidie magis ingrauescit: quo-
tidie magis cupiditate studiorū incendor:
meam studiorum cupiditatem dies auget:
tantū abest, vt meum studium dies immi-
nuat, vt etiā augeat: incitor ad studia quo-
tidie magis, studia complector, in studio in-
cumbo: plus quotidie operę in studijs po-
no, literis quotidie magis vtor, studiorum
amore, consuetudine, vsu, magis magisque
capior in dies singulos.

Elegancias de

Querria que tu estudiasses Filosofia.

Velim te ad eius scientiæ studium adiungas, vnde nascitur atque alitur moderatio vitæ, vnde recta viuendi ratio, atque omnis ordo manat: velim te ad Philosophiam conferas, tuum studium applices: velim Philosophiam complectaris, Philosophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum studium dices.

To he començado de velar, o estudar de noite.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem studiorû causa cœpi, nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adiungere: diurno cum studio coniungere, ad studia iam etiam aliquantum noctis assumo.

Pienso que me dexarè de estudar.

Multam literis salutem dicere in animo est, prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitus à studijs, vsum studiorû in perpetuum dimittere, minimè de studijs in posterum laborare, meam operam, meum tempus, meam industriam à studijs aliò traducere, transferre, conferre.

Solueri

Boluerè a estuiar como solia.

Ad nostra me studia referam: literarũ studia repetã, reddã studijs operas intermissas: ad studiorum cõsuetudinem atq; viũ redibo: pristina studia reuocabo, rursus ad studia me conferam, reuocabo me ad industriam, intermissa studia repetam.

Tiempo es de vacaciones.

Tiempo es de afloxar vn poco los estudios.

Feriarì licet à studijs: postulat tempus, vt studia intermittantur: tempus fert, vt studiorum vsus parumper dimittatur, deponere aliquantisper studiorum onus licet: omittère studia, leuare animum onerè studiorum honestè possumus: licet animũ à studijs abducere: vacatio datur à studijs, feriæ studiorum conceduntur.

*En todo tiẽpo es proueçoso el
estudiar.*

Studia nunquam non profunt, nõ vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorũ vtilitatem dies non imminuit; non terminatur spatio temporis, non desinitur vllã die: perpetua est, eadem est in omni tempore, vitæ par est studiorum vtilitas: studijs secundæ res ornantur, aduersæ adiu-

Elegancias de

uantur, à studijs delectatio petitur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est, studiorum tractatio nunquam non utilis, nunquam est infructuosa: habent studia quò iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco. Ecquando studijs non ituramur? Ecquæ dies utilitatem studiorum exstinguit, aut imminuit? de studiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies quidem ipsa detrahit.

Con liberalidad ensalçaras tu fama.

Ensalçar.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes: tuam laudem excelso, sublimiq; in loco, atq; in illustri quadam specula liberalitas constituet, collocabit: ad summam laudem, ad summa ducem sequutus liberalitatem, ducem, duce liberalitate peruenies.

Pocos eran los soldados de Cesar, mas el esfuerso mucho.

Exercito.

Genere potiùs, quàm numero firmum exercitum habebat Cæsar: frequentes admodum Cæsaris copiarum non erant, sed fortitudine præstabant, erat in castris Cæsaris virtus, multitudo non erat, nō militum copia,

copia, frequentia, numero, sed eorum virtute, robore, fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar: numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Toda la gente de a cavallo quedó muerta.

Omnes equitum turmæ occisione occisæ, cæsæ, cōcisæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ sunt.

Es hombre muy experimentado.

Homo in rebus admodum versatus, magno rerum usu, in rebus agendis exercitatus. *Esperiencia*

Haz que se conozca tu experiencia en hablar en el Senado.

Fac in conueniendis Senatoribus tuum studium extet: in prensandis, appellandis, rogandis Senatoribus: adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam, age diligenter cum Senatoribus.

Poco pratico sois.

Rudis es, ab usu rerum imperitus, experientia cares: usum rerum ignoras, non satis es in tractandis rebus versatus.

Elegancias de

Muy platico en la Republica.

Vir clarissimus, spectatissimus & in Republ. maximis, grauissimisq; causis cognitus, atque in primis probatus: homo valde honoratus, multæ æstimationis & auctoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius est grauissima auctoritas, cuius sententia ac voluntas pondus habet: peritus administrandæ Reipubl. gnarus ac sciens tractandæ Reipubl. non parum versatus in publica re: minimè omnium peregrinus in Republ. omnes Reipubl. partes optimè tenens: minimè omnium rudis in Republ.

Platico, o experimentado en sobornar.

Ambis, preñas, nullum in preñando studium, nullum officium prætermittis: tam preñas diligenter, quàm qui maximè: tua est diligentissima preñatio, in ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior, nemo aptior; sed vereor, ne non succedat exitus, ne te fallat, spe ne frustreris, ne secus accidat, ne non ex animi tui sententia procedat, succedat, contingat, eueniat,

Facil.

F.

Facilmente, sin trabajo.

Facile, non difficile, non laboriose, *Facilmente*
paruo negotio, satis leuiter, qui sapientia
valet, fortunæ resistit: sapienti facile est: nō
difficile, non laboriosum, operosum non
est: negotij nihil est, difficultatis non est,
laboris non est, difficilis operæ non est im-
petum fortunæ sustinere, tueri se ab iniu-
rijs fortunæ.

Mentira es essa.

Quidquid dicis falsum est, minimè verū,
alienum, seiunctum à veritate, abest à vero, *Falso.*
aduersatur veritati, mendacium est, falsa
est omnis oratio tua: quidquid loqueris,
falsò loqueris.

Cada vno es obligado a buscar buena fama.

Id est vnicuique optandum, vt benè au- *Fama.*
diat, benè vt ei dicatur, honestam famam,
egregium nomen, bonam apud homines
opinionem consequatur, vt eius nomē di-
uulget, peruulget, circumferat, circumge-
stet, per orbē terrarū dissipet, ad vltimas
terrarū partes, ad vltimas terras peruehat,
vt eius nomen fama celebretur, omnium
sermonibus extollatur, sit in ore omnium,
vt nominis fama ad extremas terras per-
uadat, perueniat.

Elegancias de

*Si hazes como hasta oy, conseruaras tu
buena fama.*

Si tuam consuetudinem tueberis, si vt
instituiti, perges, optima consequetur fa-
ma, hominum existimatio, præmium feres
famam.

*No ay hombre que tenga mas fama
que tu.*

Tua virtute, & magnitudine animi nihil
est nobilius: singularis in te laus ob tuam
virtutem, atque animi præstantiam con-
fertur: maiorem aut virtutis, aut præstatis
animi opinionem apud homines plus fa-
mæ consequutus est nemo.

*Si acabais los libros que auéis començado,
dexareis perpetua memoria.*

Si tua scripta ad exitum perduces, perfici-
es, conficies, absolues, si tuis scriptis finē
impones, extremam manū impones, per-
petua erit, æterna, immortalis tua fama,
nunquam deficiet, cōsenescet, peribit, ob-
scurabitur, extinguetur, delebitur, nulla
dies tuam famam terminabit, nullum tem-
poris spatium circumscribet, nulla vetu-
stas corrūpet: vigebit in omnes annos tua
fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas
laudes

laudes excipiet, ac tuebitur, nomen tuum immortalitati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmia consequeris, non simul cum corpore tuum nomen mors extinguet, delebit, auferet: tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria retinebis, æterna laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis, de te posteritas omnis, & audiet, & loquetur.

Es muy familiar mio.

Summus mihi cum eo intercedit usus, summa familiaritas, arctissima necessitudine coniuncti sumus, vinculis arctissimæ familiaritatis adstricti sumus: vtor eo, isq; me vicissim, valde familiariter: nihil est nostra familiaritate coniunctius, alter alteri familiarè admodum sumus: mutua est inter nos, eaq; summa familiaritas.

Familiar.

Somos amigos de mucho tiempo.

Multos annos vtor eo valdè familiariter, magna mihi cum illo familiaritas usus, familiaris consuetudo intercedit: mihi est familiaritate coniunctissimus: nihil est nostra familiaritate coniunctius, eo sic vtor, vt nec familiarius vllò, nec libentius: quotidiana mihi cum eo consuetudo est, ita

Familiaridad.

Elegancias de

mihi familiaris est, vt nihil esse possit cō-
iunctius: magno mihi familiaritatis vsu cō-
iunctus est, obstrictus est: amicitia nostra
summam ad familiaritatem peruenit.

*Vos teneis que sular, si esto
emprendeis.*

Fatigarse.

Si hoc suscipis, sumis, aggredieris, ne-
gotij multum habebis, feres laboris pluri-
mum, rem difficilem, grauē, laboriosam,
operosam, molestam in primis ac duram
senties, experieris, cognosces, valde tibi
erit elaborandum, magnus in te labor, gra-
ue onus incumbet, oneris multum, labo-
ris, molestiæ sustinebis.

De gran fatiga he salido.

Perfunctus sum labore grauissimo, le-
uatus sum, liberatus, exolutus, exemptus, la-
bori finis impositus est, factus est, labor ad
finem peruenit: terminatus est iam: me nō
urget, non premit, non vexat labor: labori
grauissimo quies aliquando successit.

Mucho os fatigais en las letras.

Nimis elaboras, inuigilas, sudas, exerces
te nimis immoderatē supra modum, intē-
peranter in studijs: nimium laboriose stu-
dia tractas, colis, exerces: sustines laboris
plus,

plus,quàm satis est, in studijs exercendis:
sic elaboras in studijs, vt v.res tuas immi-
nuas,consumas,exhaurias,debilites,infir-
mes,affligas.

*Has perdido el fauor del pueblo por culpa
de los tuyos.*

Factum est non tua, sed tuorum culpa, *Fauor.*
vitio tuorum, non tuo contigit, vt populi
studium, gratiam, beneuolētiam amiseris,
perdideris: vt ē studio, gratia, beneuolētia
populi excideris: vt populus non ampliùs
tibi faueat, studeat, suffragetur, tui studio-
sus, tibi amicus, benè in te sit animatus, stu-
dium populi, gratiam, beneuolentiam non
tua, sed tuorū iniuria tibi eripuit, ademit,
abstulit: non per te, sed per tuos: non à te,
sed à tuis: non tuo, sed tuorum merito, in-
iuria tuorum potiùs, quàm tua, effectum
est, commissum est, vt populum tui studio-
sum benè in te animatum, tibi amicū iam
non habeas, vt gratiolus apud populum,
charus populo, in populi gratia minimè
sis, vt nullum populi studium, nullā, gra-
tiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas,
possideas, vt fauente populo, suffragante,
benigno, tibi amico, benè erga te anima-
to, tui studioso non utaris: gratiam tuam
apud

Elegancias de

apud populum non tua, sed tuorum culpa
extinxit: ex amore populi effluxisti.

*Oy los mas ricos son mas
favorecidos.*

Ea temporum ratio est, ut, qui plus opi-
bus valent, magis excellant gratia, gratio-
siores sint: conferunt libenter homines sua
studia in locupletiores, diuitioribus fa-
uent, student, suffragantur, præsto sunt.

*Favoreceros he quando fuere
menester.*

Vbi se obtulerit occasio, mea in te studia
extabunt, mea in te studia conferam, or-
nabo te, omnia tibi studia præstabo, mea
studia non desiderabis.

*No ay que fiar en ninguno, por gran
amigo que sea.*

Fiarj.

Nemini vel summa necessitudine con-
iuncto, habenda fides est, nusquam tuta fi-
des: cauendum est, ne cuiusquam fidei nos
credamus, committamus, res nostras com-
mendemus, cautionis est, sapientiæ est, cõ-
siliij est, nemini se credere, committere, ne
mini planè cõfidere, nullius in fide omnia
statuere, ponere, collocare: quis est quem
tibi fidum præstare possis, cuius fide niti
tarò

tutò possis, cuius incerta, dubia, infirma,
fluxa fides non sit?

*No se si serà la salida como la
entrada.*

Vtrum res eum finem , qui principio *Fin.*
respondeat, à principio non dissentiat, nō
discrepet, habitura sit ignoro: futurum ne
sit, vt extrema cum primis contexantur,
coniungantur, extrema primis respon-
deant, consentiant, similia sint, non dispi-
cio, quem sit exitum res habitura, simile
ne an dissimilem principio, suspicari non
possum.

*No he tenido otro fin sino libertar
la patria.*

Nihil aliud à comuni libertate, nihil
præter communem libertatem quæsiui,
curaui, sequutus sum, spectauī: ad vnā ci-
uium libertatem meas curas intendi, co-
gitationes retuli, studia contuli: præter
communem libertatem, proposita mihi
nulla res fuit.

Acabo, rogando os me ameis.

Finem scribendi faciam, si te primum
rogauero, vt me diligas: epistolæ clausula
hæc erit, vt beneuolentiam in me tuā abs-
te petam: epistolam ita concludam: ita finē
faciam, imponam.

Elegancias de

No es cosa de hombre de bien el fingir.

Fingir.

Virum bonum simulatio non decet, nō cadit in virum bonum simulatio: ab omni simulandi studio vir bonus longè abest, non decet simulare, figmenta non probantur, aliud sentire, & loqui, non eius est, qui vir bonus haberi velit: viri boni nō est fingere, artem simulandi qui sequitur, in bonorum numero non est, bonorum numero excluditur, longè à bonorum consuetudine discedit.

*No podrè yo forçar a mi misero
para hablarle.*

*Forçar suyo
luntad.*

Vt illius vultum subeam, impetrare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipse mihi persuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conteram, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, persuadere ipse mihi non potero, neque adduci mea sponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotij, quàm

quàm vt cum illo sermonem iungam, vt illi sermonem dem.

Bien me parece que os aueis hecho mercader, pero aconsejo os, que no fieis de la fortuna.

Non improbo, non displicet mihi, tuum consilium nō reprehendo, quòd ad mercaturam exercendam, negotia gerēda, administranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ studium adiūxeris: te tamen hortor, tibi suadeo, auctor tibi sum, ne fortunæ fidem habeas, confidas, credas, ne te fortunæ committas, ne multum in fortuna ponas: ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas: vt à fortuna caueas, cautè agas cum fortuna, nimium tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas, vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortuna.

Si estas prospero, no te faltaran amigos, pero si la fortuna se muda, todos te dexaran.

In prospera, secunda, commoda, optima fortuna, florētissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi fortuna suffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem se tibi, ac benignā præ-

Elegancias de

præbebit, si tibi optimè cum fortuna conueniet, si fortuna vteris prospera, secunda, facili, benigna, si tibi erit optimè, si cōmodè tecum agetur, trāquillus erit rerū tuarū status, res ibi ex voluntate fluent, commodis abundabis, amicorum multitudinē non desiderabis. Sin ages infelicitè, fortuna vteris aduersa, tuis cōmodis, atq; optatis aduersabitur fortuna, inimicam fortunā experieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi cū fortuna cōueniet, malè tecū agetur, incōmodè tibi erit, casus aliquis rerum tuarum trāquillitatem perturbabit, perculsus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebis, fortuna tua, iacebunt res tuę, aliqua te premet & vrgebit difficultas, infesta fortuna vteris, infensa, iniqua, aduersa, difficili, dura, acerba, parum prospera, parum secunda, parum facili, parum benigna, tum amico requires, amicorum inopia laborabis, omnes te destituent, deferent, à te desciscent, discedent, recedēt.

Mucho me daña estar al fuege.

Fuego.

igne vti sine valetudinis damno mihi nō licet, si ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum detrimento fit, læditur valetudo,

letudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Muchas casas se han quemado esta noche.

Hac nocte nō mediocre excitatum est incendium, vehemens ignis est accensus, ædes multæ conflagrarunt, combustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ, assumptæ; grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

Todas mis fuerças pondre en este negocio.

In arcem huius causæ, in summam causam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam, agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus nervis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me sitū, quoad possum, quantum valeo, quantum quidem præstare ipse possum, quantum consequi viribus licet: contendam omni studio, summè conabor: enitar omnibus tum animi, tū corporis viribus: conferā ad hanc rē omnes vires, omnia studia, quidquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentię, minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus, nullum studium, nullam operam, aut
india-

Elegancias de

industriam prætermittam : dabo operam quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

*Las pocas fuerças que le quedauan, há
en pieado en destruirme.*

Fracam illam, & debilitatam vim suam in me contulit : pro suarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate nihil non egit, mihi vt incommodaret, obesset, damnum inferret, afferret, crearet: cunctis viribus, quæ illi supererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, vsus est.

Por mi auis cobrado la antigua fuerça.

Ego te languentem, iacentem, malè affectum, ad pristinam valetudinem, virtutēque reuocaui: meo beneficio, pristinas vires recuperasti, recepisti, confirmatus es: factū est à me, vt ex morbo planè cōualesceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amissam valetudinem recuperares, vt in statū valetudinis pristinum, optimum restituereris.

Por auer perdido el pleyto se boluio loco.

Iurioso.

Quia causa cecidit, litem perdidit, fure se cepit, ad infamiam, furorē, demētiam, amen.

amētiam redactus est, mentecaptus est, mē-
tem amisit: mens eum reliquit, defecit, de-
stituit, incidit in insanix morbum, prola-
plus est in furorem, à seipso discessit, à
mente discessit.

G.

*Quien podra, por rico que fuesse, sustentarse
tan gran gasto?*

Quis ita firmus ab opibus est, vt susti-
nere sumptū possit? cuius diuitiæ sumptui
pares esse possint? ferendo sumptui quis
sit? tantam impensam quis sustineat? ita
magni sumptus fiunt, vt ferri non possint:
ita grauis est impensa, vt debilitare, atque
opprimere quemuis possit, non est is sum-
ptus, qui ferri possit, supra modum immo-
deratus est.

Gasto.

*Muchos con deseo de ganar, toman oficio
de Abogados.*

In forum multi veniunt, vt lucri pluri-
mum faciant, vt lucrentur plurimum, vt
quæstus maximos faciant, lucri cupiditate
adducti, lucelli ducedine illecti, lucrū spe-
ctantes, lucrū sequuti, lucro commoti, lu-
cri spe: multos in forum lucri cupiditas

*Ganar, o ga-
nancia.*

Elegancias de

adducit, ad agendas causas impellit: facit agenda rei cupiditas, ditandi spes, cogerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniae colligendae, ut in forum se conferant, ut vocem in quæstum conferant, ut agendis causis se dent, ut industriam suam in agendis causis exerçant.

Rico se hizo, pero no con honra, ni conciencia.

Quæstus maximus, sed turpissimos fecit, rem fecit turpissimè, diuitias quæsiuit malis artibus, multum ille quidem, sed in honestè, sordidè, parum laudabiliter, cum dedecore lucratus est, cum infamia lucrum sequutus est: tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incubuit; ut expetendum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama existimauerit.

El Capitan ha dexado todos los propósitos de guerra.

General del exercito.

Omni cogitationem, omnia consilia, mēte prorsus omnē à bellis auocauit, abduxit Imperator, is qui nomine Imperatoris insignitur, Imperatoris titulo decoratur, Imperatoris eximia dignitate fungitur, imperiū in omnes habet, cuius imperiū est, cui potestas est, atque ius im-

*No creesindes quan poderosas son estas
vandas de cauallos.*

Vix credas, quantum in praelio valeat
hæc equitum turma, quàm firma sit, cuius
roboris, quorum neruorum hæc equitum
turma: hoc equitatu, hac equitum manu
noli putare quidquam acrius, aut pugna-
cius esse.

*Gente de
cauallo.*

La gloria siempre acompaña la virtud.

Gloria comitatur virtutem, virtutis co-
mes est, virtutem sequitur, cum virtute
coniuncta, ad virtutem adiuncta, nascitur
à virtute, oritur ex virtute, manat, prohi-
ciscitur à virtute, virtus gloriam parit,
largitur, affert, ad gloriam ducit.

Gloria.

*Los trabajos que agora padeces, te daran
fama immortal.*

Quos nunc suscipis labores, ij te apud po-
steros æterna gloria donabunt, afficiet, illu-
strabunt, ornabunt, decorabunt, tuum no-
men immortalitati cõmẽdabunt, ab homi-
num obliuione, tui nominis tamam in om-
nia sæcula dissipabunt, posteritati tradet,
omnium sermonibus & scriptis exornan-
dum, extollendum, celebrandum, honestan-
dum, tuendum: cõsequeris tuis laboribus

Elegancias de

ne qua dies tui nominis famam delere possit: ut omnis de te posteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticescant.

Desde niño fuiste amigo de gloria.

Inflammatus ad gloriam à puero fuisti: iam inde à pueritia gloriæ studio: atque amore flagrabas: spectasti gloriam ante omnes res à primis annis: tibi erat gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in delicijs erat.

*Si vos tratarades mis cosas, mejor me
sucedieran.*

Res meæ bene, & ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommodè, si tu eas gessisses, administrasses, traxasses, curasses, procurasses, si rebus meis præfuisses, operâ dedisses, si rerum mearum fortunarum cura penes te fuisset, ad te pertinuisset, si tua in rebus meis opera usus essem: si rationes meæ te curatorè, procuratorè habuissent.

*Hanme dicho que sois Governador de Milan cõ
poder plenissimo.*

Audio

Governar.

Audio te Mediolanum summo cū imperio obtinere, tuam esse summam potestatem, summum ius, in administrandis Mediolani rebus: præesse te Mediolano eo iure, quod amplissimum esse potest, ea potestate, quæ potest esse maxima: ita te Mediolanum regere, vt summo utaris imperio, liceat tibi quidquid velis.

*Yo gouierno la prouincia de vn modo, y
el de otro.*

Dissentimus in regenda prouincia: in administratione prouinciæ diuersa est vtriusque ratio, non eadem sunt vtriusque instituta: longè distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ille spectat, aliud ego sequor: institutorum nostrorum dissimilis, diuersa ratio est.

*He acabado el tiempo de mi
gouernacion.*

Annuū administrationis meæ tempus cōfeci, absolui, decurri, emeritæ mihi sunt annuæ operæ, emeritum annuum tempus: perfunctus sum annuo munere: dies annua præterijt, abiit: annui imperij finē attingi, ad finem perueni.

He tenido muy grandes cargos.

Elegancias de

Gessi maxima imperia, sustinui, administraui maximas res: summis rebus præfui: summa mihi commissa sunt imperia, credita, mandata, tradita: curam gessi rerum maximarum, amplissimo imperio non semel usus sum: magno sæpe cū imperio fui.

*Es tan gracioso, que a cada palabra
haze reir.*

Gracioso.

Dicta dicit eiusmodi, ijs utitur dictis: ita facetijs valet: ita bellè, scitè, venustè, argutè, ingeniosè, festiuè, lepidè iocatur: ut singulis verbis risum excitet, commoueat, faciat ut audientes mira voluptate perfundat, eius dictis, facetijs, iocationibus mirè capiantur omnes.

Ta se que caso hazeis del.

Novi locum, quem tenet apud te: novi quo sit apud te loco, qui sit apud te, quanti eum facias.

*No están las letras en el grado
que merecen.*

Grado.

Non ut deberent, honestæ sunt, nō quanti deberent, assimantur: non quo deberēt, quo aliquam esset, loco sunt: non quem deberent, locum obtinent: non admodū in honore sunt: dignitatis existimationis, honoris, loci non habent satis, exigui pretij sunt:

sunt: parui sunt, haud magni putantur bonæ artes: bonis artibus honor non est: locus non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate, carent, non coluntur, iacent, minimè vigent, spernuntur, negliguntur, contemnuntur.

*Dizen que los Gigantes son de inusitada
grandeza.*

Maximi inter cæteros homines feruntur **Granda**
esse gigantes, extraordinaria, inusitata, immensa magnitudine, magnitudinis immensæ, vastissima sunt gigantum corpora, horribili magnitudine: non sunt gigantes cū cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo nostrum est, qui gigantes magnitudine adæquet, qui gigantem magnitudinem æquè assequatur, qui gigantibus par sit, excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus præstant, antecellunt: gigantū magnitudo caret exemplo, extra ordinem est, præter naturæ morem, vastior est, quàm mos naturæ ferat.

Gran honra ganó en aquel cargo.

Summam ex eo munere laudem, eximiā egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, vnicam incredibile,

Elegancias de

excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternam, sempiternam, immortalẽ, non mediocrẽ, non minimam, non vulgarem cõsequutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsiuit, sibi peperit, comparauit.

*No podia vuestro padre poner mayor
feruor.*

Grã feruor. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquã magis.

*Con gran instancia me pediste.
Singulari studio contendisti à me.
Despues lo emprendio Cesar muy
de veras.*

Cæsaris postea mira contentio est cõsequuta: quo maximè potuit studio, Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Regalada vida es la del cortijo.
Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cum rusticis esse, in agris esse, rusticã vitam agere, periucundum est, delectat in primis, iucunditatem habet, summæ voluptatis est, malè affectum animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina est.

*Gravedad,
cosa pesada.* *Esto pesa mucho, es de gran peso.*
Grauis admodum hæc res est, grauitatis
pon-

ponderis habet multum, minimè levis est: inest in hac re grauitatis, ponderisq; multum, non mediocre pondus.

*Siempre le he conocido de gran grauedad,
y hombre verdadero.*

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sum, nihil in eo leuitatis, aut inconstantiae, nihil inane, varium, mutabile, inconstans: nullam animi infirmitatē, nullam sententiae varietatem, nullam consilij mutationem deprehendi: magna praeditum grauitate semper cognoui, is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet: nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facillè discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consiliū, susceptam opinionem abijciat, sensum deponat, de suo statu demigret: quem nulla res facillè abducat, auellat à sententia: cuius mentem hūc, & illūc, in hanc, aut in illam partem: in quam velis partem, vtram in partem velis, non facillè flectas: ægrè traducas, cum labore torqueas: alieno tempore nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil non loco: idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna meas est.

*Grauedad, o
autoridad.*

Elegancias de

*Està demasiado gordo, señal de
poco ingenio.*

Grueso.

Pinguis est, obesus est, pinguedine dif-
fluit extra modum : quod hebetis, tardi,
stupidi ingenij signum est : quod ingenij
tarditatem arguit, qui potest in tanto ab-
domine, in tam vasta corporis mole, spiri-
tus locum habere, ingenio, aut menti lo-
cus esse? ex illa pinguedine, illo abdomine,
illo summe nobiles, elegantes, præclaræ co-
gnitiones minimè excitantur.

H.

*Desto he hablado largamente con vuestro
hermano.*

Habla.

Hac de re cum tuo fratre multa verba
feci: satis prolixè sum loquutus, longum
habui sermonem, multis verbis egi, longā
habui orationem, oratio mihi cum tuo
fratre fuit vberissima.

*No sufre nuestra amistad que en pedir yo
esto gaste muchas palabras.*

**Hablar po-
co.**

Pluribus tecū agere non debeo, lógio-
rem orationē tua nō expectat humanitas,
non patitur, non fert, non sustinet, reijcit,
recusat, renuit, respuit: amicitia nostra mi-
nimè patitur, ut te pluribus rogem.

Vino

*Vino a tal estado, que no alcançava
vn pan.*

In eum locum deductus est, eò deuenit, *Ha parado*
eò redactus est miseriarū: in eas cōiectus *en esto.*
est angustias, eò redactæ sunt fortunæ suæ,
eò est à fortuna deiectus, detrusus, detur-
batus, eò cecidit, vt vnde viueret, non ha-
beret, vt ei ad victum necessaria minimè
suppererent, vt inopia premeretur earum
rerum, sine quibus vix, aut ne vix quidem
hominum vita sustentatur, vt ea desidera-
ret, ea requireret, quæ viuendi necessitas
postulat, atque exigit: vt ijs rebus desti-
tueretur, careret, abijs esset rebus impa-
ratus, earum rerū esset inops, abijs rebus
inops, egens, ea illi deessent, ea illum defi-
cerent: eorum rerum inopia laboraret: si-
ne quibus ægre viuitur, vel potius nullo
modo viuitur.

*Con vuestras hazañas se han esforçado
los conardes.*

Tua præclara facta, actiones egregiæ, *Hazñas.*
tuæ res gestæ, ea, quæ gessisti, quæ tuæ signa
virtutis ostendiisti, virtus re perspecta, per-
spicuis testata signis, præclaris factis decla-
rata excitauit eos, qui antea timore percul-
si iacebant, animos à metu ad spem reuo-
cauit, retulit, reduxit, transtulit.

Elegancias de

*En todas vuestras cosas aueis mirado
la honra.*

*Hazer lo q̃
deuemos.*

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis, omnia tua facta cum dignitate vehementer consentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatē spectasti: in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunq; egisti, ad dignitatem omnia spectauerūt, gloria tibi semper prima fuit: antiquissima fuit, maximi fuit ante omnia, summo loco: primum apud te locum obtinuit, scopus tibi, ac finis in omni re dignitas fuit: tua sunt eiusmodi facta: vt eximijs ornanda præconijs: diuinis decoranda laudibus, tollenda ad astra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatisq; præmia debentur.

*Este tiempo nos fuerça que hagamos
caso del dinero.*

Hazer caso

His tēporibus magni faciendæ, pēdendæ, æstimandæ diuitiæ sunt: cōmendat nobis rem familiarē temporū ratio, ea ratio tēporū est, vt plurimū diuitijs tribuendū videatur, vt diuitias non in postremis habere debeamus: non vltimo loco ponere: nō in minimis ducere, constituere, locare.

Por

*Por lo que yo hago caso de ti, te lo
encomiendo.*

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te obseruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, studio in te meo, pero à te, vt hominem suscipias, complectare, foueas, in tuis habeas.

*Mucho caso han hecho de vuestro parecer
los hombres sabios.*

Tua sententia magnum apud eos, qui rectè iudicāt, pōdus habet, plurimi est apud intelligentes opinio tua, sensus tuus, iudicium tuum: id quod tu probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu esse optimū censes, quod testimonio tuo confirmatur: grauis est, magni momenti est, minimè leuis est, magni ducitur, auctoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud sapientes opinio tua.

*Estimo mas tu conuersacion, que todas las
riquezas del mundo.*

Omnes omnium diuitias cum nostris sermonibus non conféro: pluris apud me sermones nostri, quā omnes diuitiæ sunt, sordent apud me præ nostris sermonibus
omnes

Elegantias de

omnes diuitiæ, sit modò sermonum copia
nostrorum, thesauros omnes contemno,
reiicio.

*Auemos de seguir la virtud, de modo que
la salud no olvidemos.*

Ita sequi virtutem debemus, vt valetu-
dinem non in postremis ponamus, valetu-
dinis-cum virtute ducenda ratio est: sic ad
studia debemus incūbere, ne valetudo ne-
gligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen
valetudini tribuatur: spectanda virtus est,
cum eo tamen, ne despiciatur valetudo, ex-
cubare virtutis in studio, præclarum est, in-
dormire tamen valetudini minimè debe-
mus: excolatur animus virtutibus, non ni-
hil tamen corpori seruiatur.

Mucho caso hazia M. Tulio de Platon.

Platonem Cicero vehementer auctorem
sequēbatur, Platoni tribuebat plurimum,
summam fidem habebat, planè credebat,
vt oraculo credebat: Platonē habebat exi-
miūm, singularis erat apud Ciceronem
Platonis auctoritas: errare Cicero cum Pla-
tone malebat, quàm cum alijs benè senti-
re: plurimi apud Ciceronem erat Plato: fa-
ciebat pluris neminem: plus apud eum pō-
deris habebat nemo.

*Ninguna cosa he estimado en tanto, como
el bien comun.*

Nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicaui: omnium rerum mihi prima fuit publica salus, ac libertas: cōmuni salute, ac libertate nihil mihi fuit potius: omnia sum aspernatus prae communi salute ac libertate: pluris apud me, quā omnes res, vniuersorū salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute, ac libertate laboraui, salutem publicā, ac libertatem rebus omnibus anteposui, prae posui, prætuli, curae mihi fuit salus, ac libertas publica, sic, vt nulla res æquē.

Vos os teneis en mucho.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi assumis, nimium te effers, nimium tibi places, assentaris ipse tibi, te amas, cum de te iudicas, non rationem, nō veritatem consulis, largiris ipse tibi plus quā veritas concedat, plus quā veritati.

Mucho caso hazen de vos en la patria.

Vales auctoritate apud tuos ciues, tui te ciues magni faciūt: magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues, multum tibi ciues tui

Elegancias de

tui deferunt, patria tua tantum tribuit,
quantum fortasse nemini, atq; adeo quan-
tum prorsus nemini.

*Querria que alabasses mis libros, aunque no
te agradan, por hazerme plazer.*

*Hazer pla-
zer.*

Meis libris velim, si minùs ex animo po-
tes, gratiæ saltem causa suffragere: meis li-
bris, si minùs iudicij, at gratiæ saltem cau-
sa faueas, quod obtinere à iudicio tuo for-
tasse non possum, impetrem ab amore, vt
mea scripta probes, cõmodes, tueare, quod
veritati non potes, amorì tribue, vt mea
scripta tuo testimonio subleues, tua com-
mendatione exornes, honestes, in hono-
rem adducas.

Deseo hazeros seruicio.

Cupio, volo non solù tua, verù etiam tuo
rũ amicorum causa: studeo aliquid agere,
quod tibi amicisq; tuis gratum sit, gratum
ac iucundũ accidat, placeat, satisfaciat: inire
gratiã & apud te, & apud amicos tuos, ex
aliqua re velim: opto gratificari, ré gratam
facere, aliquid efficere, aliquid præstare,
tua, tuorũq; amicorũ causa, ex quo tu, &
amici tui voluptatem, iucunditatem, læti-
tiam capiant, sumant, hauriant, colligant.

Nunca

Nunca me aueis hecho merced.

Non valde de me meritus es, nō magna *Hazer bu*
in me beneficia contulisti, graua nō sunt, *na obra.*
exigui momenti, parui ponderis ea, quæ
mea causa fecisti: beneficium vel à te nul-
lum accepi, vel accepi minimum: exigua
sunt, quæ apud me beneficia collocasti, po-
suisti: non magnis à te sum affectus bene-
ficijs: beneficia tibi debeo non ita magna:
obligasti, me obstrinxisti mediocribus of-
ficijs.

*Deseo hazeros seruicio a vos, y a cosas
vuestras.*

Volo, cupio non solum tua, verum etiā *Hazer a'gū*
eorum, qui à te diliguntur causa, cupio re *seruicio.*
gratam facere, gratificari, seruire non solū
tibi, verum etiam amicis tuis, seruire vo-
luntati & commodo nō solum tuo, verum
etiam amicorum tuorum, inire gratiā oī-
cijs meis non à te modò, verum etiam ab
amicis tuis: tuam, amicorum; tuorum of-
ficijs meis gratiā quæro: præstare aliquid,
efficere, nauare, quod tibi, amicisq; tuis
gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem,
iucunditatem, lætitiā afferat, valde veim,

Harè por vos lo que pidiere.

L

Nihil

Elegancias de

Nihil non agam tua causa: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recusabo, subibo omnia tua causa: tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus contendam: nervos omnes, ubi res tuæ postulabunt, intendam, omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia, & iucunda erunt: mea tibi studia atque officia præsto erunt.

Vuestro padre ganó la hazienda con buena conciencia.

Hazienda.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honestis rationibus, laudabiliter, honestè, bona quæ fuit, collegit; at tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter, per nequitiam, per luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, cõsumis, perdis, malè perdis, disperdis.

Malamente fue herido en aquella batalla.

Herir.

In illa pugna, illo certamine graviter vulneratus est, percussus est, graue vulnus accepit, tulit, plagam accepit: graui vulnere est affectus.

No creo escapará, segun tiene la cuchillada mortal.

Futu-

Futurum non spero, vt ex hoc vulnere conualeſcat: eiufmodi vulnus eſt, vt ſanari non poſſit, vt ſalus de ſperanda videatur, vt ſpes ſalutis nulla ſuperſit, vt medicinæ non ſit locus.

Huao en ella muchos hyos.

Multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit, *Hijo.* complures ex ea filij nati ſunt, filios ei peperit multos: ita fecunda vxore uſus eſt, vt filijs auctus ſit multis, vt filiorum multitudine abundauerit.

*Mucho alegran al padre los hyos
bien criados.*

Magnam voluptatem è moribus filiorũ pater ſuſcipit: magna voluptate patrem aficiũt benemorati liberi: magnæ voluptati ſunt parenti, qui moribus excellunt filij: capit ex honeſtis filiorum moribus voluptatem ſummam, ac lætitiã pater.

*Honradamente ſe ha regido en el cargo
de motacen.*

Magnificentiffimo perfunctus eſt munere ædilitatis, præclarè ſe tractauit in ædilitatis munere, ædilitatem ſumma cum laude geſſit: nihil fecit non egregiè, iuſtitia laude præſtitit, ſpecimen dedit minimè dubium virtutum ſuarum: ædilem

*Hizo biẽ ſu
oficio.*

Elegancias de

se præbuit, egregium, præstitit, ostendit, summam ex ædilitate laudem est consequutus: sibi comparauit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit.

Mucho me huelgo en la alqueria.

Holgaſe.

Orium & quies rustica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, iucunditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiā, delectationi est, delectatione me afficit: rus animo meo iucundissimum est, rure rusticoq; otio delector, mirè pascor, delectationem, voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, suscipio: otio illo, atq; illa quiete, quam rustica parit habitatio, libentissimè fruor, si vllare, otio, capior, & quiete rustica: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico.

*Mas auemos de estimar la honra,
que el prouecho.*

Honesto.

Honestum vtili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honestū spectare, colere, diligere, curare, sequi magis, quā vtilè, pluris, quā vtilè æstimare, facere, pendere: putare, reputare, ducere, de honesto potius quā de vtili, laborare, cogitare, curā gerere, propositum habere

habere honestum, potiùs quàm vtile nostra consilia, studia, cogitata, intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet esse de honesto cura, quàm de vtili: vtile contemni præ honesto decet in nostris cōsilijs & cogitationibus plus honesto, quàm vtili, debet esse loci: spectare honestum potiùs, quàm vtile, cōferri, referri ad honestum potiùs, quàm ad vtile, nostra consilia, nostra studia, nostra debet industria, maiorem decet honesti rationem habere, ducere, quàm utilitatis.

*No esia bien oluidaros de vuestro padre
viejo y pobre.*

Deferi à te, destitui patrem, tot affectû incommodis, inopiæ, valetudinis, senectutis, minimè honestû est, haud æquum est, haud par est, minimè rationi consentaneû est, non decet, non conuenit, non oportet, ius non est, fas non est, nefas est, iniquum est, flagitium est, criminis est, turpe est, vt parentem deseras afflictum inopia, morbo, senectute, in summis constitutum difficultatibus, inopiæ, valetudinis, senectutis, honestum non fert, non patitur, ratio non concedit, non permittit: si patrem destitues, culpam cōmites flagitium facies, flagitiosè facies, iniquè, iniuste, inhonestè,

Elegancias de

turpiter, improbè, præter honestû, æquum, ius, contra honestum, æquum, ius, non vt honestum suadet, nò vt æquum est, ius est, par est, decet, conuenit.

*Aunque os conozco inconstante en la amistad,
procuraros he toda honra.*

Honra.

Et si te in tuenda, colenda, conseruanda amicitia satis leuem, parum cōstantem, minus firmum cognoui, à me tamē omnia in te ornamenta proficiſcentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum, aut tempus, nullum studij genus, officij, obseruantia prætermittam: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori, nullo non loco, nullo non tempore, quibuscumque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem, ac dignitatem tuam omnia mea studia, officia: omnem industriam, curam, operam, diligentiam: figam, & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas, accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris: meum studium honori tuo nullo loco deerit.

Duelome que os menoscaben la honra.

Vio-

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi, de tua dignitate minui, adimi, auferri, iacturam fieri tuæ dignitatis, iniquè patior.

*Huelgome del acrecentamiento de tu
hazienda y honra.*

Lætor, quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas: multum & ad fortunam & dignitatē accessisse, additū esse, tum fortunam, tum dignitatem tuā magnopere creuisse, auctā esse, amplificatam esse, valde te fortuna simul, & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis, quàm antea nō erere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

*Ten en todas tus cosas la honra delante
tus ojos.*

Hoc primū te moneo, vt referas omnia ad dignitatē, propositū decus tibi sit ante omnia, dignitati seruias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate seiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate coniunctum, tuorum consiliorum, tuarū actionum finis, terminus, scopus

Elegancias de

honor sit, prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Si prosigues como has començado, seras muy principal en esta ciudad.

Si, vt instituisti, perges: si cursum institutum tenebis: si tuam consuetudinẽ seruabis, omnia quæ sunt in Republ. amplissima, consequeris: præmium feres tuæ virtutis, eximios honores: ad summos honores, ad ea quæ summa sunt in Republ. tua te virtus offeret, extollet, merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, patefacies, vitam strues, munies, honorem, in Republ. nullum frustra petes, multi etiam nõ petenti vitrò deferentur.

La pobreza muchas vezes nos impide alcançar honra.

Sæpe facit inopia, vt honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summouet ab honoribus rei familiaris inopia: impedimento egestas est, quominus ad ea, quæ sunt in ciuitate amplissima, liceat peruenire, aditum ad honores intercludit rei domesticæ difficultas: euntibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimenta

dimenta opponit, viam obstruit, obuiā it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non faciliè est, multinegotij, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas, egentibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopiæ.

Bien me agrada vuestra platica, que hõrais mas al virtuoso, que no al rico.

Placet mihi, probatur, valde satisfacit *Honrar.* mos, & cõsuetudo tua, laudem tuæ consuetudini tribuo, quòd eos colas, verearis, obserues, in honore habeas, honore, obseruātia, studio prosequaris, honore aſicias, obseruantia colas, quòd ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam, ac studium præstes, qui virtute potiùs quàm diuitijs abundant, excellunt, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores, quam diuitijs, quos virtus potiùs, quàm diuitiæ cõmendant, qui virtutem magis, quàm fortunas possident.

De todas las virtudes, la mas propia del hombre, es ser humano.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominē deceat, magis in hominē conueniat, *Humanidad*

Elegancias de

ueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat: homini magis propria sit, quàm humanitas, cum omnes virtutes, tum vna in primis homini, colenda humanitas est: ita decet hominem virtutes omnes, ut primum sibi locum vendicet humanitas: ita colendæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, ut præter cæteras amplectenda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quærendæ sunt omnes virtutes, sed humanitati danda in primis opera est: ut Hesperus inter sidera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

No he visto hombre mas humano.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, adhuc cognoui neminem, nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior.

Es buen humanista.

Est omni liberali doctrina politissimus.

*Desde moço os han tenido siempre por
gran humanista.*

*A pueritia floruiſti artibus ijs, quæ ab Humanista.
humanitate nomen acceperunt.*

*Despues de auer peleado vn rato
huyeron.*

*Cùm aliquamdiu pugnassent, in fugam Huir.
se coniecerunt, dederunt, fugam arripue-
runt, fuga salutem petiuerunt, fugati sunt,
fuga sibi consulere cœperunt, fuga distra-
cti sunt, dissipati, dispersi, disiecti: distra-
xit eos fuga, dissipauit, disiecit.*

I.

*No es de marauillar que tantas vezes yerre, el
que es tan inorante.*

*Non est cur miremur, si sæpe labitur is, Inorancia.
qui est omnium imperitissimus, maximè
rudis maximè insciens, cuius ignorantia,
inscitia, inscientia summa est, qui omnes
inscitia vincit, cui neminem inscitia parem
inuenias, quæ omnia latent, qui nihil pror-
sus nouit, omnium rerum ignarus est, ni-
hil omninò videt, nullam partem doctri-
næ tenet.*

Gran

Elegancias de

*Gran afrenta es ser inorante en las cosas
de su patria.*

Turpe in primis est: dedecus est, in patria peregrinari, hospitē esse in his rebus, quæ ad patriam pertinent, ea non tenere, scientia non comprehendere, usu, doctrinaq; non percipere, in quibus patriæ res agitur.

*Las continuas visitas de mis amigos
estoruan mis estudios.*

*Impedimen
to.*

Crebræ amicorum salutationes ita me interpellant, ut prorsus me à studijs abducant, auocent, abstrahant, abripiant, auellant, amoueant: omnem prorsus colēdi studia facultatem, potestatem frequētes amicorum salutationes eripiunt: nullam mihi studiorum cepiam, nullam ad colenda studia, ad tractandas literas vacuum horam, nullum liberum tempus reliquunt: fit salutationibus amicorum obsequium ad me, ventitantium ad me, amicorum officio, ut spatij nihil habeam ad animam literis excolendum, ad ingenium studijs exercendum: ita sum occupatus, occupationis habeo tantū in excipiendis ijs, qui ad me officij causa adeunt, ut otij nihil supersit ad studia literarum tractanda, ut nullam diei par-

partem arbitrato meo in studijs ponere,
ad studia conferre liceat.

*En poco tiempo fueron puestas muchas
regiones so el Imperio Romano.*

Multis regionibus breui auctum est im- *Imperio.*
perium Romanum: multarum regionum
accessio facta est ad imperium Romanum:
multae regiones in ditionem venerunt, ad
imperium accesserunt, additae sunt, adiun-
ctae sunt, iura, potestatemq; subierunt po-
puli Romani.

Esto es lo que mas importa.

Hoc rem continet, in hoc tota res agitur, *Importan-*
in hoc sunt omnia, sita sunt, posita, colloca- *cia.*
ta, constituta: ex hoc omnia pendent, hoc
interest in omnes partes, valet in omnes
partes: hoc tanti est, eius ponderis est, eius-
modi est, ut omnia comprehendat, com-
plectatur.

Esto poco os importa.

Hoc tua nullam in partem interest, mea
multum, tua minimum refert, mea pluri-
mum, ad te nihil, ad me valde pertinet, tua
res in hoc nulla, mea verò agitur maxima:
hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim
nullam habet, minimū valet, ad mās valet
in

Elegancias de

in omnes partes, multum interest, refert,
multum habet ponderis.

*Obligados son los padres a incitar los hijos
a la virtud, y no al dinero.*

Incitar.

Decet parentes illos, qui liberis consul-
tum volunt, non eos ad rem cohortari, quā
facile, nullo negotio, arbitrato suo tum lar-
gitur, tum eripit fortuna, verum ad eas ar-
tes, quarum vitæ par vsus & possessio est,
auctores filijs parentes esse debent, vt ad
eas artes, ad earum artium studia se se con-
ferant, applicent animum, adiungant, toto
animo incumbant, quarum possessio vitā
æquat: impellere filios parentes debēt, in-
citare consilio, rationibus, argumentis ad-
ducere ad eas artes, laudare illis eas artes,
ostendere illis earum artium fructum, hor-
tatores esse ad eas artes, id consilij dare fi-
lijs parentes debent, ita cōsulere, eam sus-
cipere cohortationē, ea cohortatione vti,
ea demum est egregia parentum cohorta-
tio, qua impellūtur ad eas disciplinas, quarū
est æterna possessio, quarum nobis fru-
ctum vna mors adimit, quarum vsus in-
teritu vitæ, nulla re præterea, terminatur.

No me monais vos a esso.

Noli

Noli me hortari, cohortari vt hoc faciā,
ne mihi sis autor huius consilij, ne me ra-
tionibus ad hoc impellas, ne cohortatione
vtaris, ne cohortationem suscipias, suadere
noli.

*En muchas señales conozco que sois
inclinado a auaricia.*

Multis argumentis inclinatum, ac natu-
ra propensum te ad turpissimū, & execra-
bile vitium auaritiæ iudicaui: quod multis
argumentis potuerim conijcere, collige-
re, intelligere, suspicari, ad auaritiæ vitium
natura propendes, aut te ad auaritiam na-
tura ducit, auaritiæ studiosus es, hortante
natura, naturali quodam studio ad auari-
tiam inclinas, sequeris auaritiam quadam
naturæ inductione.

Inclinado.

*Natural
mente.*

Siempre os he conocido arrebatado y modorro.

Nimum te inconsideratum, impruden-
tem, expertem consilij, expertem rationis,
inopem rationis, auersum à ratione, propē-
sum ad temeritatem, immoderati sensus,
præcipitis consilij, nimis in agendo præci-
pitum, insipientem, stultum cognoui.

*Inconside-
rado.*

*No pienso me tendran por inconstante, en no
favorecer como solia a esse ingrato.*

Non

Elegancias de

Inconstãte.

Non puto mihi famam inconstantix per
timefcendam, si tam ingratum hominem,
tam immemorem officij, prosequi nouis
officijs nolui: non vereor, ne quis mihi tri-
buat, adscribat, assignet inconstantix, leui-
tati: ne quis in me incôstantis animi, leuis,
mobilis, instabilis, parû firmi vitium con-
ferat, ne quis mihi notam inurat incôstan-
tix, ne inconstãtiã nomine malè audiam,
suspectus sim, ne accuser, quasi parum in
officio cõstãs, quasi discesserim à pristina
consuetudine, quasi descuiuerim à me ipso.

No os tenia yo por tan inconstante.

Non ita flexibilem esse tuam volunta-
tem putaram.

Esso no es de creer.

Increible.

Credibile non est, credendum non est,
non est vt credatur, vt credi possit, vt ha-
benda fides videatur, fidem superat, verifi-
mile non est, mendacium videtur, menda-
cij speciem habet, mendacium præferit,
veritatis imaginem nullam ostendit, eius-
modi est, vt fide careat, vt adiungi fides
nulla possit.

No merceis que os alaben.

Laude

Paulo Manacio. 89

Laude indignus es, indignum te laude *Indigno.*
præbuiſti, oſtendiſti, nō eum te præbuiſti,
præſtituſti, oſtendiſti, probaſti, non ita egi-
ſti, non ita te geſiſti, non ea geſiſti, non
ea tuæ vitæ ratio fuit, non eiufmodi ſunt
merita tua, non te talem vidimus, cogno-
uimus, ſenſimus, experti ſumus: non is no-
bis cognitus es, vt afficiendus, ornandus,
decorandus, honeſtandus, efferendus, ex-
tollendus laude ſis, vt laus in te cōueniat,
tibi debeat: vt laudis præmiū, quaſi tibi
debitum, poſſis exigere, vt laus, quaſi tuis
meritis debita merces, perſoluenda tibi
eſſe, tribuenda, deferenda videatur.

*Muchos mancebos mueren del demaſiado
comer.*

Multos adoleſcentes conficit, perdit, *Indigeſtion*
immatura morte afficit cruditas, crapula,
immoderata, diſſoluta victus ratio: largio-
re, vberiore, pleniore, cibo vtuntur ado-
leſcentes, quā vt ſtomachus digerere, fe-
rre, ſuſtinere poſſit, quā vt vitæ condu-
cat: id quod ſæpe illis immaturæ mortis
cauſam attulit.

*Por no ſer discreto, perdio buen aſſiento
en la Corte Romana.*

Elegancias de

Indiscreto.

Locum in aula Romana non habuit: locus ei non fuit, ob immodestiam, impudē-
tiam, temeritatem, imprudentiam, immo-
deratam vitæ rationem, quia parū mode-
stus est, non satis modestè vivit, modestia,
modo, ratione non utitur, modestiā igno-
rat, longè abest à modestia, parum mode-
stis est moribus, de modestia nihil labo-
rat, nullū ei modestiæ studium est, expers
est modestiæ, iudicii, prudentiæ, rationis,
temerè agit, imprudenter, sine ratione, si-
ne modo, immoderatè, immodicè, incon-
siderate, inconsultè, prorsus sine consilio:
quia inconsultus est, temerarius, impru-
dens, incōsideratus, immoderatus, immo-
destus, immodicus.

Tu procuras disfamarme.

Infamia.

Vehementer studes de mea fama detra-
here, meam famam lædere, detrimento af-
ficere, obesse, nocere, officere meæ famæ:
id agis, vt æternas mihi infamiæ notas in-
uras, vt ijs meum nomen sordibus, ijs ma-
culis afficias, inquines, inspergas, inferas
eas meo nomini fordes: eas maculas inij-
cias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nul-
la deinde res possit eluere, abstergere, au-
ferre, delere: tuum consilium, tuum studiū
illud est, vt me in omne tempus, in omnes
annos,

Paulo Manucio. 90

annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiae tradas: id spectas ut perpetuò male audiam, perpetuam in infamiam adducar, æterna ut infamia flagrem, laborem, ut in sordibus infamiae nunquam non iaceam, ut perpetua verfer in infamia.

Si no me crees, preguntalo a tu padre.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te si non habet oratio mea, roga patrem tuum, interroga patrem, quæ de patre tuo, sciscitare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Informarse

Pocos ay que tengan buen ingenio como vos.

De ingenij tui præstantia, vi, acie ita statuo, neminem anteferri tibi posse, paucos admodum conferri: excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini cōcedere iudico, acutissimam esse aciem ingenij tui, egregio te à natura instructum ingenio, minime te esse hebetem ad id, quod melius sit intelligendum: eam esse ingenij tui aciem, nihil ut non videas, assequaris, facile intel-

Ingenio,

Elegancias de

ligas, scientia comprehendas: ingenij tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum, ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè diuinum, acutum ingenium etiam arte limas.

Mucho aborrezco la ingratitud.

Ingratitud. Vitium ingrati animi pessimè odi: nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpa: cum omnia crimina, tum verò prætermittæ gratiæ, neglecti officij culpa grauis admodum, molesta, odiosa mihi est: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbiorè infector odio, quàm qui gratiam benemeritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant.

Es el mas inhumano del mundo.

Inhumano. Omnis officij & humanitaris expers est: longè abest ab officio & humanitate: prorsus humanitatem ignorat, ab humanitate remotissimus est: nihil possidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

*Con razõ os que xariades de mi, o me tratariades
deste modo, si yo os buuiesse injuriado.*

Injuria,

Iure hæc in me cõterres, si quando ipse
tecum iniquiùs egissem, iniquior tibi fuis-
sem, iniurius tibi fuissem, iniuriosus in te
fuissem, iniuriosius te tractassem, iniuriam
tibi fecissem, intulissem, imposuissem, ob-
tulissem: si te aliqua affecissem iniuria: si à
me accepisses iniuriam, tulisses iniuriam, si
me iniurium, iniuriosum, iniquum, gra-
uem, tuis commodis aduersum, infensum
tibi sentisses, cognouisses, expertus esses: si
qua re te læsissem: tuus esset animus à me
offensus, molestiam aliquam accepisset: si
de tuis commodis aliquando detraxissem,
tuis commodis obfuissem, obstitissem, ad-
uersatus essem: si qua esses à me laceratus
iniuria, prouocatus, commotus.

Vos me lo pagareis.

Facilè idem reponam: is sum, qui referre
iniuriam facilè possim, par pari referre,
æque te tractare: ferre à me quod intuli-
st: impunè tibi nõ erit, quòd iniuria me
affeceris: impunita non erit iniuria tua,
inulta non erit, inulta non relinquitur:
viciscar iniurias tuas: memorem iniuriæ
me senties, experieris.

Elegancias de

Agrauio me aueis hecho.

Iniquè mecum egisti, iniuriose me tra-
stasti, iniuriam mihi intulisti, iniuria me
affecisti, iniuriam abs te tuli, passus sum,
læsus à te sum immerito meo: nullo meo
merito: nulla culpa, absq; culpa: nihil tale
meritus: læsisti me immerentem, innocen-
tem: nullius affinem culpæ, omnis experte
culpæ, ab omni vacuum culpa.

No tengo yo culpa.

Innocente.

In me conferenda causa non est, culpa
vaco, culpam ego non sustineo, expers cul-
pæ sum, affinis culpæ non sum, purus à cul-
pa sum, culpam ignoro, longissimè absum
à culpa, longè remotus à culpa sum, tam
absum à culpa, quàm qui maximè, culpæ
mihi non sum conscius, extra culpā sum,
in culpa non sum.

En esto os va la honra.

Interesse.

Tuus honor agitur: honor tuus in disci-
men adducitur: de honore periclitaris.

*No entendeis sino en hazer
dinero.*

Interessado

In re familiari augenda totus es: præter
diuitias nihil spectas, tuum omne studiū
in

in quærendis opibus consumis, locas, constituis: totus in diuitias incumbis, id vnũ agis, eò tantum spectas, eò tuum studium dirigis, confers, tuum consilium illud est, tua planè singularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras, vt opes quæras, habeas, possideas, vt opibus abũdes, affluas, vt diuitiæ tibi redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes confluant, vt diues sis, copiosus, locuples, plenus, bene nũmatus, multarum possessionũ præsidio munitus, instructus, paratus, minime inops, à re familiari, à re domestica, à diuitijs, ab opibus, à copijs, à fortunis: vt abundes, vt cumulatè possideas, vt vberrima sint omnia, vt omnium rerũ vbertate floreas, vt fortunæ tibi sint amplissimæ.

Porque la honra se me conserue, no se me da nada perder la hacienda.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam cõminui, fortunarum iacturam fieri: fortunæ detrimento non recuso, contemno, nihil duco, in minimis pono.

Esto no nace de la virtud, sino del dinero.

Elegancias de

Copiarum hoc potiùs est, quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verum copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis, hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutem: non hoc virtus, verum diuitiæ præstant, pender hoc à diuitijs, non à virtute.

Vuestra hacienda va con mal.

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit iniuriã, distrahitur, detrahitur de tuis fortunis: iniuriose tractantur fortunæ tuæ, damna inferuntur fortunis tuis, inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fit in fortunas tuas.

El astuto no mira sino al prouecho.

Intento principal.

Astuti hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

Este ha sido mi designo.

Consilium meum hoc fuit, hoc spectavi, hoc volui, hoc sequutus sum: id egi, eum mentem intendi.

Mucro

Muere de embidia.

Disrumpitur inuidia.

Inuidia.

*Los embidiosos fatigauan mucho
a Ciceron.*

Valde Ciceronem exercebat inuidia,
Ciceroni multum erat cum inuidis ne-
gotij.

Este inuicerno es muy pesado.

Inuicerno.

Teterrima ac fœdissima hyems est, hye-
me vtimur iniucunda, ac tristi: hyemem
habemus perodiosam: nihil hac hyeme
fœdius, nihil horribilius.

*Yo os hago juramento que afsi
passa.*

Juramento.

Iuratus tibi, affirmo, iureiurando tibi
polliceor, atq; confirmo, eiusmodi rem ef-
se, ita se rem habere, eiusmodi rei statum
esse, in hoc statu ré esse: ita mihi Deus bene
faciat, faueat, adsit: ita me respiciat Deus,
seruet, tueatur, non destituat, non defe-
rat: ita mihi à Deo prospera contingant
omnia: ita mihi optata cōtingant: ita quæ
opto feliciter eueniant: ita mihi bene sit,
meis rebus feliciter eueniat; ad vo-unta-
tem cuncta fluant: ita viuam, diu feliciter-
q; viuam, diuturna lucis vsura fruam: ita
mihi tum diuturnæ vitæ cursus, tū facies
etiam,

Elegancias de

etiam, tranquilluſq; ſit : ita meis optatis fortuna respondeat: ita ſim ſaluus, incolu-
mis, felix, beatus, malorum expers, ignarus
aduerſæ fortunæ: ita nihil aduerſi videam
in vita: ita nunquam aduerſam, perpetuò
ſecundam fortunam experiar : ita fortuna
utar perpetuò bona, ita moriar, ne viuā,
ne ſim ſaluus, diſpeream, perdat me Deus,
malè mihi Deus faciat, Deū ſentiam ira-
tum: malè mihi ſit, nihil ex animi ſenten-
tia ſuccedat, excludat omni commodo: ad-
uerſa mihi ſint omnia , cadat infeliciter,
quidquid ago, inſenſa omnia, iniqua, ad-
uerſa experiar.

*La juſticia comprende en ſe todas las
virtudes.*

Juſticia.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes,
iuſtitia continentur, comprehenduntur:
continet iuſtitia, comprehendit, comple-
ctitur omnes virtutes: omnes ad vnam iu-
ſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia
pendent, in vna iuſtitia includuntur: qui
iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam
prætereà deſideret, requirat, expetat: nulla
virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iu-
ſto, coniunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cū
iuſtitia virtutes omnes.

*En gouvernar la République, no se ha de tener
cuenta sino con la justicia.*

In administranda, gubernanda, regenda, capeffenda, tractanda, curanda, gerenda Republ. in administratione Reipubl. in omni publico munere id solùm spectare debemus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat, conscientia proponat, quid sit iustitiæ, quid rationi consentaneum, quid cum iustitia, cum ratione congruat, conveniat, contentiat, habenda iustitiæ summa ratio est: vna spectanda iustitia, nihil præterea de vna iustitia laborādum, sequi ducem iustitiam debemus, agere cum iustitia, iustè, rectè, honestè, honestum tuendum est solum, nostra consilia, nostras actiones ad vnam iustitiam referri decet, propositam habere iustitiam, iustitiæ servire, ad iustitiam incumbere, iustitiā exercere debemus, non est in administranda Republ. ne latum quidem vnguem, ne minimum quidem, ne tantillum quidem à iustitia discedendum, recedendum.

Oy pocos administran justicia.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus qui bus iustitia curæ sit, cordi sit, qui iustitiam colant, exerceant, curent, tueantur,
qui

Elegancias de

qui de iustitia laborent, apud quos iustitia locum habeat, iustitiæ locus sit, qui se iustos præbeant.

*Determino en todas maneras mostrar
mi justicia.*

Iustificarse.

Omniñò constitui, decreui, deliberaui meum factū purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propositum, planeq; certū est, vt rationem reddam consilij mei, agere, probare, tueri, defendere, sustinere meam causam prorsus volo, argumentis minimè dubijs ostendere, rationibus persuadere, non me casu, non temerè: non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu: nulla satis firma, certavè causa commotum, adductum, impulsu: quod feci ostendam iure factum, consilio factū, optimis de causis, ratione suadente, ratione duce, certo iudicio, rectè, & consideratè: ita factum vt reprehendi non possim, vt mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam consilij nemo possit obijcere, nemo possit in controuersiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accusare, exagitare, vitio dare.

*No me marauillo que siendo tan moço, no echeis
de ver los engaños del mundo.*

Si,

Si quid insidiarum in vita sit, minus dispicis, intelligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra iuventutis annos tua versetur ætas, cùm ex iuventute nondum excesseris, cùm in ea sis ætate, quæ valet viribus, à prudentia infirma est, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abest, longè distat à prudentia, in qua prudentia locū non habet, cùm adhuc ætatis tuæ tāquam in vere sis, cùm ætas iuventutis, in quæ tu es, inopia ferè iudicij labore, expers iudicij, prudentiæ, gravitatisque sit, vsu rerum & experientia, vnde oritur prudētia, prorsus vacet, vacua sit, careat.

Iuventud.

*No me parece que ay mejor cosa, que menos-
preciar las injurias.*

Nihil iudico, duco, censeo, statuo laudabilius, quàm iniuriarum rationem non habere, nō ducere: quomodo quidē ego existimo, vt ego quidē arbitror, opinor, puto, autumo, sentio, vt opinio mea est, vt mea fert opinio, quantum quidem assequi iudicio possum, vt mihi soadet ratio, ostendit ratio, nisi iudicio fallor, iudicij sum expers, rudis planè sum, nihil est præstantius, laudabilius, ad laudem illustrius, quàm iniurias contemnere, nihil facere, obliuisci.

Iudgar.

Elegancias de

memoria delere, minimè persequi, vlcisci nolle, vltione non persequi, referendæ iniuræ curam non suscipere, de iniuria persequenda, vlciscēda, referenda, de iniuriarum vltione minimum laborare: nihil omnino cogitare, vltionem iniuriarum non spectare, non curare: in contemnendis iniurijs: obliuiscēdis, ex animo euellēdis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria cōterendis, eximia sita laus est, ea laus est, qua nulla præstantior, neq; excellentior.

Aun no tengo declarado, si el buen iuizio viene de la naturaleza, o de la doctrina.

Iuizio.

Nondum planè constitui, nondum satis habeo constitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæ ne munere, an disciplinæ beneficio iudicium contingat iudicij præstantia, excellentia, ius, subtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac disciplina proficiscatur, contingat, manet, naturæ ne priuilegio concedatur: an sit ab arte ac disciplina petendum, vtrum is, qui rectè iudicat, qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet, præstat, excellit, facultatē habet optimè iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonum illud acceperit à natura, an hauserit ab studio, ab arte,

Paulo Manucio. 90

re, à disciplina, naturale bonum sit iudicium, an potius in studio, arte, disciplina, doctrina, ratione situm, eiusmodi, quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur, discatur à magistris.

L.

Scis docto en lenguas.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ *Lengua.*
à nostris prodita sunt: vnus optimè nosti,
non nostræ solùm, sed etiam Græcæ monumenta omnia.

Muy lexos estamos el vno del otro.

Magno locorum intervallo disiuncti *Lexos.*
sumus.

*Estoy tan lexos, que muy tarde llegan a
mi las nuevas.*

In ijs locis sum, quò propter longinquitatem tardissimè omnia perferuntur.

*Muy cumplido aueis sido con todos en
vuestro cargo.*

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, *Liberalidad*
quæ excelluit humanitas, nemo est à te non *y cumpli-*
beralissimè tractatus, liberalitatem in te *miento.*

Nemo

Elegancias de

nemo desiderauit, proluxa fuit in primis,
ac benefica natura tua, sic vt nihil magis,
fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerunt,
ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Si yo estuuiesse en libertad.

Libertad.

Si mihi integra omnia, ac libera essent,
si essent omnia solutissima.

Mucho valen mis libros.

Libreria.

Multorum nummorum est mea biblio-
theca.

El ha tenido cargo de mi libreria.

Tractauit meam bibliothecam.

*El que viene de buen linage, es obligado
a seguir mas la virtud.*

Linage alto.

Quicumque honesto, claro, non obscuro,
summo loco, claris parētibus natus est, ex
nobili familia, clara stirpe, ei maior quàm
cæteris, colendi præclara studia, exercenda-
rum, laudandarumque artium necessitas
imponitur: habet hoc nobilitas, & familie
splendor, vt vitæ laudabiliter, & cum virtu-
te traducendæ non modò occasionem, ve-
rum etiam causam, neque causam tantum,
sed etiam necessitatem affe- at: quem fa-
milia

militiæ nobilitas commendat, oportet cum ad liberalium doctrinarum studia, ad studium summæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò studiosius incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eò vehementius excitari: si quis ex egregia, nobili, præclara, illustri domo natus est, maiore quàm quivis alius urgeatur virtutis expetendæ necessitate.

*A muchos de baxo linage, la virtud los
ha hecho nobles.*

Multos infimæ conditionis, humilimæ fortis, obscuri loci, nulla parètum, aut maiorum laude commendatos, obscuro loco natos, ignobili, obscuro, infimo genere editos extulit, atq; illustravit virtus: multos genere humilitate iacentes, virtus crexit: nobilitantur, atq; honestantur virtute multi genere ignobiles, & obscuri.

*Linage
baxo.*

No me tomeis esto por lisonja.

Noli putare me hoc auribus tuis dare, gratiam tuam aucupari, hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inferuire, me esse blandum, assentatione uti, assentationis artificio tuam gratiam quærere, ne me putes fictè loqui ad colligendam benevolentiam tuam, ut gratiam à te in-

Lisonja.

Elegancias de

cam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam, vt me penitus insinuem.

De continuo estoy llorando.

Llorar.

Conficior lacrymis, sic, vt ferre non possum, luctu consumor, contabesco: modum lugendi nullum facio, finem lacrymis non impono: lacrymis me dedo: lacrymis nunquam abstineo, vberimus meus est fletus, assiduæ lacrymæ: perennes lacrymæ, nunquam non lugeo: luctum nunquam intermitto, non dimitto, omitto, non totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex oculis lacrymæ, comes mihi vbique luctus est, perdunt me lacrymæ: nunquam lacrymis nō hument oculi.

Tu lloras los males de la Republica.

Luges Reipubl. tempora, tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis: lugendi causam affert aduersa fortuna Reipubl. calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt, miseriz tibi publicæ lacrymas excutiunt, exprimunt.

Es vn necio.

Loco.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione auersus, omni ratione carens,

Paulo Manucio. 98

rens, delirat, desipit, insanit, discessit à mē-
re, desertus est à mente, destitutus à mē-
te: mens eum & ratio reliquit, mentem
amisit: mente captus est: mentis lumine
obcæcatus, mentis compos non est, mētis
inops, mentis expers, inops à mente.

M.

*Si en mi niñez tuvierá buen ayo, no hiziera
tantas necedades.*

Si ducem, auctorem, moderatorem ali-
quem, puer habuissem: non ita grauius
errassem.

Maestro.

*Essos con su malicia me han hecho mudar
de proposito.*

Istorum malevolentissimis obtrecta-
tionibus, improbis artibus, iniqua, infen-
saq; in primis opera de vetere illa mea
sententia depulsus sum, detrusus, deiectus,
veterem sententiam deposui, abiicere sum
coactus, discedere à sententia, desciscere,
animum abducere, institutæ cursum opi-
nionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Mala obra.

*Vuestro valor deshará la violencia de
los males.*

Impetum proditorū hominum tua vir-
tus franget, reprimet, ac retundet.

Malicia.

Elegancias de

*Por tu respeto viue este malicioso.
Tuo beneficio viuít hzc pestis.*

*Con tu prudencia venceras los
maliciosos.*

*Horum improbitatem infringent con-
silia tua.*

*Forçado me han vellacos a mudar
mi proposito.*

*Istorum maleuolentissimis obtrecta-
tionibus, de vetere illa mea sententia de-
pulsus sum, deiectus, detrusus.*

*Quien ay que no tenga malas
voluntades?*

Malquisto.

*Quis est, quem nulla vnquam attingat
inuidia?*

*Entiendo que no teneis mala voluntad
a nadie.*

*Noui animum tuum nulla in quemquã
maleuolentia suffusum.*

Todos le quieren mal.

*In summam omnium inuidiam incidit,
adductus est: inuidiosus apud omnes fa-
ctus est, sic egit, ita se gessit, vt odio illum
omnes habeant, vt in illum nemo sit opti-
mè animatus, nemo illi faueat, nemo de il-
lo benè existimet: nulla fruitur hominum,
beneuolentia, premitur odio multorum, &
inui-*

inuidia est, odio est, in inuidia est, in odio est.

Ha me venido gran desgracia.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est, singulari sum fato, longè alia conditione ego sum ac cæteri; ea est mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo possit, vt exemplum simile planè nullum extet.

Al reir del alba.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo manè, cùm lucefceret, albescente die, in ortu solis, oriente sole. *Mañana.*

Mandaisme cosa, que ni puedo, ni me es honra hazerla.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare, neque debeo, neq; possum: das mihi rem in mandatis, neq; honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet. *Mandar.*

Cosa suaua es poder mandar a muchos.

Optabile est, imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareant, imperanti, quorū opera iure tuo, pro tuo iure, pro potestate tuo arbi-

Elegancias de

tratu possis vti: multis dominari, multis præesse, paratos ad voluntatem, ad imperium ad nutum habere multos.

No me agrada como lo tratais.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur.

Este modo de vida ofende a los que bien os quieren.

Manera, o modo.

Hic tuæ vitæ cursus offendit eos, qui te diligunt, optimeq; tibi cupiunt.

Vos conoceis mejor mi voluntad.

Notior, & illustrior meus in te animus erit.

Agora todos veen vuestra virtud.

Manifesto.

Nunc tuæ summæ laudes excelsæ & illustri loco sitæ sunt.

Orestes con su misma mano matò a su madre.

Matar.

Orestes parentem Clytemnestram sua manu defodit, cõfodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, ultus est, vindicauit, interfecit, interemit, occidit, cecidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit: mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Nues-

Nuestros antepassados menospreciauan la riqueza, y amauan la virtud.

Maiores nostri diuitias minimi putabant, vnam virtutem sequebantur apud maiores nostros minima diuitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerunt, virtus vna vigebat maximè, plurimum semper apud maiores nostros virtus valuit, minimum diuitiæ, opes in minimis ponebant, postremæ omnium rerum diuitiæ illis erant: rem familiarem, quæq; nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabāt, ducebant, æstimabant pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant (idem enim significatur, siue absit, siue adsit particula non) minimè erant apud maiores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parui momenti, postremum apud eos locum opes obtinebāt: de opibus minimū laborabant, diuitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebāt, virtute posteriores iudicabant.

Menospreciar.

No tengo cuenta con nada de esso.

Trahuntur per me pedibus omnia, nō laboro, nihil me afficit: nihil me tãgit, nulla

Elegancias de

re moueor, de quauis re susque deq; fero,
æquæ omnia contemno, fastidio, respuo:
nulla res apud me pondus habet: nullius
momenti est, in pretio est, ^{mi}namini quidem
est.

re minimi

*Conozco que ninguno haze
caso de mi.*

Planè desertum esse me, atq; abiectum
intelligo: nullo iam loco sum, reijcior &
contemnor ab omnibus: nullius iã pretij
sum, ordinem nullū obtineo, fabula sum:
nullus sum, habeor in postremis, despi-
cior: despectus sum, nullius loci sum, nul-
lius ordinis, postremæ conditionis.

Auiendo mensajero fiel te escriuirè.

*Mensajero
fiel.*

Quoties mihi certorum hominum facul-
tas erit, literas ad te dabo.

*En caso subito, luego miramos
al cielo.*

*Mirar en
alto.*

Hic est mos hominum: ita more com-
paratum est, vt in repētinis aduersisq; ca-
sibus, si quid & præter opinionem, & con-
tra voluntatem accidit, cœlum intueâtur,
suspiciant, adspiciant, ad cœlū suspiciât,
adspiciant, spectent, oculos tollant, inten-
dant.

Querria que te recogieses.

Velim

Velim te cohibeas, velim te colligas, ve- *Moderarse.*
lim te admodum reuoces, ad rectam ra-
tionem reducas: intra rationis gyrum re-
uoces, traducas.

Si menester fuere morirè por vuestra honra.

Si res exiget, pro tua dignitate vitam li- *Morir.*
bentissimè profundam, decedam, cedam è
vita: excedam vita, & è vita discedā, mor-
tem obibo, mortem oppetam, vitam cum
morte cōmutabo, lucis vsuram amittam,
extremum spiritum effundam, & quæ pro-
ximè sequuntur.

*Cosa es de desear morir en la
vejez.*

Optabile est, affecta ætate diem obire
vltimum, summum obire diem, migrare è
vita: huius lucis vsuram amittere: obire,
occidere, interire, perire, mori, vitā finire,
animum efflare, abire à vita, discedere, de-
cedere, ex corporis vinculis euolare, ex
corporis carcere, vel ergastulo solui, aut
liberari, ab hominibus demigrare.

*Aunque me maten no mudarè de
propósito.*

Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, vt
hunc sensum deponam.

*En la muerte de tu padre consuelate con lo q
sabes, que todos auemos de morir.*

Elegancias de

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors, hæc omnia lege creata sunt, vt morte delectantur, extinguantur, tollantur.

No me mostrais el animo que sois obligado.

Mostrar el animo.

Non præstas mihi eum animum, quem debes.

Mucho aueis mudado la voluntad.

Mudar.

Magnus animi tui motus est factus.

El año passado alabauas mas que todos la paz, agora parece que ya has mudado el proposito.

Anno proximo superiore pacis auctor præter cæteros eras, nunc videris à prima causa descidisse.

No puedo creer quanto os ayais mudado.

Adduci non possum, vt te à tua consuetudine tam valdè, tàm longè discessisse existimem.

Del negocio de Padua no hagais nada hasta que yo buelua.

Integrum tibi de re Patauina ad meum reditum reserua.

Yo he hecho reseña.

Muestra, o reseña.

Copias meas lustraui.

Muy

N.

Muy escassa ha sido con vos naturaleza.

Satis angustè natura te suis copijs instruit: parùm in te benigna, parùm liberalis natura fuit: nō est cur naturæ gratias agas: non multum naturæ debes, naturam expertus es parum liberalem, parcè tibi sua bona est elargita natura, naturæ bona, adiumenta, opes, diuitiæ, subsidia tibi defunt, te deficiunt: in te non agnoscuntur: in te desiderantur, requiruntur: ita natura tecum egit, vt nouerca potiùs, quàm mater fuisse videatur: iniquior in te natura fuit: tibi non contigit, vt naturæ bonis excelleres: possum in te quiduis potiùs, quàm naturam laudare: natura tibi de suis muneribus non quantum opus erat, impertit: suis te donis abundare natura noluit: inops es à naturæ bonis: est cur desideres naturæ bona: non optimè de te merita natura est, multa naturæ accepta referre non debes.

Es mucho de mi condicion, o naturaleza

Valde mihi aptus est, mirè factus est ad naturā meam, vehemēter est ad meæ vitæ rationem, & consuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

De

Elegancias de

*De vuestro buen natural hazeis esto.
In hoc humanitatem tuam agnosco.*

Esto es a todos natural.

*Omnibus hoc est à natura tributum,
insitum.*

*No quiero estoruar vuestros
negocios.*

Negocios.

*Nolo tuas occupationes interpellare,
tibi tam occupato molestus esse, molestiã
exhibere, obstrepere: nolo tuorum nego-
tiorum cursum impedire, tuis rebus im-
pedimento esse, auocare te à tuis negotijs,
curis, occupationibus.*

Es mi fater, o procurador.

*Meas rationes tractat, mea negotia ge-
rit, meas res curat, administrat: meus pro-
curator est, mea negotia procurat, is est,
cui res meas commisi, credidi, commen-
davi, tradidi, mandavi: sustinet rerũ mea-
rum curam.*

Noble.

Es de noble linage.

*Honesto loco natus, ex honesta familia,
primarius, honestus: optimæ inter ciues
conditionis, honoratus.*

Muchas liviandades trae consigo la niñez.

Multa leuiter, inani quodam studio, temerè in pueritia committuntur, in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis tēporibus ætatis, à puero, ab ineunte ætate, ineunte pueritia, primo ætatis initio.

Niñez.

Es niño gracioso.

Nihil est eo puero festiuius, nihil lepidius, lepores habet qui amorè concilient: lepore, festiuitate, elegantia morum conferendus cum illo puero nemo est.

Niño.

*No està en mi mano determinar me
si serè republico.*

Integra mihi res non est ad consulendū, capeſſam necne Remp. non est mihi libera, non expedita, non soluta de capeſſenda Rep. deliberatio, liberā non habeo capiendi consilij facultatem de suscipienda, gerēda, administranda Repub. teneor implicatus, nec mea expedire consilia possum de suscipienda Repub.

*No està en
mi mano.*

No puedo sufrir tan gran dolor.

Tantum doloris, sollicitudinis, acerbitatatis sustineo, quantum ferri vix possit ferren-

*No poder su-
frir.*

Elegancias de

ferendo dolori non sum , impares dolori vires meæ sunt, ad dolorem infirmæ, dolore franguntur , vim doloris minimè sustinent, roboris in me tantum non est, ut acerbicatem tam grauem queam perpeti.

No se que partido pueda escoger.

*No se que
escoger.*

Difficilis deliberatio est, lubricus ad liberandum locus, consilium capere nescio, valde hæreo, impedita deliberandi ratio est, consilium deest, explicare nihil queo, expèdire me nequeo, inops consilij, inops à consilio sum, consilium diu frustra quaero.

Temo que he escogido mal.

Metuo ne id consilij ceperim, quod explicare non facile possim : exitum consilij mei extimesco: consilium à me captum, ut eum, quem volo, exitum habeat, opto magis quam spero : utinam consilio meo respondeat exitus: timeo tamen ne nò ita sit: vereor , ne non optimè, quod deliberavi, succedat, procedat: meum consiliũ quò sit euasurum, timeo: quàm feliciter mihi euenturum sit ex consilio meo, planè nò video: equidem aduersa metuo: timeo mei consilij quis sit exitus futurus.

Sois amigo de nouedades.

Res

Res nouas quæris, cupidus es rerū nouarum, status hic te minimè delectat: nouitatem amas, nouitati studes, fauces. *Noncedad.*

Dizese, pero no ay cosa cierta.

Rumores sunt, satis illi quidē cōstātes, sed sine auctore, rumor est, sed sine capite, rumore ipso nuncio: sermones exaudiuntur, prorsus tamen incerti, inanes, infirmi, orū ex volūtate, qui nulla veritate nitātur, dissipati, sine causa, auctore nullo: iactātur hæc sermonibus incertis: sermones dissipantur ij, quibus haberi fides nulla debeat, vnde meritò fides absit, in quibus nō sit pōdus, qui nihil certū sequantur, qui neq; nūtijs, neq; literis cōprobenentur, quos veritas nulla confirmet, qui nulla veritate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus argumento, ratione ve nitantur. *Nueuas inciertas.*

Auian llegado malas nueuas del.

Rumores de illo duriores erant: aduersa quædam de illo erant allata: nuncij venerant tristes, aduersi, infāusti, parum commodi, minimè lēti, parum secundi: grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, disseminata, dispersa, peruulgata, duriora quædam, grauiora erant significata, iactabantur, sermonibus dissipabantur. *Nueuas tristes.*

Elegancias de

No se hizo jamas mejor cosa.

Nunca.

Post hominũ memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil gloriosius,

**Numeroma
yor.**

Muchos mas son los ruynes que los buenos.
Improbi multis partibus plures sunt
quàm boni.

O.

Hare lo que v.m. me mandare.

Obedecer.

Parebo tuis mandatis, exequar tua mandata: effectũ dabo quod mandasti: tuæ voluntati parebo, morem gerã, obsequar, obtemperabo, sequar voluntatẽ tuam, meam voluntatẽ ad tuam aggregabo, cũ tua coniungam, tuæ volũtati meavoluntas seruiet, tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Obligado estoy a serviros.

Incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te summa, ac singularia studia de beo.

Ya sabeis quanta obligacion tengo.
Videre te scio, quantum officij sustineam.

La vida es deuo.

Pro te mori possum.

Mucho

Paulo Manucio. 105

Mucho me debes, y no pagas.

**Magna mihi debes beneficia, nec sol-
tis.**

*Mal podrè pagar lo mucho que
os deuo.*

**Tantum tibi debere existimo, quàm
perfoluere difficile est.**

*Donde no puedo cumplir con obras, no es
bien con palabras.*

**Cui re vix referre gratias possum, ei ver-
bis non patitur res satisfieri.**

*Yo le soy no solamente obligado, mas
obligadissimo.*

**Magna eius in me, non dico officia, sed
merita.**

Con esto me teneis mas obligado.

**Magnus ad tua pristina erga me studia
cumulus accedet.**

*Obligado eres de servir a tu
padre.*

**Debes patrem tuum colere ante omnes
homines: est cur patri tuo præcipuū quæ-
dam honorem præstes: tui muneris, tui
officij, tuarum partium est, tuum munus,
tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te**

O con-

Elegancias de

conuenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, vt parentem tuum præcipuo quodam amore colas, obserues, tucaris, afficias.

To le haze sepultar konradamente.

Obsequias.

Funus ei satis amplum faciendum curau: dedi operā, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, vt exequijs honestaretur, exequijs eum honorificis prosequutus sum, honorificè sepultus est, sepultura honestatus est, funeris, exequiarum, sepulturæ honore nō caruit, habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Ocasion ay de que xarme de vos.

Ocasion.

Locus videtur esse tecum exostulandi, querendi de te, tui accusandi.

Perdiose ya la ocasion.

Amissum tempus est, elapsa de manibus est, abiit, præterijt, fugit, euanuit, amissa est: nulla iam est, prorsus periit occasio, tempus, opportunitas.

Estoy ocupadissimo.

Ocupado.

Gravissimis rerum susceptarum oneribus premor.

*Jamas he hecho cosa que ofendiesse
tu honra.*

Nihil vnquam feci, quod contra tuam *Ofender.*
exultimationem esse vellem.

*No ay mayor vellaqueria, que ofender, o
dañar a su padre.*

Nullum est grauius piaculum,quàm pa-
tri vim afferre.

*Si se ofreciere ocasion, que v. m. aya menester
mi seruicio, no saltare a lo que
soy obligado.*

Si accidet,vt operam nauare tibi pos- *Ofrecerse.*
sim,vt opera mea tibi utilis esse, è re tua *Oferta.*
esse,in rem tuam esse,è comodo tuo,ex
vlu tuo esse possit,officio meo nō deero,
satisfaciam officio meo, officium meum
præstabo,non cōmittam vt officium meū
desiderari possit, vt meæ partes requirā-
tur: si continget,si eueniet, si vsuueniet, si
res,si tempus,si occasio feret, postulabit,
poscet,exiget,requiret, si occasio se offe-
ret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabi-
tur,ostendetur, si fortuna feret, occasionē
attulerit, detulerit,præbuerit,ostenderit,si
tempus accidet.

Elegancias de

*Si quereis fauorecerle, no hallareis hombre
que mejor os lo agradezca, siempre
que menester sea.*

*Si complecti hominem volueris, nemi-
nem habebis, cum res tuæ postulabunt,
neq; præstantioris animi, neq; maioris in
te beneuolentiæ.*

*Yo prometo de hazer todo lo que pudiere
en vuestro seruicio.*

*A me omnia in te studia, atq; officia
quæ quidem ego præstare potero, velim
expectes.*

*Querria os siruiessedes de mi.
Velim vtaris opera mea.*

*Yo os declararè mi voluntad quando mas
menester fuere.*

*Quæcumq; tibi cōmodare potero, om-
ni cura, ac diligentia complectar: quæ tibi
intelligam esse accommodata, omnia stu-
diosè persequar, diligenter præstabo, meū
erga te studium in ijs maximè declarabo,
quibus plurimum significare potuero, tuā
mihi existimationem & dignitatem cha-
rissimam esse.*

Paulo Manucio. 107

*Veran todos quanto estimo vuestra
honra.*

Studium meum dignitatis tuæ vel tuæ-
lz, vel etiam augendæ summum omnes
ntelligent.

*En toda cosa vuestra contadme de
los primeros.*

Nihil tibi erit tam promptum, aut tam
paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad
voluntatem, ad commodum, ad amplitu-
dinem tuam pertineant, opera, cura, dili-
gentia mea vti profiteor, atque polliceor,
proximum & singulare meum studium in
omni genere officij, quod ad honestatem,
ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi
in re, neq; studium, neq; benevolentia
mea deerit, præsto non erit.

*Siempre serè qual hasta oy en vuestro
servicio.*

Qui antea fui, idem in posterum futu-
us sum in te ornando, & amplificando.

*En toda cosa con obras y palabras, mirarè
por vuestra honra.*

Quæcumq; mihi tui honestandi potestas
abitur, nihil prætermittam, quod positū
est ipsa re, aut in honore verborum.

*Nunca saltarè en voluntad y obras
a vuestra honra.*

Elegancias de

Nunquam mihi tui, aut colendi, aut ornandi voluntas deerit.

Yo os me ofrezco sin excepcion alguna.

Polliceor tibi studium meum, operam sine vlla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut temporis.

Harè por vos lo que pudiere.

Omnein meum laborem, omnem operam, curam, studium, in rebus tuis consumam, ponam.

Yo me ofrezco todo lo que puedo.

Quidquid valeo, tibi valeo, vniuersum studium meum, & beneuolentiam ad te fero.

Harè en vuestro seruicio mas de lo que vos pensais.

Vincam meis officijs cogitationes tuas
A esto sois obligado.

Oficio y obligacion.

Tuum hoc est munus, tui muneris, tuarum partium, tuarum partium, hoc à te postulatur, expectatur, requiritur, exigitur, hoc homines expectant, hoc ad te pertinet, attineat, tibi conuenit, in te conuenit, hoc debet, tuum est: hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

*Mas contento viuiras, si te olvidasses de
las desdichas passadas.*

Lætior tibi vita esset, iucundior, tran- *Oluidar.*
quillior, tranquillius ageres, si tuos casus
obliuiscereris, ex animo tuo, mente, me-
moria, deleres, euelleres, si memoriã tuo-
rum temporum omitteres, deponeres, ab-
ijceres, ex animo deleres, si tua pristina ma-
la, tuos casus, tuorum temporum varieta-
tem obliuione voluntaria cõtereres, apud
te deleret obliuio.

Dexado he mi antigua opinion.

Istorum maleuolentissimis obtrecta- *Opinion.*
tionibus de vetere illa mea sententia de-
pulsus sum.

*Muy fuerte cosa le es al virtuoso dexar
una buena opinion.*

Bono viro sensum rectum deponere,
difficile est.

No se me puede quitar esta opinion.

Ab hac sententia deduci non possum,
hanc deponere, & aliam suscipere opinio-
nem vix, agrè, nullo modo, nulla ratione,
nequaquam, neutiquam, minimè possum,
prorsus non possum.

Elegancias de

Porque he de mudar de parecer?

Quid est, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abijciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à me ipso dissentiam?

*Fuerte cosa es, el hombre bueno dexar
vn buen parecer.*

Vir bonus, ut sententiam mutet, non facile adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere, difficile est, magni negotij est: vir bonus in sententia firmissime constat: vir bonus à recta sententia desciscere vix potest: ut sententiam mutet non facile adducitur: tenet arctè quam semel complexus est sententiam.

To harè que aproueis mi parecer.

Probabo tibi meam sententiam, efficiam ut opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam esse, cur probes sententiam meam, acquiescas meae sententiae.

Era opinion antiqua.

Erat hæc in animis hominum inpetrata
opi-

opinio, peructus, diuturna, multi temporis, minimè recens, in animis hominum penitus infederat.

*No es honra no seguir la opinion de
vuestro padre.*

Honestè à parente tuo dissentire non potes: turpe tibi est à parente dissentire, non potes à patre sine infamia, sine dedecore, sine graui culpa, sine turpi nota dissentire.

Somos de diuersa opinion.

Opinionum dissensione discrepamus: non idem, aliter, diuersè, variè sentimus: non quid tibi, mihi videtur idem, placet, probatur.

Engañado aueis mi opinion.

Fefellisti opinionē meam, tractasti me secus atq; existimabam, non eum in me, quem putabam, te præstitisti: expectationi meæ nequaquam respondisti: cum animo meo tua facta non conueniunt, cōsentiūt, congruunt: prorsus te alium, atque arbitrabar, sum expertus, re ipsa cognoui, sensi.

De vnanimis opinion somos.

Coniunctū est meum consilium cū tuo, consentiunt, concinunt sententiæ nostræ, nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat
opi-

Elegancias de

opinio: idem sentimus, à tuo iudicio mea
sententia non abhorret: idē vtriq; nostrū
probat, videtur, placet, idem sequimur:
idem est vtriusque sensus: congruit cum
opinione tua sententia mea: dissensio in-
ter nos nulla est: dissensionis aut contro-
uersiæ nihil conuenit inter nos.

*Essos con sus malicias me han hecho mudar
de opinion.*

Istorum malevolentissimis obtreccatio-
nibus de vetere illa mea sententia depul-
sus sum, deiectus, deturbatus, repudiatus:
factum est horum culpa, commissum est ho-
rum iniquitate, à mea illa vetere sententia
desciuerim, vt veterem illum sensum de-
posuerim, vt abiecta vetere illa sententia,
nouam susceperim.

*El año pasado alabauas tanto la paz, y agora
ya eres de otra opinion.*

Anno proximo superiore pacis auctor
præter cæteros eras, nunc videris à pristi-
nâ causa desciuisse: non quod anno pro-
ximo, nunc idem de pace sentis, tua de pa-
ce sententia cum superioris anni senten-
tia conuenire non videtur: non eadē tua
est, quæ anno proximo superiore, de pace
sen-

sententia: pacem vnus omnium maxime tuebaris anno superiore, nūc alia tua mēs videtur, non idem sensus, diuersa opinio.

Tu has mudado de opinion.

In sententia nō permansisti, sensum mutasti, aliter existimas, à pristina sententia descisti. à te dissentis, diuersam opinionem suscepisti, cœpisti.

Mucho caso han hecho de vuestra opinion y parecer les que bien sienten.

Magnum apud eos, qui rectè iudicant, tua sententia pondus habet, magni fit, magni æstimatur, magni penditur, auctoritatis habet plurimum, grauissima est: rectè sentientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multum deferunt, facillè assentiuntur, acquiescunt.

Todos son de vs parecer.

Vnus omnium bonorum est sensus, idē omnibus probatur, eodem concurrūt omnium sententiæ, sequuntur, idem omnes, spectant, probant, opinionem tuentur: eadem est omnū sine vlla varietate opinio, opinionum nulla varietas.

Elegancias de

*Si mi parecer os es dañoso, a la Republica
aprovecha.*

Sententiæ nostræ si minus è re tua sunt,
Reipubl. rationibus conducunt : tuam si
utilitatem oppugnant, Reipub. commoda
tuentur: si tibi detrimentum, Reipubl. cõ-
modum afferunt, tua si minuunt, Reipub.
augent cõmoda: si tuis aduersantur, Rei-
publ. rationibus expediunt.

*He concertado lo que tocava a la
guerra.*

ordenar. Rem militarem constitui, collocaui,
composui, optimè digessi.

P.

*Quiero que me pagueis lo que por el me
aueis prometido.*

pagar. Pro illo solues, illius promissa tu præ-
stabis: dependendum tibi est, quod mihi
pro illo spondisti, illius promissio, so-
lutio tua erit, ad te pertinet.

No puedo pagar.

Solviendo non sum: non est, vt possim
soluere: non habeo, vnde soluam: non sup-
petit, vnde creditoribus satisfaciam.

Esta pared se abre.

Hic

Paulo Manucio. III

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labem facit, labefactatur. *Pared.*

Bien me agrada vuestro parecer.

Consilium mihi tuum probatur, idem sentio quod tu, meus cum tuo sensu congruit, assentior tibi, tuam sequor sententiam, rectè sentire mihi videris, accedo ad tuam sententiam. *Parecer.*

Creo que nos holgaremos con este parentesco.

Spero nobis hanc coniunctionem voluntati fore: optimam de hac habeo coniunctione spem, de hac coniunctione spero optimè, spes me tenet optima, sustentat, alit, pascit, fouet. *Pariente.*

Teneis muchos parientes.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es, propinquis abúdas, copia flores propinquorum.

Desbazer el parentesco.

Dirimere coniunctionem, discindere, dissuere, disungere, ius omne coniunctionis tollere, delere, extinguere.

Entiendo partirme.

Mihi

Elegancias de

Mihi est in animo discedere, digredi, abire, proficisci, locum mutare, de discessu cogito, discessum cogito, discessum spectro, in animo habeo, meditor, animus est in discessu.

Metelo no mostró tristeza en salir de la patria.

Summa voluntate Metellus patria cessit, egregiaque animi alacritate abfuit: discessum à patria æquissimo animo tulit Metellus, & abfuit nullo dolore, Metelli animus cum à patria discessit æquissimus, dū abfuit, latissimus fuit, erectus, alacer, minime demissus, aut deiectus.

No sufrays que de vuestro amor lleue yo la menor parte.

*Participar,
querer parte.*

Ne patiaris, me partem amoris tui minimam ferre: noli cōmittere, ut partem amoris tui minimam capiam, ut exiguum ab amore tuo fructum feram, collicā, sumam, percipiam: fructū amoris tui velis esse non exiguum, non vulgarem, non mediocre.

No os ciega la passion.

Passion.

A certo & vero sensu iudicas, quod isti ne faciant, malevolentia & liuore impediuntur; non tuæ mentis oculos liuor obducit: rectum

rectum animi sensum in iudicando seque-
ris: tuum iudicium ratio dirigit, ac mode-
ratur: quod ratio præscribit ac probat, id
iudicas: quod istis per malevolentiam nõ
licet, quam istis facultatem eripuit liuor, &
malevolentia.

No creeriades quan fuerá esloy de toda passion.

Vix credas, non faciliè putes, ægrè possis
cogitatione assequi, quã æquo animo sim,
trāquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quã
omni vacẽ perturbatione: quã sim om-
nis expers curæ, quã procul absit animus
meus ab omni cura, quã tranquillo ani-
mo sim, quã tranquille agam, quã tran-
quille agat animus meus, quã meus frua-
tur animus tranquillitate, quæ sit animi
mei trāquillitas, quam nulla sit animi mei
perturbatio, cura, molestia: quam parum
animus meus cura fluctuet, iactetur, agite-
tur, commoueatur, æquitatem animi mei,
tranquillitatem, securitatem, quietem, vix
credas, assequi cogitatione vix possis.

No seís apassionado como otros.

A certo & vero sensu iudicas, quod isti ne
faciãt, malevolentia & liuore impediũtur.

Gran vellaqueria bazeis.

Elegancias de

Gravissimè peccas, sceleratè agis, summum dedecus admittis: piaculum cōmittis, maximo te scelere adstringis, obstringis, culpam grauem committis, iniquissimè facis, scelus committis, perpetras.

Nunca tal cometi.

Hanc ego nunquam attigi culpam, hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinavi, infeci, pollui: hanc nunquam subiui culpam, hæc me nunquam culpa polluit, labefecit, huius criminis, flagitij, sceleris, vitij, labe, macula infectus nunquam sum, vacavi semper ista culpa.

No ay pecado que oy no cometan las gentes.

Omnes in omnem culpam prolabuntur, incurrunt homines in omnē iniquitatem: nulla culpa est, quæ nō hodie subeatur: omnes in omni scelerum, flagitiorumq; genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant: nullum hodie flagitium ignoratur, prætermittitur, non committitur.

Pensar, imaginar, considerar.

*Pensar atē-
tamente.*

Colligere se, animum intendere, meditari accuratiùs, diligentius animadvertere, cōsiderare cū animo suo, versare in animo, diligenter

Paulo Manucio. 113

diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiosè cogitare, intento aliquid animo intueri, attentius examinare, perpendere, ponderare.

Ponderad esto.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, statue, constitue, ad animum refer, huc mètem intende, huc spectet animus tuus, dirige tua consilia, tuas cogitationes ad hunc finem: hoc tibi propositum sit, mentis aciem in hoc intende.

Siempre pienso en vos.

Nunquã de te non cogito, nullum à me tempus prætermittitur de te, tuisq; rebus cogitandi: nunquã mihi ex animo effluis, excidis, discedis, excubo animo tua, tuarumq; rerum causa: in te, tuisq; rebus animus meus perpetuò est, meæ curæ omnes in te sunt, te semper spectat animus meus: meæ cogitationes in te, tuisq; rebus consumuntur omnes, ad teq; referuntur.

Pienso en vuestro provecho.

Toto animo de tuis cõmodis, ornamentisq; cogito, valde laboro de tuis cõmodis & ornamentis, mihi tuus honor, & tuæ for-

*Pensar mi
cho.*

Elegancias de

tunæ etiam atq; etiam curæ sunt: de vultu-
rate, ac laude tua æquè ac de me ipso co-
gito, ita cogito, vt nemo magis, tam cogi-
to, quàm qui maximè.

*No no pienso sino en enseñarte la
virtud.*

Omnem meam cogitationem in osten-
denda tibi virtute fixi, & locaui: in tradē-
da tibi virtute sum totus: hoc vnum mea
spectat oratio, industria, thesauros tibi vir-
tutis, vt aperiā, ac tradam, versor in hoc
studio totus, vt aditum tibi ad virtutem
patefaciam, vt ornem te virtute: vt ad vir-
tutem, duce me, peruenias, hac in re, atq;
cura mens mea tota versatur, quæ sit di-
gnitas, qui splendor, quæ pulchritudo vir-
tutis me magistro, vt intelligas.

*Vos sabeis muy bien mis
pensamientos.*

*Pensamientos
y cuidados.*

Mea consilia planè tibi nota sunt, tenes
consilia mea: meum animum, meos sensus,
non te latēt mea consilia: cognitū habes,
ac perspectū animum meum, qui sit meus
sensus, probè nosse, præclare intelligis.

*De un pequeño pensamiento he venido
en muy gran cuidado.*

A mi

Paulo Manucio. 114

A minore cura maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendam tamen, nunc solitudine premor ea, quæ ferri nō possit, hac solitudine nihil grauius, vincitur animus meus, planeq; frangitur hac tam graui solitudine.

En gran cuidado estoy.

Grauem curam suscepi, grauis me excepit cura, grauis in me incumbit sollicitudo, acerba me inuasit sollicitudo.

Todo el pensamiento de vengarme he dexado de muy buena gana.

Vltionis omne libenter consilium abijicio, depono, omitto, omnem acceptæ iniuriæ memoriā ex animo deleo: de vitio-
ne nihil planè cogito: vltionem minime cogito, animus meus vltionē non spectat, abduco animum ab viciscendi consilio.

Al reues me salio lo que pensaua.

Spes me frustrata est, aliter atq; opinabar
uenit, accidit, cōtigit, successit, nō is, quē
volebam. exitus consequutus est, successit
præter sententiam, cōtra voluntatem, non
ut volebam, secus atq; opinabar, exitum

Elegancias de

fortita res est alienū à sententia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem diuersum, abhorrentem.

*Ha puesta su pensamiento en
hazeme daño.*

Fractam illam & debilitatam vim suam in me contulit, vires illas, quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parum firmæ, haud satis firmæ, collegit, & contulit omnes ad me opprimendum: euertendum affligendum, perdendū, ad exitium, ad perniciem, ad meam summam calamitatem.

*Pensad atentamente la inconstancia de
la fortuna.*

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cū animis vestris & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quam varia tempestate iactetur hominum vita cogitate, animaduertite, attendite, examine, perpendite, cum ratione, tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

En el mismo peligro estais.

Peligro.

In eadem es nauis: eodē in discrimine versaris, idem tibi periculum impendet, æque

na salus agitur, tuæ fortunæ periclitâtor,
eadem tibi imminet calamitas: æquè peri-
clitaris, in ijsdem nauigas fluctibus, eodẽ
actaris vento, eadem te procella pertur-
bat, eodem loco res tuæ sunt, versaris in
eodem periculo, in eadem fortuna: eadem
te fortuna manet, tibi impendet, tibi im-
minet, te vrget, pari es conditione, par, si-
milis, eadẽ, non dissimilis, non dispar, non
alia tua conditio est: non minus de te agi-
tur, tua res æquè agitur, de tua re itidem
agitur, in periculum tua res adducitur, ve-
nit, periclitatur, periculum subit, eadem
tibi instant mala, haud melius tecum agi-
tur, haud meliore loco res & fortunæ tuæ
non erunt.

*Muchas vezes peleò Anibal prospera-
mente con los Romanos.*

Sæpe cum Romanis exercitibus, copiis,
Pænus Hannibal feliciter, prosperè, secun-
da fortuna, prospero euentu pugnavit, nu-
guas pugnavit, pugna certavit, acie confli-
xit, acie cõtendit, acie congressus est, præ-
lio decertavit, depugnavit, digladiatus est,
manus conferuit.

*Dozientos hombres valerosos murieron
en aquella batalla.*

Elegancias de

In illa pugna, illa acie, illo praelio, confecti ducenti homines insigni fortitudine, virtute præstantes, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustulit.

*Tu has perdido el favor, no por tu culpa,
sino de los tuyos.*

Perder.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit, omnem apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa: factum est, minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, ut qua florebas gratia, eam amitteres: periit quod habebas gratia, tuorum culpa, non tua, commissum est à tuis potiùs, quàm à te ipso, per tuos potiùs, quàm per te ipsum, ut esses nò ut antea graciosus, ut ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, ut amitteres hominum studia, ut ex animis atq; amore hominum efflueres, excideres.

Procura de no perder tu honra.

Omni industria contende, omni studio labora, incumbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua studia, curam, industriam, enitere quantum in te est, quantum in te situm est, quantum potes, quam potes maximè, cunctis viribus, ac nervis, hoc age
dili.

diligenter: da operam quàm potes diligēter, summam adhibe diligentiam: studio contende quàm licet maximo, quantum potest esse maximū, summo prorsus: hoc vnum cures, labores, studeas in primis, præter cæteras res, præcipuè, potissimum, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias: ne de tua dignitate detrahatur: ne quid aduersi dignitas tua patiatur: ne tua dignitas molestetur, ne quod in tua dignitate damnum facias, ne quid feras detrimenti: ne qua labes aspergatur, effundatur honori tuo, nequam existimatio tua iacturam patiatur, ne splendor tuæ dignitatis obscuretur.

Gran verguença es, que sientan que pierdes el antiguo esfuerso.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam esse tuus animus, qui sublimis, erectusq; erat, sine graui infamia non potest, sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nūc demissus est, humilis, abiectus, humilis serpere videtur, humi iacere.

Elegancias de

Toda mi hacienda he perdido.

Naufragium feci rei familiaris: periit mea res domestica, actum est de fortunis meis: prorsus eversæ sunt opes meæ: perdidit omnia bona: euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ sunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, eversæ meæ res, ac fortunæ omnes: eversus sum omnibus fortunis.

Ninguna cosa aueis perdido.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salua sunt apud te omnia, nihil dum perdidisti: status idem est, qui antea rerum tuarum: eadem loci sunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum est de fortunis tuis: nullæ res aut fortunæ tuæ iacturam fecere, nullum damnum tulere, nullum detrimentum passæ sunt, nihil aduersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum, nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit, auertit.

Todos los tuyos se perdieron por tu culpa.

Tu tuorum omnium salutem affixisti, tuos perdidisti, tuos euertisti, fortunis omnibus, tuis exitiū peperisti, perniciē attulisti, summam calamitatem, ac pestem importasti:

*Perdida,
destruicion,
o caída.*

portasti: in ultimum discrimen, in miserri-
mum statum., in hanc omnium deterri-
mam, omnibusque miserandam conditio-
nem tuos adduxisti.

*Antes que se perdiessse la Republica gastauas
largo, y agora eres escasso.*

Saluis rebus, rebus nondum perditis, cū
salui eramus, ante publica mala, dum Rei-
publ. salus erat integra, incolumis Respu-
bl. stante Republ. vigente Republ. cum
Respubl. suum ius obtineret, sui iuris es-
set, suum ius possideret, suo iure vteretur,
cū optimus esset Reipubl. status, ante ca-
sum Reipubl. antequā Republ. concide-
ret, occideret, periret, liberaliter age-
bas, liberalitatem colebas, exercēbas, libe-
ralitate utebaris, eos, quibus cum tibi res
esset, liberaliter tractabas: nunc in omni
re frugaliter, parcē, tenuiter, restrictē, in-
fra modum potius quā supra modū sum-
ptum facis: in faciendo sumptu parcus es,
& illiberalis, satis moderatē, vel angustē
potius impensam facis: tuos sumptus ni-
mis ad frugalitatem reuocas, nimis accu-
ratē frugalitatis regula metiris.

*Yo siento tanto como otro lo queda sentir ver
perderse mi patria.*

Nemini cōcedo, qui maiore ex pernicie
&

Elegancias de

& peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis: tam doleo, quã qui maximè, angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicie patriæ, sic, vt nemo vnquam ex vlllo casu, aut omninò vlla calamitate plus hauserit acerbitatis, grauiùs doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in solitudinem incidere, deuenit, adductus sit.

La fortuna algun tiempo echará a perder algunas grandes ciudades.

Vi fortunæ aliquando perculsæ, & prostratæ iacebunt, fortunæ viribus perculsæ concident aliquando florentissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atq; extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus eueret, omninò delebit fortunæ vis: erit aliquando cùm vrbes amplissimè iaceant, perculsæ vi fortunæ, atq; prostratæ.

Arruinada està la Republica.

Perijt Respublica, cōcidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de Rep. formam, imaginem, simulacrū veteris Reipubl. nullū agnosces: vestigium Reipubl. nullum superest: fuit

Ref.

Paulo Manucio. 118

Respubl. communis, res ita delapsa est, ut ne spes quidem, melius aliquando fore, prorsus vlla relinquatur: periit omninò Reipubl. salus, non aduersa tantum est, verum etiam penitus eversa fortuna Reip. fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus Reipubl.

Hè perdidò todo quanto temia.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: eversæ sunt ac perditæ meæ res omnes, rerū mearū quid iam habeo? quid possideo? quid mihi reliquū fortuna fecit, ex meis pristinis ornamentis, & commodis, nullū obtineo: mearum omnium fortunarum iacturam feci, perniciem tuli, subiij, passus sum, prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, ut salutem planè desperem: oppressæ iacent grauissima fortuna meæ res omnes, ita perditæ sunt fortunæ meæ, ut eas seruare ne salus quidem ipsa possit.

Muchas vezes los delinquentes son perdonados.

Sæpe homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, scelerum auctores, criminum labe infecti prorsus, atque in-

Perdonar.

Elegancias de

inquinati, noxij, nocentes, fontes, iudicio liberantur, iudicū sentētijs impunitatem assequuntur, a supplicio vindicātur, pœna eximuntur, pœnas vitant effugiunt, euadūt ex iudicio, elabuntur, seruantur in fontes, innocētes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa, nullo adstricti scelere: nullo contaminati flagitio iudicantur, non puniuntur, non vindicantur, non castigantur, merita non coërcentur pœna, pœnas non dant, non luunt, nō pendunt, debitas pœnas non persoluant, debito supplicio non multantur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita, moribus digna, improbitati debitas non ferunt, nō sustinent, patiuntur, sentiunt: sæpe fit iudicium culpa, vitio, scelere, improbitate, iniustitia, perfidia, vt homines impuri perditī, scelesti, flagitiosi, delictorum omniū participes, sine pœna dimittantur, pœna eximantur, absolutionem consequantur, animaduersionem effugiant: sæpe non animaduertitur in homines nocentes, supplicium de nocentibus nullum sumitur, pœna nulla capitur, secus ac meriti sunt, ac digni sunt, ac eorum vita postulat, iudicatur, sententiæ feruntur.

No fue castigado, perdona rone.

Pœnam effugit, elapsus est, impunè illi
fuit, impunitatem est assequutus, pœnam
nullam tulit, sustinuit, perpeffus est, euasit
ex iudicio, absolutus est, absolutionem est
adeptus.

Conozco que me teneis por muy perezoso.

Intelligo suspectum me tibi esse nomi- *Pereza*
ne negligentia.

Tiene conocimiento perfeto de Geometria.

Geometricis literis est perfectè erudi- *Perfeta-*
tus: penitus cognouit Geometriam, tenet *meuse.*
omnino Geometriam, calet omnino Geo-
metricam scientiam, excellit in Geome-
tria: perfectam, absolutam, singularem, exi-
miam Geometriæ scientiam possidet: ita
processit in Geometria, ut ad summum per-
uenerit, prorsus Geometriam cognouit:
vincit omnes, præstat omnibus, antecellit
omnibus, nemini secundus est, parem ha-
bet neminè, superior omnibus est in Geo-
metrica scientia.

Todos seran perseguidos.

Nulla acerbitas, quæ non omnibus im- *Perseguidos*
pèdeat, immineat, quæ nō omnes maneat:
aduersa omnes omnia sustinebunt, pari
omnes

Elegancias de

omnes calamitate prementur: communis
erit omnium, non propria cuiusquam ma-
lorum tempestas, vis malorum, iniquitas
fortunæ.

Perseuerar en vna buena opinion, honra es.

Perseuerar.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei
magna laus debetur, tueri constantiam in
recta sententia, laudabile est, laus est, lau-
dis est, laudi est, laudem habet, affert, parit,
cum laude coniunctum est, egregium est,
præclarum est, gloriosum est, perseveran-
tem, pergrætem, permanentem in recta sen-
tentia, laus & gloria consequitur, laus exci-
pit immortalis, in recta sententia laudabi-
lis admodum est, laudibus efferenda, ornā-
da, honestāda, decoranda, stabilis, & firma,
& perpetua permanſio, tuenti acriter, &
firmo in primis animo rectum consilium,
sententiam cū ratione congruentem, cum
salute Reip. coniunctam, quæ sit è Rep. in
Reip. è re communi, in rem communem,
è commodo publico, quæ valeat ad Rem-
pub. ad rem communem, ad cominoda pu-
blica, decus eximium debetur.

Creed que assi passa.

Perſuadir.

Induc animum; induc in animum, ita esse
pro

Paulo Manucio. 120

pro certo habe , persuade tibi, pro certo existima, planè credas, ita crede, vt minimè dubites, exploratum habeas, atq; omnino certū, pro cōperto habeas, sit hoc apud te minimè dubiū, sit exploratū, rē ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Gran pesar recibio Ciceron de la muerte de su hija.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit ex morte, ex obitu, ex interitu filię, grauiter est affectus, magna solitudine affectus est, vexatus est, oppressus est, ita doluit, vt nemo magis, tam doluit, quàm qui maximè: obitum filię tulit acerbissimè, sic vt iucunditatem omnem penitus amiserit: summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filię, summā Cicero sensit acerbiter extinguitur filia.

De un pequeño cuidado he venido a otro muy grande.

A minori cura maximam ad sollicitudinē traductus sum: curā equidē antea sustinebā, ferēdā tamen, nunc solitudine premor ea, quæ ferri nō possit: hac solitudine nihil grauius, vincitur animus meus, pla-

Elegancias de

Gran pesar tengo.

Dolorem sustineo, fero grauē, acerbū, eiusmodi, qui ferri vix possit: dolorem incredibilem capio, suscipio, traho, dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor, omnes mentis meae partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit, versor in acerbissima solitudine, dolore discrucior, diuellor, disrumpor, perimor, interimor, exanimor, contabesco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, in curarum, ac solitudinis, concursu molestiarum labefactatus, atque conuulsus: ita cecidit animus meus dolore perculsus, ut nulla res eum ad aequitatem possit extollere, iaceo in mœrore, ac sordibus: curis maceror, ægritudine animi contabesco, ægritudine animi ita laboro, ut sanari vix possim, vel potius planè non possim, ut spem salutis amiserim, salutem desperem, de salute desperē, spes salutis nulla omnino supersit, versor in summo dolore, acerba solitudine, graui cura, molestia, ægritudine, angore, mœrore.

*Ninguno siente mas que yo la destruy-
cion de la patria.*

Nemi-

Nemini concedo, qui maiorem ex per-
nicie, & peste patriæ molestiam traxerit:
tam doleo patriæ interitum, quam qui ma-
ximè: sic doleo, vt nemo magis, aut nemi-
ni concedam.

*Siento como vos mismo vuestro pesar
o dolor.*

Doleo dolorem tuum, doleo tuo mœ-
rore, socius ægritudinistux sum, particeps
sum mœroris tui, de tuo dolore commu-
nico, communis, par, simillimus, idē vtriuf-
que dolor est: pariter ac tu, æque ac tu, si-
militer ac tu, non aliter ac tu, non secus ac
tu, itidem vt tu, nihilo leuiùs quā tu, do-
leo, dolorē suscipio, capio, traho, haurio.

*Si no me creeis, pedid lo a vuestro
paùre.*

Si mihi fidem non habes, fidem apud te
si nō habet oratio mea, roga patrem tuum
interroga patrem, quare de patre tuo, sci-
ficitare, cog nosce, patris tui sententiam, vō-
luntatem, iudicium exquire.

*Pe.lir, o pre-
guntar.*

*To te suplico quan encarecidamente puedo,
no me niegues esta merced.*

Singulari studio, quā possum studiosissi-
me, valde hoc ex animo à te contédo: hoc
à te ita postulo, peto, cōtendo: vt fortunas

Q in

Elegancias de

in eo meas positas putes: velim existimes, quod à te peto, id eiusmodi esse, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistent, locatæ, repositæ, constitutæ, sitæ sint, sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnum illud referantur.

Excelentemente pintò Apeles la Venus del medio arriba.

Pintar.

Apelles Veneris caput, & summa pectoris politissima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, sic, vt nemo meliùs, singulari expressit, atq; exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

El deleite incita a los hombres a toda cosa mala.

*Plazer da-
hojo.*

Voluptas ad ea, quæ minùs decent, homines allicit: hominibus malorum esca voluptas est: multi ducem sequētes voluptatē, grauitè offendūt: duce voluptate multi errāt miserrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blāditijs voluptatum, infortuna subeūt, calamitates adeunt: in misérias incurrunt: voluptate, tanquam dolci veneno, homines pereunt: iucundam, ac dulcem voluptatum cōsuetudinem tristis admodum, & amarus consequitur euētus,

sapc

Sæpe voluptatem excipit dolor : voluptas dolore terminatur, voluptatis exitus, doloris initium est.

Vn hermano contra otro pleitean.

Iudicijs turpibus fratres conflictantur. *Pleitean.*

Poco lo he enojado.

Dedi operam, vt eum parcè & molliter laederem: non id egi, vt eum grauer of- fenderem : nihil paulò grauius in illum cogitavi, commouere illum leuiter volui, non acerbè vexare. *Poco.*

Querria que tornasses a la Poesia.

Vellem te ad mansuetiores Musas refer- res, vellem intermissa Poëtica studia re- peteres, redires in gratiam cum Musis. *Poesia.*

Cesar en la guerra de España puso en gran aprieto la gente de Pompeyo.

Cæsar Hispaniensi bello Pompeij co- pias in summas angustias cōpulit, in maxi- mas omniū rerū difficultates coniecit, cō redegit, vt omniū rerum penuria la- borarēt, inopia premerentur, cōicerētur, pessimè acciperētur, in maximis angustijs, difficultatibus versarentur, plurimis in-

Elegancias de

commodis afficerentur, plura sustinerent incommoda.

Si no puedo aprouecharte, no quiero ponerte en peligro.

Poner en peligro.

Si tibi utilis esse non possum, incōmodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incōmodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Por lo que a mi toca, yo me contento, solo que se haga sin poneros en peligro.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incōmodo fiat: modò ita facias, ne tibi incōmodes, ne incōmodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum cōmodum sit, tuo commodo aduersetur: quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat.

Ta lo possee.

Posseder.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Poderosos son los Venecianos.

Potestad.

Veneti opibus & potentia valent, polent, vident, præstant, excellunt, affluunt, diuitijs, opibus vident, neque diuitias, neque opes desiderant.

*No es costumbre vuestra hazer presentes,
o dar a nadie.*

Donare cuiquam, dona dare, largiri, *Presentar.*
munus offerre cuiquam, donis quemquā
afficere, donare quemquam munere, do-
na in quemquam conferre, munera con-
ferre, liberalis in quemquam esse, libera-
litate uti, liberalitatem exercere nō soles,
non consueuisti.

Vos dais poco, porque teneis poco.

Parcus es in cōferēdis muneribus, quia
copiæ tibi non suppetunt: angusta est tua
liberalitas pro tenuitate copiarum: ideò
benignus & liberalis valde non es, quia
nō valde abundas, non valde copiosus es:
quī potest esse prolixa, atq; ampla tua li-
beralitas, cū angusta sit res tua familia-
ris? largiris tenuiter, infra modum potiùs,
quàm supra modum, quia non satis à co-
pijs paratus es: ideò largè non das, quia
quod des, non habes.

*Mucho dinero me ha costado
mi libreria.*

Multorum nummorum est mea biblio- *Precio.*
theca, pretij magni est, plurimi valet, ma-
xima æstimationis est.

Elegancias de

Ya he començado a entrar en honra.

Principio.

Ieci fundamenta dignitatis meæ, ingressus in laudem sum.

Vos aueis sólo principio de mi honra.

Dignitati meæ præfuiſti: à te primùm fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus: tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

No quiero daros mal agüero.

Pronostico.

Nolo tristius quidquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem prosequi, nolo malè ominari.

*En tanto que viuere, procurarè mostrar
que no soy ingrato.*

Procurar.

Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam producā, donec viuere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni studio, curabo, enitar, contendā, in illud studium illam curam, vnā illam rem incumbam, id mihi propositum erit in omni vita, eò spectauit animus meus, eò curā, eò cogitatione, eò meæ referentur, intēdentur, eò meæ consilia dirigentur, vt me tibi memorem gratumq; probem, parem vt gratiam, pari vt referam, vt in me ingratum ani-

num desiderare ne possis, ut officia tua paribus à me compensentur officijs, in omni meæ vitæ cursu, nihil mihi potius erit, nihil antiquius, res mihi non iam erit villa proposita, nulla de re laborabo magis, nulli rei studebo magis, aut diligentius seruiam, quàm ut de te me optimè diligentiùs, meritum esse læteris.

*La pobreza prohibe muchas vezes el
conseguir honra.*

Sæpe aditum ad honores intercludit in- *Trohibit.*
opia, viam impedit, cursum moratur, sæpe impedimento fuit: sæpe fecit inopia, commissum est inopiæ culpa, ex inopia contingit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expeditè progredi, procedere, cursum tenere in honorum via: egestas, rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia, domesticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt.

Cumplid vuestra palabra.

Dependendum tibi est, quod promissisti: *Prometi-*
volo ites promissis, promissa serues, fidem *tenio.*
tuearis, fidem soluas, quæ promissisti, re præstes, cum tuis verbis facta consentiant: promissa tua exitus confirmet, ne fidem

Elegancias de

tuam fallas, falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Harè lo que pudiere por vos.

A me omnia in te studia, atq; officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: mea omnia studia, atq; officia tibi pollicor: præsto me tibi semper fore velim existimes, planeq; tibi persuadeas: si quid valebo tibi, hoc editum ex oraculo puta: hoc tibi confirmo, ac re præstabo, nullum me studij genus, aut officij, quod in rem tuam sit, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, vilo esse loco prætermisurum.

*Si hazeis el viage que auéis determinado
ser os ha prouechofo.*

Prouechofo

Constitutum iter si suscipies, emolumentum, utilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, fumes, colliges: valde erit è re tua, valde in rem tuam: tuis rationibus vehemèter conducet: in eo tibi maxime cõsuletur, utilitas maxima cõsequetur, vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cū fructu, utilitate, cõmodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Si hallais prouecho, proseguid.

Perge

Perge vt cœpisti, tene tuū institutum, tene quem cœpisti cursum: qua ire via cœpisti, ea perge: tuam consuetudinē tuere, ac serua, si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas, si è re tua est: è commodo tuo, ex vsu tuo: si ratio rerum tuarum ita postulat: si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumēto est, vtilitati est, commodo est: si est, vt vtilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas: si fructuosum est.

*Tc me empleo muy de veras en
tu provecho.*

Toto animo de tuis commodis, ornamentisq; cogito: tuā vtilitatem assidue specto, hæret in animo meo de tuis cōmodis assidua cogitatio: si quid è re tua est, id maximè laboro, tuæ mihi res, tuæ fortunæ curæ vehementer sunt: tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo, omnis mihi de te, tuisq; cōmodis cogitatio est: tuam vtilitatem meæ spectant cogitationes omnes, meas curas ad tuum cōmodū omnes contuli, animus meus in tua vtilitate fixus & locatus est.

Mucho le valio a Ciceron su eloquencia.

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumento, peperit emolumentum, cōmodum,

Elegancias de

dam, vtilitatē, copias, optima quæq; emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, consequutus est, admodum Ciceroni fructuosa fuit eloquentia, vtilitatis eximiae, commodorum neq; paucorum, neq; mediocrium.

No ay cosa mas provechosa.

Nihil est vberius, fructuosius, cōducibilis, ad vtilitatē præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat cōmodi, plus existat emolumentum, nihil est è re magis, nihil magis ad rē pertinet: nihil plurius est: tantū continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio an vlla res præterea.

*Hijo mio, las letras siempre te
aprovecharan.*

Mi fili, semper vsui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferent, & voluptatem in omni vita, nunquam non vtilēs, nunquam iucundæ non erunt, te semper commodis, semper voluptate afficient: iuuabunt pariter, & oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu: vitæ tuæ par, atq; adeò longior literarum vtilitas, & voluptas erit.

Con ta prudencia venceras los maliciosos.

Impetum perditorum hominū tuā pruden-
tia, tuū consilium, tuæ mentis acumiē,
& vix eximia franget, debilitabit, irritum
faciet, inanem reddet, reprimet, retundet.

Prudencia.

*Muchas vezes los de grande animo no
tienen prudencia.*

Sæpe qui magnitudine animi præstant,
prudencia minus valent: sæpe cōtigit, eue-
nit. vsu venit, accidit, fieri videmus, nō ra-
rò fit, nō parū, sæpe fit, vt animi magnitu-
dinē comitetur imprudētia, vt in nonnul-
lis magno animo præditis, animo præstā-
tibus, prudencia requiratur, desideretur.

*Trabajauamos de tomar puerto, mas el viento
contrario lo estoruò.*

Portum resiente vento tenere non po-
tuimus: portum inire conantes, aduerſi
vēti vis repulit, ac reiecit, ne portum ob-
tinere licuerit, cum omni studio conare-
mur, ventus effecit.

Puerto.

Q.

No quadra esto con lo que vos me auéis escrito.

Non est hoc tuis literis consentaneum,
non cōuenit cum tuis literis, nō cōsentit,
non cōgruit, non quadrat: discrepat à tuis
lite-

Quadrat.

Elegancias de

literis, dissentit à tuis literis, abhorret à tuis literis, alienum est à tuarum literarum sententia.

*Vuestras costumbres con ninguno quadran,
o conuienen.*

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omniū moribus abhorrēt, aptus nō es, ineptus es, minimè accōmodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiusquā, nescis vti cuiusquam consuetudine, alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus, non facilè tuos mores ad cuiusquam mores cōformas: morosus es, nimiumq; difficilis in consuetudine, & vsu: ita te morosum, difficileq; præbes in consuetudine, ita mores aliorū fastidis, vt nemo te, tu nemine vti possis, vt neque tu quenquam, neque te quisquam ferre possit, vt neq; tu consuetudine cuiusquam, neq; tua quisquam vti possit,

Es persona calificada.

Honestus, grauis, plenus officij, bonus planè vir, & cum virtutibus, tum etiam fortuna satis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat: animi bona multa, nec fortunæ pauca possidet.

*Calidad, o
guilarte.*

Vuestro

Vuestra virtud mueue a que todos os amen.

Amandus es propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis, tuæ tibi suauitates, tuæ virtutes amorem hominum conciliant, adiungunt studia, gratiam pariunt, comparant, adipiscuntur.

Aueis mostrado como se quitan los alborotos, y comunidades.

Preclarum exemplum in posterum vindicandæ seditionis de Republ. sustulisti. *Quitar.*

R

Començarè vn poco lexos mi razonamiento.

Altiùs paulò rationem repetâ consiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam consilia mea, longè repetam mei sermonis initiũ, quò pateât illustrius consilia mea, lóginquam exordium capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum. *Razonamẽto de largo principio.*

De nueuo se ha rebelado.

Ad eundem furorem redijt, iterum defecit à fide, & à pristina mête desciuit, discessit, abductus est. *Rebelarse.*

Mucho se ha recreado vuestro padre con esta nueua de vuestra honra.

Patrem tuum recens hic de tua dignita- *Recrearse.*

Elegancias de

te nuncius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitia est affectus, lætatus est, gausus est, delectatus est, recreatus est, gaudium cepit, iucunditatem hausit.

Quiero ir a holgar me al alqueria.

Rus cogito, vt animuū relaxem, animi causa, vt animum parumper à molestijs abducam, vt aliquid iucunditatis degustem, vt aliqua iucunditate fruam, vt animus reficiatur, recreetur, parumper acquiescat à curis: vt animum curis distractum, varieq; dissipatum, recolligam: vt amissam animi iucunditatem recipiam: vt quam mihi negotiorum & curarum odiosa consuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque usu recuperem, recipiam.

Gouernò bien la prouincia.

Rector.

Prouinciam rexit præclare, egregie administrauit, cum laude gessit, magnæ virtutis & innocentia fama prouinciæ præfuit: in illius administratione prouinciæ summa virtus enituit, in gerenda prouincia laudes illorum æquauit, quorū nomina propter

pter egregia facta, singularemque iustitiam perperuò viuent in animis hominū, quorū vigebit memoria in omnes annos, multis testata, expressaque rectè factorū monumētis, quorū memoriam ob iustitiæ præclara facta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Procuratè de boluer en vuestra amistad.

Vt mihi tua voluntas recōcilietur, operam dabo, enitar, cōtendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito restituas, vt amissam recolligam beneuolētiam tuā, vt te mihi reddas, vt mecū in gratiā redeas, vt te mihi recōciliem, vt animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit: vt sis in me sicut antea animatus; at si quid alienæ opinionis, aut parum amicæ voluntatis aduersum me suscepisti, deponas, abijcias.

Heme reconciliado con mis aduersarios.

Cum inimicis in gratiam redij, recōciliatus sum, reiecto odio me coniunxi, pacē coiui: inimicitias, similitates, odia deposuimus, abiecinus: omnem veterem iniuriarum memoriam, omnem vlciscendi voluntatem ex animo deleuimus: pulso odio successit amor: odium amorem commutauimus: depositis odijs, mutuam beneuolentiam suscepimus: orta est inter nos, vetere

Reconciliar

Reconciliado.

Elegancias de

prorsus extincto odio,mutua beneuolentia, animorū nostrorum in amore mutua consensio,ad amandum mutua propensio: animorum ac voluntatum similitudo.

Aueisme renouado mis congoxas.

*Refrescar
las llagas.*

Dolorē meum refricasti,sopitum excitasti dolorē meum,quem dies iam pene sanauerat.

Riges te por parecer a genō.

*Regirse por
voluntad a-
gena.*

Video te auferri aliorum consilijs: intelligo, sentio, nō te tuo duci, sed alieno abduci consilio videris, nō ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, non ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequeris, assecutus; sed alieno vteris consilio, aliena te consilia regunt, ab alienis consilijs voluntas tua pendet: non tibi dux es, verū alios sequeris.

La virtud te reharà lo que te ha quitado la fortuna.

Relaxer.

Quod à fortuna damnum accepisti, tulisti, refarciet, compensabit virtus: medebitur ijs malis virtus, quò te fortunæ cōiecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, ijs te virtus expediet: vt acerbam fortunam sensisti: ita dulcem, uauem virtutē experieris: quan-

quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tulisti, tantos à virtute, atq; adeò maiores fructus capies, percipies feres, colliges.

Hombres muy honrados me han relatado lo que aueis dicho.

Tuus ad me sermo per homines honestissimos perlatus est: tuum ad me sermonem detulerunt homines honestissimi, mihi significarunt, aperuerunt, narrarunt, ipsa mihi verba tua exposuerunt. *Relat.*

Nunca podrè yo pagar estas mercedes.

Nullam vnquam tuorum meritorum parem assequar: nunquam non modò referenda, sed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium consequar. *Remunerat.*

Yo pagarè cumplidamente lo que por mi aueis hecho.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberrimè capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita, reddam beneficia, parem gratiam referam, tuis beneficijs respondebo, quæ debeo, solvam, eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficia beneficijs compensabo: probabo me grati.

Elegantias de

ac memorē paribus officijs: cumulatē tui
in me meritis satisfaciam: quæ in me con-
tulisti, eadē recipies: aut paria: laxabo me
quasi vinculis quibusdam, si planē solue-
re non potero, beneficiorum tuorum.

*To procurarē que tengas vida
descansada.*

Reposo.

Præstabo tibi otium: efficiam, vt quiete
fruaris, vt quietē agas, quietē viuas, quietē
vitam ducas, vt summa sit rerum tuarum
trāquillitas: summa tui animi quies: vt otio
tibi frui liceat, otiosē viuere, otiosam vitam
agere, peragere ducere, traducere, viuere.

*Obligado es cada vno a mirar el bien comun,
como el suyo propio.*

Republica.

Debet vnusquisq; suam voluntatem ad
publicam causam aggregare, Rempub. cu-
rare, Reipubl. curationē habere, Reipubl.
rationibus consulere eo studio debemus,
quo rem nostram familiarem, quo fortu-
nas nostras, quo priuata commoda tu: ri,
cōplecti, fouere solemus: vnusquisq; æque
publicam rem curet, ac priuatam.

*Sin duda vos teneis el principal asiento
en esta Republica.*

Non dubito, quin summum atq; altis-
simum gradum ciuitatis obtineas.

Mucha

*Mucha honra ganó vuestro padre en gobernar
esta Republica.*

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu
audem collegit, tulit, cepit, adeptus est,
consequutus est, præclarè pater tuus hunc
honorem gessit, egregiè scilicet pater tuus in
hoc munere tractavit, pater tuus hunc ma-
gistratum pro sua, rei quæ; publicæ dignitate
administrauit.

*En esto reprehenden los Estoicos al
Epicuro.*

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, *Reprehender*
exagitant, inieciuntur, conuijs vrgent,
carpunt.

Reprehenden me, culpa in me.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tri-
buunt, hoc in me conferunt, hoc mihi ad-
scribunt, hac me culpa condènant, hanc in
me culpam conferunt, huius mihi culpæ
notam inurunt, hoc me nomine accusant.

No me tengo yo por tan auisado.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non *Reputar.*
arrogo, non adscisco: ad hunc me sapiëntiæ
gradum peruenisse non puto: eam mihi sa-
pientiam contigisse non sentio: fateor cò-
me sapiëntiæ non peruenisse, ea me sapientia

Elegancias de

tia non esse, non vsq; adeò me sapere: nō ita mihi placeo, non ita mihi assentior, non eam de me opinionem suscepi, non ita me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantum statuo, pono, loco: non ipse mihi tanti sum, nō ita valdè me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

*He resistido a su desenfrenada
codicia.*

Resistir.

Improbam illius cupiditatem refutavi, repressi, retudi, fregi: obieci me, opposui illius cupiditati, libidini, intemperantia, feci, atque effeci, ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtemperare, inique cogitata perficere, improba consilia ad exitum perducere: longius cupiditatem processisset, nisi ego incurrissem, obuiam iuissem, impedissem, impedimento fuisset, impedimenta obiecissem: rapiebat eum cupiditas, ego repressi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui.

Por tu respeto me duelo.

Respeto.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit, proficiscitur, manat, fluit, tu paris dolorem meum, tua causa fit, vt doleam.

*El se perdio por no tener respeto a quien
era obligado.*

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, periit, exitium, perniciem, ultimam calamitatem subiit, sustinuit, tulit, perpeffus est: sensit, extremam fortunam subiit, subiit, sensit: deductus est in miserrimam vitam, summas misérias, summas calamitates, durissima quæq;, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæq;, quia quos maximè debuit, eos minimè peritus est, contempsit, nihili fecit, aspernatus est, nullo loco habuit, minimi duxit, habuit in postremis, quos minimè debuit, quos minimè æquum erat, nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem, remq; spectare, quibus consuleret, quorum rationibus consultum velle debuit: quorum volūtati parere, obsequium, morem gerere officio cogebatur.

*Huelgo mucho en la ribera de
la mar.*

In maritimis facillimè sum: iucundè *Ribera.*
versor in maritimis: maritima loca cum
voluptate frequento, maritima regione
libenter vtor: in ora maritima versari,

Elegancias de

iucundum est, maritima sedes me capit,
oblectat, tenet, pascor maritimæ regionis
aspectu, meis oculis regione maritima ni-
hil est iucundius: miram haurio iucundi-
tatem maritimæ regionis aspectu.

Tiene mucho dinero.

Rico. Bene nummatus est, bene peculiatus,
bene paratus à pecunia, instructus à pecu-
nia, abundat nummis, copiosus est pecunia,
minime pecuniam desiderat, multum habet
in arca, refertus est pecunijs, pecunia: illi
multum est pecuniæ; multum possidet,
magnam auri vim argentiq; possidet, in
numerato multum habet.

Poco dinero corre.

Incredibiles pecuniæ sunt angustia: mi-
ta nummorum penuria est: summa num-
morum difficultas est, pecuniæ minimum
tractatur: usus pecuniæ propè nullus est.

Ricos son los mercaderes de Florencia.

Rem possident bene magnam, amplif-
simam, vberissimam, copiosam in primis
mercatores Florentini, diuitias tenet sum-
mas; diuites oppido sunt, locupletes, opu-
lenti, copiosi, à re parati, instructi, firmi,
bene

bene nummati, bene peculiat, ampla res est, proluxa, copiofa, minimè angufta, bene multa mercatoribus Florentinis: ampla re utuntur, proluxa, copiofa, bene multa.

*De muy rico, facilmente puede vno venir
a fer muy pobre.*

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facile poffunt, admodû incerta, inftabilis, dubia, infirma diuitiarum poffeffio eft: vsum diuitiarum nemo fibi certum, ac perpetuum poteft promittere: quis præftare poffit diuturnâ fore diuitiarum poffeffionem?

*Quien podria por rico que fueffe, fufentar
tan gran gaftero.*

Quis ita firmus ab opibus eft, quis ita fortunæ bonis affluit, atq; abundat, cuius tantæ diuitiæ funt, quis tantum poffidet diuitiarum, quis opibus adeò pollet, cui res familiaris ita copiofa eft, cui tantum fortuna largita eft, de fuis bonis impertit, communicauit, vt fuftinere fumptum poffit? vt refpondere fumptui poffit? vt fumptum ferre fatis poffit? vt quantum res poftulat, tantum facere fumptum, tantum erogare poffit?

Elegancias de

El era assaz rico.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, paratus à re : res erat ei familiaris satis ampla: satis habebat: satis possidebat diuitiarum: satis ei diuitiarum erat, minimè erat ei angusta res domestica, satis valebat opibus.

*Detente por alla lo que quisieres, solamente
bueluas rico a la patria.*

Serius potiùs ad nos, dum plenior, instructior, copiosior, ditior, locupletior, opulentior, à re firmior, à diuitijs instructior, ab opibus paratior.

*Tengo de cobrar dinero por
cambio.*

Pecunia mihi ex permutatione debetur.

*Dize se, que los enemigos nos corren la
tierra, talando los campos.*

*Robar el
campo.*

Decursionibus hostium audio regionē infestari, vastari, loca diripi, excurrere hostes audio & loca diripere, incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, exinanire, vastare prorsus, ac perdere.

*To os ruego quan encarecidamente puedo
por nuesta amistad.*

A te maximoperè pro nostra summa *Rogar.*
coniunctione etiàm atq; etiàm peto, &
quæso; precibus tecum ago quàm possum
diligētissimis, rogo te quàm studiosè pos-
sum, da mihi, hoc largire: sine me hoc à te
impetrare, hoc, in me confer gratiæ, noli
pati meas esse irritas & inanes preces, sit
apud te meis precibus locus, exaudi, eri-
pe meas preces, ne me rogantem suppli-
citer à te reijcias, meis precibus facilem
te præbe.

*Rogóme humilmente, y casi llorando, le
cumpliesse lo prometido*

Meam fidem imploravit, suppliciter
mecum egit, rogavit me quàm supplici-
ter potuit, vt fidem præstarem, tuerer, ser-
uarem, soluerem, vt starem promissis, vt
in fide permanerem, vt promissa persol-
uerem.

Tiene hermosa cara esta dama.

Facie liberalis est, facie liberali: facies *Rostro.*
ei liberalis est, pulchra, formosa, quæ ad-
modum alliciat, quæ amorem conciliet.

Elegancias de

*No eres platico, poca esperiencia tienes,
no eres auisado.*

Rudo. Rudis es, imperitus, nullius experiētia, vsu minimè doctus, vsus experts, rudis in rebus, nouus, tanquam hospes, planè peregrinus, ab vsu rerum imperitus, parū versatus in rebus, rerum insciens, ignarus, experts: peregrinarius in rebus, res non tractasti, experientia vacas, vsum non habes.

S.

Bien informado estoy de tus cosas.

Saber.

Noui, cognitū habeo, probè teneo statum rerum tuarum: qui sit rerum tuarum status, optimè scio, præclarè noui, egregiè intelligo, de tuis rebus planè mihi cōsistat, exploratum est, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubiū nō est, obscurum non est, non me fugit, latet præterit status rerum tuarum.

*Tened por cierto, que es el mejor
amigo que teneis.*

**Saber de
cierto.**

Sic habeto, illum nemini cōcedere, qui te magis ex animo diligat, te illi neminem esse rariorem, neminè illo esse ad te amandum propensioem, singularem illius esse in te beneuolentiam, summam in illo esse

ad te amandam animi propensio-
rem, velim sic habeas, pro certo habeas, planè cre-
das, tibi persuadeas, prorsus animum indu-
cas, in animum inducas, cum animo tuo
constituas, pro certo habeas, pro explo-
rato, pro comperto, oraculi loco, minimè
dubites.

*A vn sabio como vos, le està muy bien confes-
sar, que la verdadera alabança
nace de la virtud.*

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna *Sabiduria.*
virtute positam existimare: pertinet ad sa-
pientiam tuã, spectat ad eam sapientiam,
qua tu excellis: est eius sapientiæ, quæ in
te elucet, viget, tuum est, qui sapiens & ha-
beris, & es, qui sapientia præstas, abundas,
in quo sapientiæ plurimum est, virum sa-
pientem, qualis es tu, decet animum indu-
cere, pro certo habere, sic habere, ita cre-
dere, existere veram laudem, nasci, fluere,
manare ab vna virtute, verum decus in vna
virtute situm esse, locatum, constitutum,
solidam gloriam non aliundè, quàm à vir-
tute, pendere.

*Animoso era Alexandro en la batalla,
pero no sagaz.*

Animi vim, magnitudinem, præstan- *Sagaz, o*
tiã, ostendebat in prælijs Alexander, con- *castelo.*
siliam

Elegancias de

filium in vitandis periculis ei decrat, animum in Alexādro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilium non habebat satis Alexander ad vitāda, effugienda, declinanda, cauenda pericula, animo quidē in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, praelia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Nunca salis de vuestra camara.

Salir.

Nunquam egrederis cubiculo: pedem à limine cubiculi nunquā effers, extra cubiculum nemo te vnquam videt, perpetuò tibi sedes cubiculum est.

He dado salud, o liber: ad a mi patria.

Salud.

Patriam seruauì, patriam ab exitio vindicaui, patriæ incendium extinxi, salutem attuli, peperì, dedi patriæ, opera mea patria stat, cadentem patriam sustinui, labentem confirmaui, labentem excepi, ego salus patriæ fui, à me salutem accepit patria, patriam ab exitio, à perniciē, ab interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus sum, patriæ mala sanaui, patriæ salutem attuli, incolumitatem peperì, pestem abstuli: grauitè laboranti patriæ opem tuli.

*Yo beſo las manos de v.m. per la que me ha-
cha, en ſaludar de mi parte a fulano.*

Quòd eum ſaluere à me inſſeris, meo *Saludar.*
nomine ſalutaueris, quòd ei meis verbis
ſalutem dixeris, amo te plurimum.

*Los ſalteadores de ſubito, o ſin ſer viſtos,
acometieron al caminante.*

Latrones ex inſidijs, ex occultis locis, *Saltear.*
ſubito, repentino, improuiſo, nec opinato
impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur,
inuadunt, petunt, viatoribus inuadunt, in
viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt,
impreſſionem faciunt, incurrunt, inſiliunt, ſe
ſe immittunt, ſeſe inijciunt, ſeſe inferunt.

Con dificultad ſanã los que ſin orden comen.

Non facilè conualeſcunt, quibus neque *Sanar, o curar.*
quantum comedant, neq; quid comedant,
curæ eſt: qui quod comedunt, neq; quan-
tum, neque quale ſit, animaduertunt: qui-
bus omnem in cibis modum, omne iudi-
cium, omnem prorſus rationem gula eri-
puit: quibus neque modus edendi, neque
vlla deligendi cibi ratio eſt; & qui plus ap-
petunt in menſa, quàm ſatis eſt, & ex eo
genere quod obſit.

Elegancias de

Toda la tierra o region ha saqueado.

Saquear.

Prouinciam diripuit, vastauit, deprædatus est, rapinis exinaniiuit, exhaustit, prædas egit è prouincia.

Todos os lo tendran a bien si lo hazeis.

**Satisfazer
con todos.**

Omnibus approbantibus hoc facies: nemi non satisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehêdet, nemo nõ probabit, nemo erit, qui non probet: hoc tuo facto letabũtur omnes.

No lo sufre este tiempo.

Razon.

Anni tẽpus non fert, non permittit, non cõcedit, non patitur, alienũ est, parũ aptũ, aduersum anni tẽpus, nõ licet per anni tẽpus, aduersatur anni tẽpus, pugnat cũ ipsa re tẽporis ratio: aliud planè tempus res postulat, desiderat, requirit, rei maturitas nõ adest, non conuenit cum re tempus.

Algunos ay que os quieren mal de secreto.

Secretamente.

Nonnulli sunt in te obscurius iniqui.

La segunda cosa que me consuela, es el acordarme de mis desdichas passadas.

Segunda razon.

Secundo loco me cõsolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio quæ mihi solatium affert, præbet, parit, solatio est: alterum illud est, quo sustentor, ac recreor:

creor: illa est, quæ me consolatur, altera ratio, accedit illud ad animum meum sustentandum: deinde sustentor meorum malorum memoria.

Siendo tu virtuosissimo, no podra dañarte la fortuna.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit, munisti te virtute cōtra fortunā, septus es virtutis. p̄t̄sidijs aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incōmodare, cum virtute viuenti, virtutem colenti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis: non tibi varijs casus impendēt humanæ vitæ, qui virtute excellas, quæ virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Segurida.

Veo tus cosas muy semejantes a las mias.

Rerum mearum imaginem video in rebus tuis: planè res meas in tuis agnosco, res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare, congruunt res tuæ cū meis, rerum nostrarum eadem ratio est: nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil intereit: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Semejança.

Elegancias de

No ay señorio tan grande, que la fortuna no lo ab xe.

Señorio.

Facile summos hominū principatus fortuna delet, euertit fortunę vis opulentissima regna: nulla est potestas tanta, quā fortunę potestas non exuperet, quę fortunę potestati non cedat, quę fortunę viribus frangi non possit: paruo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguīt, labefacit, euertit.

El muerto ningun cosa siente.

Sentido perdido.

Nullus in morte residet sensus, mors nullum habet sensum, mortui sensu carēt, mortuis nullus inest sensus: extra sensum mors est, sensus ā mortuis abest, morte sensus amittitur, sentiendi vis morte extinguīt.

Apolonio seruia bien a Crasso en sns estudios.

Servir en el estudio.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus, optima suis in studijs Crassus Apollonij opera utebatur, egregiā Crasso in studijs operam nauabat Apollonius, erat Apollonius utilis Crasso in studijs, ad modūq; cōmodus: utebatur multū Apollonio Crassus, fructum Crassus in suis studijs capiebat optimū ex opera Apollonij.

Aquel

*Aquel va camino seguro, que se emplea todo
en servir a Dios.*

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum
tradit, optimam partem eligit, rectam init
viam, cursum capit laudabilem, præclare
vitam instituit, egregiè sibi consulit, sapiè
ter facit: qui se ad vnum Deû confert, qui
suas omnes cõgitationes, omnia studia in
vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo
pendere vult, qui vnum Deum curat, con
temnit cætera, qui diuina studia prætercà
nihil colit, qui Christianam pietatem non
communi, vulgariq; instituto, sed proprio
quodam studio, propria quadam mentis
inductione complectitur, is omnium opti
mè suis rationibus consulit, ac prospicit.

*Servir a
Dios.*

*En toda cosa soy obligado a servir
a V. m.*

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia
debeo: tuis beneficijs præstare cogor tua
causa, quidquid possum, quantum valeo,
quantum consequi viribus possum, quan
tum est in me situm: tua in me beneficia,
meum omne studium, meû officium, om
nes à me curas, omnē industriam, omnia
deniq; quæ in me sunt, non solùm postu
lant, verum etiam exigūt. Quid est, quod

Servicio,

S ego

Elegancias de

ego tua causa nō debeam? obsequi tuæ voluntati, morem gerere, parere, inservire prorsus in omni re debeo.

Este averigua los pleitos en diversos pueblos.

Ser juez.

Modò in hoc, modò in illo oppido forū agit, ius dicit, litigantes audit, res iudicat, causas cognoscit, iudicat de cōtrouersijs, disceptat, ius administrat, distribuit.

Yo lo tengo por bien, solamente se haga sin daño vuestro.

Sin daño vuestro.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodes, ne incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo cōmodo aduersetur, quod commodo tuo facere possis, commode facere possis, sine molestia tua fiat.

Camilo librò a Roma, quando los Franceses la tenian cercada.

*tiado, Sio
cercado.*

Camillus urbem Romā obsidione Gallorum exemit, liberauit, ab obsidione vindicauit, ex obsidione eripuit, obsesam, septam, copijs Gallorum vndiq; cinctam, oppressam liberauit, in libertatem restituit, libertati restituit, libertate donauit, libe-

liberam reddidit, seruaui, seruaui incolumen, saluam incolumemq; reddidit, salute atq; incolumitate donauit: Gallos urbem obsidentes, obsidione prementes, urbis libertati, castris circa collocatis, imminentes, obsidionis corona cingentes, circumsidentes, castris positis ad urbem sedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, fugauit, dissipauit, fudit, summouit.

Sitiò a Padua.

Apud Patauium castra posuit, locauit, constituit, fecit, metatus est, castrametatus est, Pataviu obsidione cinxit, oblegit suis copijs, suo sepsit exercitu.

La piedad diuina facilmente ayda a los afligidos.

Afflictos facile diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miseros subleuat, desperatione debilitatos cõfirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio est. *Securro.*

Los mas valientes soldados murieron.

Periere milites virtute praestantes: interijt egregia militum manus, fortitudine excellens, cuius virtuti committi multa *Soldados.*

Elegancias de

posset: flos exercitus, & robur vnūuersum,
sobolesq; militum cecidit.

Sospecharan que eres poco leal.

Sospechar.

Venies in suspicionem infidelitatis, parū bonæ, synceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem adducetur, in dubiū veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non verè homines existiment: suspectus eris nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secūs existimandi.

*No puedo sufrir la necesidad de
algunos.*

Sufrir.

Nonnullorum stultitiam non facilè fero, ægrè sustineo, haud satis æquo animo fero: adduci non possum, inducere animū non possum, inducere animū minimè possum, à me ipso non queo impetrare, demencias nonnullorum, vt animo non iniquo feram.

*Sin tardar harè lo que me auéis
encomendado.*

Subitamēte

Confestim, è vestigio, quàm primum, statim, actutum, primo quoq; tempore, illico, sine mora: sine cunctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, omni prorsus abiecta mora, ne minimo quidē spatio tēporis interiecto, exequar tua mādāta,

Paulo Manucio. 139

data, quod mandasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandasti, præstabo quod à te mandatum est.

Yo lo haré de presto.

Rem aggrediar sine mora, absq; mora, statim, contestim, è vestigio, nulla mora facta.

Creo que será en este negocio lo que yo espero.

Exitum res habebit, mea quidem spes fert exoptatum, felicem, qualem volumus, optamus, res ex animi nostri sententia succedet: successu res, quo volumus, eo cōcludetur, ac terminabitur: euentus rei erit optimus, euadet res quò volumus, nō aliter cadet ac volumus: sequetur id, quod opramus: optatis fortuna respōdebit, rem consequetur exitus, euentus, finis optatus. *Successo.*

Iuz garan de ti, segun el fin del negocio.

Ex euentu homines de te existimabunt, rei exitum hominum iudicia consequentur: vt res cadet, vt succedet, vt euenerit, vt ceciderit: ita de te homines iudicabūt: qualis erit finis, exitus terminus, euentus, conclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient, cōgruent cum exitu rei, consentient in utrāq; partem hominū de te iudicia.

Elegancias de

No se que será.

Quid casurum sit, euenturum sit, quid exdere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo, latent me quæ nasci possunt: futura me fugiunt, non assequor ea, non assequor coniectura, diuinare non possum, aut mente percipere, quærere, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patêt, me fugiunt prætereunt, latent.

Temo que no sucederan tus estudios como todos esperamos.

Vereor ne quã de tuis studijs expectationem concitasti, hanc sustinere, ac tueri possis: vereor, vt studia tua expectationi hominum respondeant: timeo, ne studiorum tuorũ euentus ab hominũ opinione dissentiat, alius atq; expectatur existat: timeo, tuis studijs non is, qui expectatur, exitus contingat: magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines expectant studia tua fructum ferant.

Desco que te suceda como deseas.

Quod actum est, dii approbêt, succedat ex animi sententia, succedat optimè, egre-

egregie, præclarè cadat, procedat, optatū
finem sortiatur, exitum habeat cum ani-
mo tuo congruentem, quem vis euentum
ferat: acta dii fortunent, confirment, rata
esse velint.

*Creo que mi negocio vendra al fin
que yo espero.*

Puto fore, vt rem ex sententia geram,
feliciter expediam, conficiam: ad eum,
quem volo, exitum perducam, felici exitu
concludam, efficiam, opinor, vt res opti-
mè succedat, vt exitum res habeat, qualē
optamus: ne res contra quam volumus,
succedat, ne quid aduersi contingat in re,
ne sit infaustus, aduersus, alienus à nostris
voluntatibus, alius atq; volumus, exitus
rei, euentus rei, rei finis ac terminus: spero
futurum, vt in hac re meis optatis fortu-
na respondeat, cum animo meo fortuna
consentiat, ab animo meo fortuna mini-
mè dissentiat, nihil aduersi fortuna obji-
ciat, nequaquā fortuna repugnet, resistat,
obsistat, aduersetur, sese opponat, suā vim
objiciat, impedimentum vllum iniiciat,
occurrat, obuiam eat: futurum existimo,
vt in hoc secunda, facili, prospera, propi-
tia, per benignā fortuna vtamur.

Elegancias de

Dios te dè buen sucesso.

Quod actum est, dii approbent, fortunent, secudent, bene velint succedere, felicem ad exitum perducant, dii faxint, ut id quod actum est, felix, faustumq; sit, optime succedat, prosperum habeat eventum; dii faueant, probent, ratum esse velint, actum feliciter, quod actum est: utinam ex hac re contingant ea, quæ cupis, optata omnia contingant; nihil contra voluntatem eveniat, omnia secunda fluant, summa felicitas emanet.

*No auia necesidad de vuestra excusa
conmigo.*

Superfluo.

Superuacanea fuit tua apud me excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: non erat cur te excusares, causam excusandi nullam habuisti, minimè necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

T.

*No os detengais, si veis modo para
alcançar el Reyno.*

Tardança.

Si tibi certum est, si habes exploratum; si pro certo existimas posse te illius regni potiri cunctandum non est, differendum non est, producenda res non est, proferenda,

da, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: sine mora, sine cunctatione, sine vlllo temporis interuallo aggredienda res est, tentanda, incipienda, faciēda mora non est, interponenda mora nulla est: omnis est abijcienda mora, immorari, cunctari, lentē agere, indormire non oportet.

Ta anochece.

Aduesperascit, vespertinum crepusculum adest, nox aduentat, lucem tenebrae pellunt, vesperum appropinquat, diei iam succedit nox, dies abit, nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

*Tarde se
baze.*

*Aueisme quitado todo el temor
que tenia.*

Absterfisti mihi omnem metum, omnem mihi metum exemisti, omni me liberaisti metu, effecisti, vt omnem timorem deponerem, vt auderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, ne quid timerē, vt metu vacarem, animum meū confirmasti, ad fortitudinem reuocasti, afflictum excitasti, factum à te est, vt animus meus, qui iacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti vt animus meus sese colligeret, atque confirmaret, roborisq; multum reciperet,

Temor.

lan-

Elegancias de

sis, minimum te curem, minimum de te laborem, nullam prope tui curam geram, in minimis te ponam.

Ten cuenta con la continencia.

Caue, vide, studium adhibe, consilio utere, diligenter animaduerte, aduerte, atende, quàm diligenter potes, ne continentia terminos transgrediare, ne lógius progrediare, quàm continentia ratio præscribit, ne quos tibi continentia terminos præscribit, eos transeas, transilias, transijcias, transgrediare, prætergrediare, ijs excedas, ab ijs excedas.

Vienes mala ventura, si palabra alguna deshonestá te oyer en.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris: si minus honestè, si temerè, parum consideratè, non vt ratio præscribit, præter honestatem, contra quàm conueniat, cõtra quã deceat, contra quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atq; conueniat, deceat, liceat: si quod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, si oratio tua finibus excesserit ijs, quos honestũ, quos ratio, quos modestia præscribit.

*Siempre tuue por cierto, que alcançarias
est i dignidad.*

Nunquam dubitavi, dubium mihi nunquam fuit, ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari, nūquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum, nunquam suspicatus sum fore, vt hic tibi magistratus nō deferretur, vt excluderetur hoc magistratu, vt repulsam ferres, vt reijcereris, pro certo semper existimaui, certò sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorsus mihi persuasi futurum, vt ad hunc honoris gradum peruenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam eunti ad hunc honorem via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit: incerta, dubia, ambigua, obscura nunquam fuit.

*Tener por
cierto.*

*Este es el termino y fin de mis
pensamientos.*

Hic est terminus finis, scopus, quò intendunt cogitationes meæ, hæc est quasi meta, quò vt perueniam, elaboro, atq; euigilo: hūc spectat animus meus, hūc me voluntas, hūc iudicium & ratio ducit.

Termino.

Elegancias de

languēbat antea meus animus, tu ut valeret, ac vigeret effecisti.

To te quiero librar de temor.

Abstergere volo animi tui metum, leuare te metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, reijcere, auferre: animum confirmare, constituere, efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Sois temeroso, o couarde.

Temido.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris, ac neruorū in animo tuo parū est, nimium demisso, nimiū imbecillo animo es: animus tibi sine animo est, abest animus ab animo tuo, facile commoueris, facile animo concidis, langues animo: languet animus tuus, animo non viges, non viget animus tuus: animū in te desidero, requiro.

A algunos les pesa, o parece mal, verme fauorido en esta Republica.

Tener a mal

Sunt, quos meus in hac Republica splēdor offendat, lædat, pūgat, angat, sollicitet, afficiat, vrat, dolore, cura, molestia, solitudine

itudine afficiat, florere me dignitate, existimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in Republica esse, auctoritatis, gratia, existimationis, splendoris, nonnulli moleste ferunt, graviter, acerbè, aigre, inique, iniquo animo, non satis æquo animo, non facile, non leuiter, non patienter: tangit animos quorundam, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

*Hasta oy poco he curado de interese, o
prouecho mio.*

Nullam huc usque utilitatis meæ rationem habui: nulla ratione meis operam dedi: de utilitate minimum laboravi, utilitatem minimè expectavi, curavi, quaesivi, sequutus sum: nullum in utilitate studium posui, nihil industriæ locavi, nihil operæ consumpsi, diligentiam commodorum meorum causa nullam adhibui, ad res meas nullam contuli, res meas indiligenter administravi, tractavi.

*Tu has sido tal, que ya no tengo cuenta
contigo.*

Ita de me meritis es: ita gessisti, ea commisisti, enim te præbuisisti, præstitisti, ut minimè mihi curæ sis: nullo apud me loco
sis,

Elegancias de

sis, minimum te curem, minimum de te laborem, nullam prope tui curam geram, in minimis te ponam.

Ten cuenta con la continencia.

Cave, vide, studium adhibe, consilio utere, diligenter animaduerte, aduerte, attinge, quàm diligenter potes, ne continentia terminos transgrediare, ne lógiùs progrediare, quàm continentia ratio præscribit, ne quos tibi continentia terminos præscribit, eos transeas, transilias, transijcias, transgrediare, prætergrediare, ijs excedas, ab ijs excedas.

Vienes mala ventura, si palabra alguna deshonestá te oyeren.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris: si minus honestè, si temerè, parum consideratè, non vt ratio præscribit, præter honestatem, contra quàm conueniat, cõtra quã deceat, contra quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atq; conueniat, deceat, liceat: si quod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, si oratio tua finibus excesserit ijs, quos honestũ, quos ratio, quos modestia præscribit.

Siem

*Siempre tuue por cierto, que alcançarias
est i dignidad.*

Nunquam dubitavi, dubium mihi nunquam fuit, ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari, nūquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum, nunquam suspicatus sum fore, vt hic tibi magistratus nō deferretur, vt excluderetur hoc magistratu, vt repulsam ferres, vt reijcereris, pro certo semper existimaui, certò sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit; prorsus mihi persuasi futurum, vt ad hunc honoris gradum peruenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam eunti ad hunc honorem via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit: incerta, dubia, ambigua, obscura nunquam fuit.

*Tener por
cierto.*

*Este es el termino y fin de mis
pensamientos.*

Hic est terminus finis, scopus, quò intendunt cogitationes meæ, hæc est quasi meta, quò vt perueniam, elaboro, atq; euigilo: hūc spectat animus meus, hūc me voluntas, hūc iudicium & ratio ducit.

Termino.

Elegancias de

En el nauegar haſte de acomodar al tiempo.

*Tiempo bue
no para na-
uegar.*

In nauigando tempeſtati obſequi artis eſt, parere tempori, ad rationem temporis conſilia accommodare, quaſi ducem ſequi tempeſtatem, ſpectare quid tempus poſtulet, pendere oportet à tempeſtate, ſpectanda tempeſtas eſt, ad tempeſtatem conſilia dirigere debemus, habenda tempeſtatis ratio eſt: curſus nauigationis ad rationem tempeſtatum moderandus, dirigendus, tenendus.

*El largo tiempo quita el dolor,
o triſteza.*

*Tiempo lar-
go.*

Dolorem minuit, ac mollit dies, temporis longinquitas, vetuſtas: quę nobis à fortuna infliguntur vulnera, ſanantur vetuſtate: vis doloris cum tempore langueſcit: de trahit de dolore dies, atq; adeo extinguit omnem, planèq; tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinā dies affert, vetuſtas opē fert, opitulatur, ſubuenit, auxilio eſt, ſubſidio eſt: finē doloris dies affert: habet hoc tempus, vt quemuis dolorem, quamuis acriter in animo inſitum, euellat atq; abijciat: eſt hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduerſę fortunę recordationem

nem ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat.

Al tiempo constituydo.

Al dia del plazo partiremos.

Ad constitutam, pręstitutam, pręfixam, pręscriptam, pactam diem de prouinciis decedemus: ea qua constitutum est, quę cōuenit inter nos, die proficiscemur, in viam nos dabimus.

*Vendra tiempo en que la virtud
serà honrada.*

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quę virtutem illustret: erit aliquando, cū virtuti honos habeatur, suus tribuatur honos, debita merces persoluetur, locus honestus vbique sit.

A todos nos va mal en estos infelizes tiempos.

Nemo est, cui rectē sit in hoc temporum *Tiempo es malo.*
miserrimo statu, in hoc tam miserrimo tē
porum statu, his temporibus, his tā miseris temporibus, tam duris, tam aduersis, tristibus, infauis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectē viuendi ordine ac ratione: in hac tam aduersa, tam dura, tā iniqua, tam misera, tam infelici temporum

con-

Elegancias de

conditione, in tanta probitate, atque in
probitate, tantisq; temporum vitijs, in his
omni calamitate, omni scelere, ac flagitio
temporibus refertis. in hac omnium rerū
perturbatione, malorum colluie, doctri-
narum, artiumque liberalium perniciē.

*Por cumplir como amigo, yo le saldre
al encuentro.*

Topar.

Obuiā ibo, obuiam procedā, occurrā,
vt officium amicitiae debitum persoluam,
vt id præstem, quod amicitia postulat.

Al fin boluio a su patria.

Turnar.

Aliquando denique, demum, post diu-
turnum tempus, longo temporis interual-
lo, cū tēporis multum iā abiisset, trans-
acto iam multorum annorū spatio, redijt
reuertit, reuersus est, recepit se ad suos la-
res, patria incunabula, patrias sedes.

No pensando me bueluo al cortijo.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad
rus, repeto rus insciēs, imprudēs, inscien-
ter, præter voluntatem: pedes me ad rus
inscien ter referunt.

*Mucho he sentido que los que tanto os
deuen, os den trabajo y pesar.*

Valde sum commotus, cū eos audiui
negotium tibi facessere, molestiam exhi-
bere,

here, molestos esse, infensos esse, sollicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab ijs, de quibus ipse benemeritus es, maximè qui summa tibi beneficia debent.

Tiene trato en Milan.

Mercadea en la ciudad de Milan.

Mediolanè negotiatur, habet negotia, *Trafagar.* gerit negotia, mercaturâ, exercet, res agit, negotia tractat.

Estoy muy triste y congozado.

Tristis valde sum, animi dolore tor- *Tristeza.* queor, hilaritas à me omnis abest, mæror suminus me venit: mærore premer grauissimò, mærore laceror, vrgeor, affligor, còfior, iacco, versor in mærore. ac tordibus, dedi me totû mærori, tristitia me totum tradidi, mærorem suscepi mærorem sustineo, quantum ferre vix possim: iacet animus meus mærore oppressus: nihil me tristius: mæror meus non is est, quem vlla ratio mitigare, lenire, mollire, sanare, minuire, auferre, demere eripere, confoare, leuare, abstergere, exhaarere possit. Quibus autem verbis mæror, ipsè adiungi potest mæstitia tristitia, animi dolor, animi cura, animi sollicitudo, angor.

Elegancias de

V.

Hora es de vacaciones, y descansar en los estudios.

Vacaciones

Ferari licet à studijs, studia intermittere, studia paululum deponere.

Agora no ay trato, cessan negocios.

Quies nunc à negotijs est, quiescunt negotia, prolatae res sunt: negotia nō geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriae sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs concedit tempus.

En todo lo que se ofreciere me ampararé, o serviré de vuestro hermano.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re, confugiam ad fratrem tuum: si quid erit agendum, fratri tuo cōmittam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius cōsiliū petam, operam exposcam.

No he conocido hombre mas esforçado.

Valeroso, valiente.

Neminem cognoui fortio-rem, validio-rem, in quo plus roboris, firmitatis viriū inesset, qui firmior esset à viribus, qui virum

rium firmitate præstaret, qui robore corporis illum anteciret, qui viribus magis valeret, cuius esset præstantior fortitudo.

*Gran honra ganó en defender con tanto
esfuerzo la patria.*

Egregia laude se dignum ostendit, summam laudem consequutus est, quia patriam fortiter tutatus est, acriter, strenue, vehementer, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnavit, ut fortitudinis laudē tulerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salutem patriæ tuendam contulit: pro salute patriæ defendenda contendit omnes nervos.

En fuerças ninguno os excede.

Tam firmus, tam validus, tam fortis, tam robustus, quam qui maximè, ita paratus es à viribus, ut nemo magis: viribus vales, nemo tibi viribus superior est, præstat, antecellit, superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te sunt firmissemæ, virium, roboris, nervorum in te plurimum est: egregiè robustus es, validus, firmus, fortis.

Elegancias de

Amigo sois de liuiandades.

Vanidad.

Rebus leuioribus tuum studium das, tibi placent leuitates: contēplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania sunt, leuia: nullius ponderis, infirma, minimè solida: amas ea, quæ solidum nihil habent.

La vejez de los padres, apoya en la juventud de los hijos.

Vejez.

Parentum ætas ingrauescens, filiorum in adolescentia conquiescit: parētum imbecillitas filiorum nititur adolescentia: parentum senectutem fulcit, ac sustentat filiorum adolescentia: subsidio est labentibus parentum viribus adolescentia liberorum: senio parentum subueniunt adulescentes filij.

No ay pecado mas nefando, que herir el hijo al padre.

Vellaqueria

Nullū crimen, piaculum, scelus grauius est, aut detestabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maxime se adstringit scelere, graue piaculum admittit, impiè facit, qui parentem violat, lædit, qui violat

causa

eam pietatem, quæ parenti debetur: nullū scelus abest ab eo scelere, in vno illo scelere omnia insunt scelera, cum parenti vis infertur.

He velado toda la noche...

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui, somnus hac nocte meos oculos effugit, abfugit à meis oculis, nunquam se obtulit oculis meis, refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi, insomnia laboravi: perpetua vigilia sum vexatus, spatium noctis vniuersum peruigilaui, soporem nunquam gustavi, nunquam quieui, quies nunquam data est, omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Velar.

Con poco trabajo venci a los dos.

Vtrūq; facile fregi, atq; abiecti, nullo negotio retudi, victoriam ex utroq; tuli, victoria sum potitus, vterq; mihi victus cecidit.

Vencer.

Cesar vencio en batalla a Pompeyo, aunque tenia menos gente.

Cæsar Pompeium, cum exercitum ipse haberet multis partibus inferiorē, pugna tamen fregit, prælio superavit, acie vicit, fudit, fugavitq; copias eius, profligavit, in

Elegancias de

fugam coniecit, conuertit, victoria est positus, victoriam tulit, obtinuit, cōsequutus est, adeptus est.

*Agrauado me auéis, pero hora vendra
en que me vengare.*

Vengar.

Inique mecum egisti, sed erit cū tibi idem reponam, iniuriam fecisti, iniuriam aduersus me intulisti, iniuria me affecisti, lacestisti, prouocasti iniuriosè me tractasti, acerbè, inique, amarè, contra iura omnia, aduersus iustitiæ leges, contra quàm iustitia præscribit, sed parem aliquando gratiam referam, pari te munere remunerabor, par pari referam, merita meritis cōpensabo.

*El mismo ha hecho en sí lo que nosotros
auíamos de hazer.*

Nostram vicem ultus est ipse sese: quē hostem, eundemet ultorem habuimus, eundem & iniquum aduersus nos & iniquitatis, atque iniuriarum vindicem habuimus: ultor fuit, ac punitor doloris nostri: quod nostrum erat, ipse effecit, vt iniurias nostras in se ipso vindicaret, vlcisceretur, persequeretur.

Ningun.

Ninguno ay que siempre sea venturoso.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, ni *Ventura.*
hil sustineat incómodi, nullam ferat calamitatem? cuius est perpetua felicitas, nullis interrupta malis? nemo fortuna vtitur perpetuò bona: nemini res ad volúntatem semper fluunt: nemo est, cui prosperè omnia succedant, nihil contra voluntatem eveniat: nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant.

*No ay ventura, o dicha, que con la
tuya iguale.*

Tuas fortunas nemo superat, æquas omnium fortunas, prosperè tecum agitur, sic ut invidere nemini possis, felicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest, ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: ita beatus es, ut nemo magis: ijs vel ornaminētis, vel præfidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil non optabile cōsequutus es: nihil ad felicitatē tibi deest: ea possides, ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunā accusare nullo pacto possit: nullius fortunā sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs rebus: in

Elegancias de

quibus sita felicitas est: rebus omnibus affluis: non est quod quidquam desideres: optimus est rerum tuarum flatus: tibi satis est, vel ingenij, vel fortunæ ad bene, beatèq; viuendum: animi & fortunæ bona sic in te sunt, vt in nullo magis.

*Mas cuenta tengo con la verdad, que
con la amicitia.*

Verdad.

Veritati plus, quàm amicitia tribuo, maiorem habeo veritatis, quàm amicitia rationem: pluris est apud me veritas, quàm amicitia, amicitia veritatem antepono, locum apud me honestiorem veritas obtinet, quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitia largior, nihil veritati nego.

Vestido a vso de España.

Vestido.

Ornatus Hispaniensi, Hispanorum more, indutus more Hispaniensi: speciem hominum Hispanorum vestitu referens, præ se ferens, vt in Hispania solet, vt Hispania mos & consuetudo fert.

*Los sabios deside le vos veen lo que
ha de acceer.*

Verdelexos

Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras vt præsentès inueniuntur: tanquàm oculis cernunt: sapientibus
cuen-

uenta rerum patent, ante oculos futura sunt : sapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res assequuntur, ea, quæ impendent, tanquam ex aliqua specula prospiciunt.

Desde mi aposento, estando me sentado, veia toda la vega, o campaña.

Tota mihi illa regio, in cubiculo meo *Ver desde* sedenti, erat in cōspectu, ante oculos erat, *su aposento.* sub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, sese ostēdebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Despues de la henra, ninguna cosa auemos de amar mas que la vida.

Omniū rerum, honore excepto, prima *Vida* esse, charissima, antiquissima vita debet: secundum honorem, post honorem, honore excepto, si honorem exceperis, nihil esse debet vita prius, potius, charius, antiquius: primas sibi partes post honorem vita vindicat, primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

No solamente se ha de tener cuenta con la honra, mas con la vida.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda simul ratio est & salutis, & dignitatis:

Elegancias de

tatis: nō dignitatem magis, quā salutem spectare debemus, salutis ratio cū dignitatis ratione cōiungēda, quærenda, amanda, expetenda sine salute dignitas non est: non est a dignitate vita seiungenda: decet studeas dignitati, cum eo tamen, ne studiū vitæ negligatur.

*Buen principio de vida auéis
hecho.*

Sapienter vitam instituisti, optimum cursum cœpisti, optimam partem elegisti, exordium vitæ præclarum fecisti: egregio vitam principio iniuisti.

Harè que tengas vida reposada.

Præstabo tibi otium, quietem, vitā tranquillam, facilem, alienā ab omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni molestia remotam, seiunctam, segregatā, disiunctam: efficiam, vt quiete viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habcas & expeditum vitæ cursum, tranquillè prorsus vt agas, vt omni molestia vaces, vt otio fruaris iucundissimo, commodissimo, vberissimo, vt otiosè viuas.

*Nunca el viento contrario nos dexò
tomar puerto.*

Viento.

Portum, resante vento, tenere non potuimus,

Paulo Manucio. 150

ruimus, ingredi, inire, obtinere, assequi nō
licuit: vēti vis aduersa portu nos exclusit,
prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à
portu reflante vento, portum ventus cri-
puit: summouit nos ventus à portu: portū
inire conantes repulit ventus.

*Mucho me marauillo que os holgucis de conuer-
sar con esse vil y apocado.*

Valde miror, quòd hominis teterrimi,
ac sordidissimi cōsuetudine vtaris, mirari
satis non possum, quòd eius in te hominis
v̄sus & consuetudo delectet, cuius infima
conditio sit, qui sit infimæ conditionis,
humillimi loci, obscuri loci: nullius loci:
nullius ordinis: nullius pretij, despectus,
abiectus, cōtemptus, terræ filius, inops ab
omni prorsus existimatione, neq; à se ip-
so, neq; à maioribus commendatus: nulla
maiorum laude: nulla sua virtute commen-
datus, honestatus, nobilitatus, insignis.

*To lo he conocio de muy baxas
pensamientos.*

Summam in eo animi humilitatem co-
gnoui, animi dimissionem, abiectionē, in-
firmitatem, imbecillitatem tenuitatē, an-
gustias: hominem esse vidi exigui admo-
dum animi, demissi, abiecti, humilissimi,
infimi,

Viliza.

Elegancias de

infimi, imbecilli, perangusti, imprimis passilli: nihil altum suscipientem: nihil spectantem in laude positum: nihil de laude cogitantem: nullius laudis cupiditate flagrantem, auersum ab omni gloriæ studio, in humiles, planeq; sordidas cogitationes deiectum, tanquam humi serpentem.

*No he visto mayor villano, o
mas descortes.*

Villano.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abesset, tam esset alienus ab humanitate, tam expertus humanitatis, in quo minus esset humanitatis vnquã vidi, omnẽ prorsus humanitatem, liberalitatẽq; naturæ sic ignorat, vt nemo magis: minimè omnium de humanitate laborat: officium negligit: ita nihil agit liberaliter, vt liberalitatẽ nõ esse virtutem existimare videatur.

Violencia.

Lo deste titulo està arriba en vellaqueria.

*A vn sábio como vos, le està bien juzgar, q la
verdadera alabança sale de sola virtud.*

Virtud.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam, sitam, locatã, cõstitutam existimare, in vna virtute consistere, ab vna virtute pendere, nasci, fluere, manare, proficisci.

El que no va acompañado de la virtud, fácilmente lo derriba la fortuna.

Cui comes virtus non est, is animo facile cadit à fortuna percussus: istus fortunæ ferre non potest, qui rectus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis non tuerur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim: facile vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsint virtutis opes.

Mucho puede la virtud.

Todo lo manda o señoorea la virtud.

Summa virtutis potestas est, præst virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, administrat: omnia sunt in potestate virtutis: ipsa nemini, ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat vbique locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, assequitur omnia, summum possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat difficultates, durissima quæque perumpit, quasi liber angustias, quævis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, luget in tenebris, pulsa loco manet, non turpitar

Elegancias de

ripitur furto, nō eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur: nullis capitur insidijs: nullos fortunæ casus extimēscit, planè omnium rerum domina, omnium regina est.

*La virtud siempre nos favorece en prosperidad,
y en desventura.*

In vtraq; fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secunda fortuna vberrimos fructus affert, magnas utilitates in omni fortuna quærit virtus: aduersis pariter & secundis in rebus commoda proficiſcūtur in virtute multa: semper utilis & fructuosa virtus est, nūquā utilis virtus non est, in omni tempore iuuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur. Ecquando non utilis virtus est? Ecquæ utilitas cum virtutis utilitate conferenda?

Con tus trabajos has alcanzado la virtud.

Virtuosos

Tuis laboribus ac vigilijs virtutem tibi peperisti, cōparasti, parasti, consecutus es, adeptus est, tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigilijs cōsecutus es, vt virtutem possideas, in
vir-

Paulo Manucio. 152

virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, præstes, fruaris, tuam virtutem tuis laboribus & vigilijs referre acceptam: tibi ipsi, tuisque laboribus tuam virtutem debes: non hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores gravissimos & suscepisses, & pertulisses.

Quien no desea larga vida?

Ecquis est, qui diuturnam vitam non amet, non cupiat, exoptet, expetat, cui diuturna vita non placeat? Quis diu vivere, diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere: transigere, vivere, diuturna lucis usura frui, diu inter homines agere, cum hominibus versari in terris, in terris morari non cupit.

Assaz he viuido.

Satis diu vixi, ætatis vixi, vitæ satisfeci ætate, satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi: non me poenitet, quantum vixerim: cursum vitæ minimè breuem peregi, vixi vitam satis diuturnam, hoc vitæ spatium contentus esse possum, non moriar immaturus: non auctoler immaturus à vita.

Vixit,

Elegancias de

No se si serè viuo entonces.

No tengo certidumbre de poder viuir tanto.

Optandum est, vt ad id tempus ducere spiritum possim : incerta ad illud tempus vita est, vercor, ne mors, tamdiu viuam, ne non vsque eò vitam producam: vitam quis mihi præstat ad illud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non est.

Viuió en miseria y afán, y murio con gran honra.

Vt miserè vixit, ita periit honestè: miserimã vitam mox præclara terminauit: vitã infelicem egregio mortis genere cõcluserit, acerbitates vitæ multas vna, peregrèque mortis horam compensauit: vitam vixit infelicem, præclaram verò mortem obiit: misérias in vita sustinuit, decus in morte tulit.

Muy de buena voluntad te permito que dexes los estudios, pues viues mal sano.

Voluntad.

Cùm sis valetudine infirmus, me perlibenter vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate stud a depones: libētissimè tibi largior, perlibenter cõcedo, vtrac; manu do, vt à studiorum consuetudine te se-
iungas,

iungas, te à studijs discedere, facillimè patior, in studijs omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Esta es la vsança : assi se vsa.

Translatitium hoc est, vsitatum, in more positum, more comparatum, mos obtinuit: mos inualuit, moris est, consuetudo ita fert, more fit. *uso.*

*El tanto uso causa, que ya no siento
mis fatigas.*

Malorum vsus mihi sensum adimit, leuiores videntur, quæ diu sustinui mala, occalluit iam animus diuturno malorû vsu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum consuetudo, sic, vt minimè sentiat, vt sensu prorsus vacet, vt sensum amiserit.

Elegancias de
A D I C I O N E S A
las Elegancias de Paulo
Manucio.

Traduzidas por Lorenzo
Palmireno.

*Vuestro orgullo y soberuia, de la hazienda que
teneis sale, no de las virtudes.*

*Altino y so
bernio.*

T Væ te efferunt diuitiæ, non tuæ pro-
priæ virtutes: insolentia tua, arrogā-
tia, superbia non ex animi, non ex ingenij
tui præstantia, sed ex opibus tuis manat:
istam insolentiam, elationem animi, spiri-
tus immoderatus in te parit, non vlla tua
singularis, aut præcipua facultas, merito-
rumve conscientia, sed copiæ. diuitiæ, o-
pes, res domestica plus æquo maior com-
modorū abūdātia, animos tibi facit, tollit
te ad istā animi intēperātiā res familiaris,
non vlla tua propria bona, non artis ho-
nestæ scientia, aut virtutis vlla possessio.

Muy

Muy soberbio estás.

Nimium tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquū sit, oporteat, ratio ferat, patiatur: cōcedat, nimium te effers. arrogas tibi plus, quàm licet, altius, quàm oporteat, ipse te extollis: ita superbè agis, vt ferri nō possis, superbia est prorsus non ferenda: parē tibi esse neminem vis: te cunctis antefers: omnes despicias, te vero vnum suspicis: amas ipse te sine riuale, tibi ipse magnus es, atq; eximius: omnia putas esse in te vno collocata, fortunam ipsam minus esse te ipso fortunatam putas, persuasum habes, tuis te fortunis ipsam fortunam anteire.

*Muchas desdichas me acaecen cada dia, pero
por mucho que me persiga la fortuna,
no me harà conarde.*

Vehemēter, acriter, acerbe, grauit̃r me *Animoso.*
oppugnat, vexat, exagitat, vrget, premit,
aduersa mihi est, infesta est, infensa est, ini-
qua, inimica fortuna: ego tamen ad huma-
na omnia, ad eos omnes casus, qui humanę
vitę impēdēt, quibus humana vita subie-
cta est, proposita est, exposita est, pater for-
tis sum contra fortunam, paratus, armatus,
V 3 firmus,

Elegancias de

firmus, validus, firmissimis cōsciētiae præsidijs munitus: res humanas præclare cōtemno, negligo, despicio, aspernor: valet animus meus, firmus est, seipso nititur, sua in seipso præsidia ponit, à seipso præsidium omne petit, aduersus fortunæ vim, impetum, conatus, iniurias, tela omnia: minimum res humanæ me mouent, afficiūt, perturbant: minimum laboro de rebus humanis: fusq; deq; res humanas facio, humanis casibus animi præstantia, virtute, fortitudine resisto, fortunæ conatibus obuiam eo, occurro, obijcio me, oppono me fortiter, atq; acriter, fretus conscientia fortunam sperno: mea me contra fortunā conscientia fortem facit, cōfirmat, auget, viribus validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires robur, fortitudinē, firmitatem.

Injustamente me maltratan.

Atribulado

Vexor, exagitor, iactor immerito meo: negotium exhibetur immerenti: molestijs & iniurijs afficior sine causa, commissum à me non est, vt hæc tā graua sustinerem.

No aurà alguno que se escape de tantos males.

Nulla est acerbitas, quæ non omnibus im-

impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate prementur, communis erit omnium, non propria cuiusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ.

Oy poco caso haze la gente de vn virtuoso.

Probitas, integritas, probati mores, vita *Bondad.*
illa, quæ cum virtute traducitur, à paucis hodie probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatē colant, ament, sequantur, parui est hodie probitas, & morum integritas: qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucos inuenias.

Al que bien viue, gran galardon le está aparejado.

Magna sunt recte agentibus proposita præmia: omnes qui sese in recta viuendi ratione exercent, magna merces manet, fructum recte factorum viri boni vberissimum, ac præstantissimum ferent: præclaram honestamq; vitam res vtilissimæ consequuntur, vitæ laudabiliter actæ cū virtute traductæ, præmium est decus, & earū rerum copia, quas qui possidet, optimæ cum illo agi existimatur.

Elegancias de

*La bondad sola es bastante a hazer dichoso
al que la sigue.*

Bene sentire, recteque facere, fatis est ad
benè beateque viuendum, vnam qui colit
probitatem ei deesse ad felicitatem nihil
desiderat, nihil requirit: quicumque ratio-
nem ducem in vita sequitur, ei ad felici-
tatem amplam, maximeque certa patet via:
probitatem qui possidet summum bonum,
nihil ad felicitatem præterea requirit: bo-
ni mores, & honestæ rationes felicitatem
pariunt, felicitas integritate comparatur:
si quis in colenda probitate totus est, feli-
citer admodum, ac beatissimè cum illo
agitur.

*Di de espuelas al cauallo por salvar
la vida.*

Cauallo.

Vt vitæ consulerem, vt euaderem è præ-
senti periculo, vt periculum vitarem mi-
nimè dubium, ad hostes equum misi, im-
misi, admisi, incitavi, laxatis habenis ho-
stes versus impuli.

Partirè con vos lo que yo posseo.

*Comunicar,
o dar parte.*

Communicabo tibi, impertiam tibi re-
meam, cõmunis inter nos erit mea res, par-
tem capies de mea re: rei meæ particeps
eris: non minus tibi, quàm mihi, tibi pariter
&

& mihi, æque utriq; nostrum, non mihi magis, quàm tibi mea res parebit: utemur communi iure, æquo iure, pari potestate mea re: iuris tibi tantũ, quantum ipsi mihi, erit in mea re, mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Los Filósofos si algo les acæce, no aguardan el remedio de fortuna, sino de si mismos.

Hic est mos Philosophorum, ea vitæ ra *Confiar en* tio, illud institutum, non ut à fortuna pen *si mismo.* deant, cuius est in rebus humanis maxima vis, sed ut in seipsis omnia statuant, collocent, ponāt, omnes in seipsis sitas ac locatas rationes & spes habeant, se spectent ipsos, suis nitantur viribus, nihil aliunde spectent, à se ipsis omnia, præsidia constituent ad omnes casus in seipsis omnia.

Vuestras cosas tratarè con toda diligencia.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, uti de. *Cosa.* beo, tua negotia, quidquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Kos aneis hecho una cosa muy acerrada.

Nihil neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum, & in primis hono-

Elegancias de

rificū: speciosa est res valdeq; ampla, quā
præstitisti.

*La cosa no es acabada, pero luego
se acabará.*

Sublata res tota non est, sed magna ra-
men ex parte profligata: parum abest, quin
ad exitum res peruenerit: eò res proces-
sit, vt ab exitu non longè abfuerit, vt ad
exitum penè peruenerit, exitum penè
attigerit.

Mudadas estan mis cosas.

Diuerfa nunc mea ratio est: nō eadem
est, immutata est ratio rerum mearū: alius
est rerum mearum status: aliter se meæ res
habent, non eodem loco, non eiusdem lo-
ci sunt: alius est rerum mearum status.

Vuestras cosas se estan como solian.

Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, saluæ,
incolumes: nullam res tuæ iacturam tule-
runt: nihil detractum est de tuis rebus:
incolumitatē obtinent, res, rationes, fortu-
næ tuæ: bene est rebus tuis, nihil præter
voluntatē, nihil secus, contra quam velis.

*Mis cosas os he encomendado bien
claras.*

Res meas tibi tradidi satis aptis, expli-
catas,

catas, expeditas, optime constitutas, nu iis difficultatibus implicatas, eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Crebian que lo auia hecho de couarde.

Hoc illi tribuebatur ignauix: commis- *Couardia.*
sum hoc ex ignauia homines interpreta-
bantur, causam huiusce facti in ignauiam
conferebant, hoc ad ignaniam, inertiam,
desidiam, languorem referebant, adscri-
bebant ignauix, assignabāt ignauix, igna-
ui esse hominis aiebant.

*No puedo con palabras declarar lo que
siento en mi animo.*

Mentis cogitata, consilia, animi sensus, *Declarar es*
sensus intimos, non est vt possim enūtia- *palabras.*
re, proloqui, verbis, oratione, sermone,
depromere, explicare, explanare, exprime-
re, efferre, enuntiare, patefacere, ostēdere,
exprimēdis animi sensus impar oratio est,
non sufficit, verba desunt, apta verba re-
quiruntur, mentem oratio nō assequitur,
non æquat, exprimere satis non potest.

*En la guerra civil, Ciceron siguió el bando
de Pompeyo.*

Cicero

Elegancias de

Defensa.

Cicero in bello civili Pópeium sequutus est, fuit in castris Pompeij, fuit in præfidijs Pompeij, stetit à Pompeio, stetit per Pompeium, Pompeij partes defendit, fuit inter præsidia Pompeij.

Gran pesar y tristeza me ha venido cō la carta de la muerte de vuestro padre.

Descōtento. Magnum mihi dolorem, grauem solitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parētis tui, magno me dolore affecerūt epistolæ tuæ, valde me perturbarunt, affligerunt, commouerunt, acerbè sum affectus literis tuis: molestiæ plurimum, doloris, solitudinis, acerbitatis cepi, accepi, suscepi, tuli, contraxi, hausi, legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tengo vn gran pesar.

Aliquid me mordet, pungit, afficit, est quiddam, quod molestius feram, submolestè feram, in quo nonnihil offendar.

Pienso en vna cosa muy importante.

Designio.

Magnum quiddam specto: magni momenti, magni pōderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodumq; sublimia suspicit, & cogitat animus meus.

Este

Este fue mi designio.

Consilium meum hoc fuit, hoc spectavi, hoc volui: hoc sequutus sum, id egi, huc retuli mea cōsilia, meas cogitationes, huc animum intendi, mentem direxi, consilia cōtuli, huc spectavit animus meus, hic animo meo, meilq; consilijs scopus fuit.

*Tiempo vendra que la virtud será
estimada.*

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tēpus, erit aliquando illa dies, illucescet aliquando illa dies, diem aliquando illū sol afferet mortalibus, erit aliquando, cum suus virtuti tribuatur honor, cum virtuti honor habeatur, cum virtus colatur, tanti æstimeretur, quanti est, in honore sit, cum virtuti honores debiti persoluantur, deferatur plurimum, cum virtus magna in primis honestaq; sit, honestū locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

*Discordamos en opiniones, mas en amistad
somos muy conformes.*

Discrepant sententiæ nostræ, cū tamen æque inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate, nostræ sententiæ non congruūt, cum animi

Discordia.

Elegancias de

animi tamen nostri in amore cōsentiant: non idem sensus est, non idem iudicium, eadem tamen voluntas, eadem beneuolentia, opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum, diuersa sentimus, eadē tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

*Por discordias se han perdido infinitas
Republicas.*

Discordia.

Multas Respubl. ciuiles discordiæ perdidit, domesticæ seditiones, intestina bella, controuersiæ inter ciues, partium cōtentiones: è ciuilibus discordijs, contentionibus, controuersijs, dissensionibus, seditionibus, multarum rerum publicarum perniciēs fluxit, manauit, orta est.

De gran pesar enloquecio.

Enloquencer

Ita insanijt vi doloris, vt mentem rectā, animi sensum, rationem nūquam receperit, in perpetuum amiserit: insaniæ morbo ita est affectus, in morbum insaniæ ita incidit, vt nunquam postea conualuerit, vt furorem nūquam deposuerit, vt bonam mētem nunquam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit, ita discessit à mente, ita mētem perdidit,

didit, vt illum nemo postea ratione prædictum viderit.

Gran consuelo sentireis , si rebolueis en vuestra memoria lo que a otros como a vos ha acaecido.

Si quæ tui similibus viris in omni ætate *Esado.* acciderint, isto tuo tristissimo tēpore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mē te comprehenderis, tecum reputabis, in animo bolues, ipse tecū examinabis, admodum iuuari te senties , non leue solatium capies, hæc te valde cogitatio sustentabit: in hac tua tam graui, tã aduersa, tã misera, planè desperata fortuna: in hac non solum aduersa, verùm penitus euerfa fortuna, in tantis miserijs, in tam misero rerum statu, tam miseris temporibus, in ista, qualem nemo vnquam sensit, infelicitate, nunc dum res tuę pessimè se habēt, pessimo loco sunt: dum tecum pessimè agitur, dum tibi pessimè cum fortuna conuenit, dum tuæ fortunæ planè perditæ, ac nullæ sunt: dū te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, grauis est , dum te suis viribus oppugnat , dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admonet.

Elegancias de

El negocio està en este punto.

In hoc statu res est: rei status hic est: res ita se habet, ita res habet, eiusmodi res est: hac in re sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

De otra suerte van oy mis cosas que antes.

Alia mea ratio est, diuersa mea ratio est, meæ res alio loco sunt: non eadem mea ratio est: aliter se habent res meæ: nihil simile, nulla similitudo: quid simile? nihil habent res similitudinis: dissimilitudo magna, diuersa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Al tiempo que mas auia des de medrar, os han destruido los contrarios.

Quo tempore florere debebas, debuit illustrior esse tua laus, altiùs ascēdere, plus consequi dignitatis, maiorē obtinere estimationem, præstantiore esse loco, plus habere auctoritatis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstantior haberi debuisti: tunc te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis, oppressit, ad exitium detruxit, impulit, non modò è numero uiuentium, sed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Vuestras

Vuestras cosas van como las mias.

Rerum mearum imaginem video in rebus tuis: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre: nihil discrepare, congruunt res tuæ cū meis: rerum nostrarum eadem ratio est: nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differūt à meis: inter res nostras nihil interest, nihil est, quo res tuæ differant à meis.

*Poco se me da que no me estimeis,
o tengais en nada.*

Facile patior te ita de me sentire, existimare, opinari, tuū hunc esse de me sensum, contemno tuam de me opinionem, sententiam, iudicium, tuam de me sententiam inane proprus, leuemque duco: parui est apud me tua de me sententia.

Examinad en vosotros mismos la inconstancia de la fortuna.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite cōsilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quā varia tempestate iactetur hominum vita, cogitate,

Examine.

Elegancias de

cogitate, animaduertite, attendite, examine, perpendite, cum ratione, tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

Son tan importantes mis cartas, que no oso fiarlas, sino a persona conocida.

Fuera de tiempo.

Eiusmodi sunt, eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temere cõmittere: non eius generis, non eiusmodi sunt meæ literæ, vt eas audeam temere credere.

Muy fuera de tiempo bolueis.

In alienum tempus cadit reditus tuus, non redit opportunè, alieno tẽpore reuerteris: reuertendi maturitas nõdum aderat: non erat, cur hoc tempore tuum reditum minimè tempus postulat, ratio temporis improbat, ac dissuadet: minimè conuenit cum tempore tua reuersio: si temporis rationem spectasses, redeundi consilium non cepisses, aut susceptum abiicisses, improbasses, vituperasses, reprehẽdisses, damnaresses, impetum absurdum, auersum à ratione, planè stultum iudicasses.

*Fundamen
to bueno.*

*Buen principio has hecho de tu vida.
Optimum cursum cœpisti, rationem præ-*

præclaram iniuisti, optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, cum te Deo addixisti.

Propio es de muchachos ser glotonos.

Puerorum hoc est auidius appetere, *ut Gloton.* ad appetendum procliuiiores sint, ut eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat, ut in appetendo nimis efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Muchos daños causa la guerra.

Multa damna, eaq; graua, bellū creat, *Guerra.* infert, importat, multis, & grauibus *causa* damnis, bellū regiones afficit: vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit: deijcit, prostermit, opprimit, perdit bellū regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flāma urit, & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitū, nullū tam durum, tā acerbū, quod in bello regiones non sentiāt, experiātur, ferant, sustineant, perpetiantur: nec quod infortunium est, eque calamitas, acerbitas, diritas. quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellū geritur, percussa bello, atq; prostrata iaceat omnia: inuebitur bello quidquid iam excogitari potest.

Elegancias de

*Començar la guerra, muchas vezes es necesidad:
pero alcançar la vitoria, no solamente es ven-
tura, mas de gran valor.*

Bellum suscipere, inire, inferre, mouere,
ad bellum aggredi, arma capere, ire ad ar-
ma, sæpe temeritatis est: conficere autem,
perficere, absoluerè, restinguere, ad exitû
feliciter perducere, victoria terminare,
optatu exitu concludere, non fortunæ so-
lum, sed virtutis etiam est argumentum:
qui bellum suscipit, is temere sæpe facit,
temerario impellitur consilio, temeritatis
impulsu peccat: qui verò belli extrema
delet, bello finem imponit, finem facit,
finem statuit, belli reliquias aufert, confi-
cit, delet, non fortunæ solum, sed virtuti
quoq; acceptum referre debet.

*Lepido renouó la guerra ciuil, que estava
ya apaziguada.*

Lepidus bellû ciuile inter ciues reno-
uauit, reintegrauit, suscitauit, iã extinctû
inflâmauit, iam restinctû rursus excitauit,
denuo commouit, conflagruit, nouo bello
ciues implicauit, ciues in bellum denuo
coniecit, magnis belli fluctibus obiecit, ex
præsenti tranquillitate magnas belli tem-
pestates commouit, excitauit.

Teme se vna gran guerra.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat: graue bellum in metu est: versamur in timore magni belli: aduentare, appropinquare, adesse iā graue bellū videtur: graue bellū timeamus, metuimus, formidamus, extimescimus, pertimescimus.

*El hablò muy mal, y contra honra
vuestra.*

Acerba nimis aduersus tuam dignitatē eius oratio fuit: inhonestē admodum de te loquutus est: grauissimē tuam dignitatē oppugnauit: loquutus est in te, sic, vt acerbius, aut inhonestius non potuerit.

*Hablar con
tra la bira.*

Iamas te batas de estudiar.

Nunquam te explent studia: tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum fatis, nimius es in studijs, nimium te studijs dedisti: prater modum, supra modum, parum modicē, immoderatē, nimis immoderate, sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimium tenet.

Harar.

*No te detengas si crees poder alcançar
aqueel Reyno.*

Elegancias de

*Hazerse se
ñor de algu
na cosa.*

Si exploratum tibi est, posse te illius re-
gni potiri, non est cunctandum regnum il-
lud obtinere, producenda res nō est, pro-
trahenda, differenda non est, mora facien-
da nulla est, interponenda non est, immo-
randum non est, omnis tollenda mora, lā-
guor omnis abiiciendus.

*Harè que Francisco sea de vuestro
vando.*

*Hazer que
sea de su par
te.*

Dabo operam vt Francisci animum ab
omni alia cogitatione ad tuam dignitatē
tuendam traducam, conuertā, vt Francis-
cus omnia sua studia tuam ad dignitatem
conferat, tua in dignitate figat, locet, sta-
tuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata ve-
lit, assignet, dedat.

To he libertado la patria.

Patriam seruauī: patriam ab exitio vin-
dicaui: patriæ incendiū extinxi: salutem
attuli, peperī, dedi patriæ: opera mea pa-
tria stat: cadentem patriam sustinui, labē-
tem confirmaui, labentem excepi: ego sa-
lus patriæ fui, à me salutē accepit patria:
patriam ab exitio, à perniciē, ab interitu,
à peste eripui, liberaui, tutatus sum: patriæ
mala sanaui: patriæ salutem attuli, incolu-
mitatem peperī, pestem abstuli: grauiter
laboranti patriæ opem tuli.

Paulo Manucio. 163

Muy ingrato me sois.

Meis in te meritis non respondes: gratiam nō reſers, non ſoluis, id quod debes: officia mea tuis officijs non compenſas: gratiā non reddis: officiū non præſtas: ingratè agis, ingratum te præbes, officiū in te requiro, deſidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia.

Ingrato.

No ay quien se contente de su estado.

Nemini ſua conditio ſatisfacit: nemo eſt, qui acquieſcat fortunæ ſuæ.

Mal contento.

En toda coſa tendrè cuenta con vueſtra honra.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem habebo: ſemper mihi tuæ dignitas ante oculos erit, propoſita erit, erit antiquiſſima: meæ cogitationes tuam laudem ſpectabunt: animus meus in honore tuo infixus erit, ac locatus, in omni re, quid honor tuus poſtulet, quid ferat, quid requirat attendam.

Mirar, tener ojo, cuidado.

Haſta oy poco he mirado en mi intereſſe.

Nullam hætenus utilitatis meæ rationem habui, duxi, ſpectavi: quid eſſet è re mea, in rem meam, quid ad rem meā per-

X ; tineret,

Elegancias de

tineret, in rem meam faceret, conueniret, quid rebus meis expediret, prodesset, conduceret, utile esset, utilitatem afferret, utilitati esset, emolumento esset, fructum pareret.

Es hombre muy moderado.

Moderado.

Homo est à cupiditate omni longè remotus.

No tratais como querria.

Negociar.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, ut agendum cêscio: aliter agis, atq; ego agendum existimo: cum ita agis, à iudicio discrepas meo, discedis, dissentis, procul abis.

Cerrado está el passo.

Passo cerrado.

Trāsitus interdictus est: inclusa est via: non patet aditus, non datur.

Haré lo que he prometido.

Promessa cumplida.

Præstabo fidem meam: persoluiam promissum: quæ pollicitus sum, exitu præstabo: soluiam fidem meam: tuebor fidē meā: seruabo promissā: fidem non fallam: fidem non decero: stabo promissis.

En mucho ostendrán, si venreis vuestros contrarios.

Pulcherrimè stabis in Senatu, si tuorum *Reputation.*
aduersariorum sententiam fregeris, locū
obtinebis honestissimum in Senatu, ma-
gna tua erit in Senatu existimatio.

*Quanto mas perseguido sereis, alcançareis
mas lustre.*

Illustrabit amplitudinem tuam inimi-
corum iniuria: quò plus ad te oppugnan-
dum studij cōferent inimici tui, quod erit
grauior in te impetus inimicorum tuorū,
quo studiosius euertere te, ac tua commo-
da conabuntur, quo acrius, ac vehemen-
tius, in te irrumperet, irruent, incurrent,
inuadent, impetum facient, impressionem
facient, suas vires intendent, suos nervos
contendent, sese immittent, eo maior ad
tuam existimationem fiet accessio, eo plus
accedet ad tuam laudem, eo clarius tuæ
splendor dignitatis elucebit, eo clarior atq;
honoratior euades, eo tua laus fiet illu-
strior, eo magis augebitur, amplificabitur,
extolletur, illustrabitur honor tuus, eo
sublimius tui gloria nominis ascendet,
extolletur, efferetur, euehetur, eo plus am-
plitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, existi-
mationis, honoris acquies, obtinebis, af-
sequeris, consequeris, adipisceris, tibi pa-
rabis, tibi paries, tibi comparabis.

Elegancias de

En poco os tienen.

Prorsus iaces: nulla tua existimatio est, nullum apud homines locum obtines: nullo loco es, nullus es, nullo in honore es, nullius te pretij homines ducunt.

Quien osará emprender el cargo de la Republica en tiempo tan peligroso.

Regir la Republica.

Quis Rempubl. attingere, Rempubl. capessere, suscipere, tractare, ad Rempubl. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendere, imminere pericula intelligat: quis operam Reipubl. dare, in Rempubl. versari, Rempubl. gerere, administrare, ad Rempubl. sua studia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facile ac libenter velit?

En el gouierno dela Republica, conuiene siempre tener la justicia delante los ojos.

In administranda, tractanda Republ. in administratione Reipubl. ius honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil preterea debemus.

Gran pesar tienen algunos de verme honrada en esta Republica.

Sunt quos meus in hac Repub. splendor offendat, quos mea dignitas vrgeat, vrat,

torqueat, excruciet, pungat, grauius afficiat: quibus dolori sit honor meus, quos amplitudo mea lædat, male habeat, dolore molestiaq; afficiat.

Ya se que sois muy principal en esta ciudad.

Non dubito, quin summū atq; altissimum gradum ciuitatis obtineas: nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur, non est cur dubitem, quin ea consequaris, quæ in Repub. putantur esse, amplissima, quin futurus in ciuitate sis honestissimus, amplissimus, eximius, honestissimo loco, summo loco, singulari loco.

Honra os hazen todos.

Gran cuenta tienen con vos.

Vales auctoritate apud tuos ciues: magnus atq; honestus es in ciuitate, magno es in honore ac nomine apud tuos ciues: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit.

En pocos dias auéis sabido mucho.

Paucorū dierū studio consequutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquē inter homi-

Elegancias de

homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquam tibi adscisceres existimationē, ne prorsus iaceres, ne planē ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris, ac nominis esses: ne nullus omninō esses, ne nullo planē loco esses: ne tua esset inter homines obscura, aut infima conditio: parumper te honestauit, aliquo in te numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit, paucorum dierum studium.

La reputacion.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama, amplitudo, honesta opinio.

Mucho estiman los libros que compones.

Libri tui omnibus vigēt, egregia de tuis libris opinio est, existimatio est, præclare de tuis libris omnes existimant, sentiunt, iudicant: tui libri magno apud omnes in honore sunt, omnium iudicio probantur, laudibus, ac testimonijs ornantur, in manibus sunt, in manibus habentur, manibus feruntur, sinu fouentur, circumgestantur, circumferuntur, assidue tractantur, diligenter euoluuntur, accuratē, ac studiosē lectitantur.

Yo he salido de vn grandissimo trabajo.

Per-

Paulo Manucio. 166

Perfunctus sum labore grauissimo, la- *Salir de f*
bore finem feci: finem imposui: laborem *tiga.*
terminaui, ad finem, ad exitum perduxi:
laborem sustinui, quoad oportuit.

Sano estoy.

Bene me habeo: mihi bene est, satis cō- *Sano.*
modè, satis bellè habeo, benè valeo: com-
mode valeo: valetudine bona vtor: mihi
est, vt volo: quales cupio vires possideo:
viribus vtor firmis, roboris, virium, vale-
tudinis habeo satis.

De sabios es acomodar se al tiempo.

Seguir el

Tempori cedere, necessitati parere, res *po.*
ad tempus accommodare, vti tempore, quæ
tempus postulet, ea seruare atq; exequi,
sapientia est, sapiētiae est, sapientis est. de-
cet sapientem, ad sapientem pertinet: qui
tempus consulit, qui rationem temporis
habet, qui nullam rem agit, quam tempus
improbare videatur, is verè sapiens est,
hunc verè sapientem dicas, sapientem qui
hunc appellet non errabit.

*Temor tengo no os engañe la esperanza que te-
nemos de tus estudios.*

Vereor, ne quã de tuis studijs expecta- *Temor i*
tionē

Elegancias de

tionem concitasti hanc sustinere, ac tueri non possis, vt vereor, vt spectationi tua studia respōdeant, ne tua studia expectationi non respondeant, ne cum hominum opinione nō consentiant, ne alium, atque expectatur exitū habeāt, ne qui spectatur, fructum nō pariant, ne quo speratur, quo spectatur, exitu concludantur.

Todos tienen por cierto que auéis de ser vn hombre muy importante.

Magnum quendam, atq; excellentem virum te sperant futurum, expectantur à te, quæ à sūma virtute, summoq; ingenio expectanda sint: nihil humile, nihil vulgare, nihil augustum, omnia excelsa, ampla, mira, diuina, prorsus à te expectantur.

Tanto mal esperamos, que será mejor morir antes de verlo.

tempo de uersida-
Ea temporum impeudet conditio, vt optimè actum cū eo putem, si quis ante ex vita discesserit: omnibus omnia impendēt mala, manēt omnes, impendent omnibus, vrgēt omnibus, aduentat, appropinquat, iam eadē calamitas: nemini rectè erit, nemo erit, cui pessimè nō sit, qui pessimè se nō habeat, qui nō aduersa fortuna vtatur,
qui

Paulo Manutio. 167

qui non aduersis fortunæ fluctibus iactetur: cōmunis erit, eadem omnium par, simillima fortuna: suum quisq; miseriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadem calamitas, miserrimè cum omnibus, atque infelicitè agetur: expers malorum nemo erit, miserijs nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnusquisque.

*Muchos en tiempo de prosperidad fueron
tenidos por sabios sin serlo.*

Multi cū sapientes non essent, summæ tamen sapientiæ nomen prosperis temporibus tulerunt, nacti sunt, cōsecuti, adepti: multi cū sapientiam haberent nullā, summam tamen possidere fœcundis temporibus crediti sunt, in prospera fortuna, secūda, læta, felici, optima, secundis rebus, rebus ad voluntatē fluentibus, cū nihil esset aduersi, cū rebus omnibus esset optimè, cū omnia facillimo cursu procederent, iucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

En auer buen tiempo no embarcaremos.

Quæ prima nauigādi facultas data erit, ea utemur, nacti tēpestatem opportunam, idoneam, aptam, minimè aduersam, prosperam, secundam, discedemus, soluemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tiempo prospero.

Tiempo bueno.

Elegancias de

Et es el tu autem.

*odo lo mǎ
a.*

Penes eū est potestas, omnia sunt, est imperandi ius, est in omnes imperiū, dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitrato suo cuncta moderatur, ac regit: eius in manu sunt omnia, eius ita potestas latē patet, vt omnia cōpleatur: eius dominatu nihil vacat: ad eum omnia sunt delata: eius volūtas pro legibus est, ab eius voluntate ac nutu pendēt omnes: omnia posita sunt in vnius voluntate.

Mejor es vivir llano, que no mǎdar a muchos.

Tanti non est, multi mortalibus imperare, quanti nobiscum hīc vitam ducere.

Yo mandaba, y agora me mandan.

Sedebam in pupi, clauumque tenebā, nunc vix in sentina locus: libertatem seruitute cōmutaui: à summo potestatis in infimum seruitutis locum decidi; defectus, deturbatus, detrusus, depulsus à fortuna sum: imperandi meum erat ius, nunc me feruendi necessitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abest vt imperem, vt nec liber sim.

Este es vn negocio muy fatigoso.

Trabajoso.

Hæc magni negotij res est, admodū operosa,

rosa, occupationis non exigua, eiusmodi, ut curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigide, aut languide agenda, tractanda videatur.

Estos campos pagan alcauala, pagan tributo.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributum soluunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt. *Tributaria.*

No he visto hombre mas vano.

Vanior, inanior, leuior, dementior vidi neminem: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius, vento leuior est, aere inanior. *Vana.*

Harto he vivido.

Iam me ad exitum vitæ pene natura ipsa perduxit, ætatis satis superque vixi, non est cur me pœniteat, quantum vixerim: vixi vitam satis diuturnam, cursus mihi vitæ iam pene confectus & absolutus est: decursum mihi iam prope vitæ spatium est, quantulum mihi vitæ spatium restat, quantulum mihi vitæ restat, superest, reliquum est, relinquitur, tanquam a carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satis esse possit: *Vicje.*

Elegentiss de.

possit: extrema senectutis onus sustineo:
extrema mihi vita pars agitur.

Es Vicario.

Pontificium munus sustinet, Pontificis
agit partes, Pontificem agit, Pontificis loco
est, vicariam operam Pontificis loco prae-
bet, Pontificis personam gerit, sustinet.

A. vuestro mal ya es el remedio.

Eò te redactum video, vt ope humana
seruari non possis, vt actum prorsus de te
sit, de tuis fortunis, de salute tua, vt spe ha-
bere melioris fortunę nullā possis, vt spe
melioris euentus nulla relinquatur, vt ipse
te salus seruare non possit.

¶ Fol. 120. al fin de la 2. pag. a merced
añadiran, Vehementissimè sollicitor, ac-
tissimè doleo, dolore angor incredibiliter
angor intimis sensibus, dolorem sustineo,
quantum ferre vix possum, vel planè non
possum, quantum ferre vix, aut ne vix qui-
dem possum: me conficit cura, me dolet
exanimat, ita fluctibus curarum iactor, vt à
partu prorsus excludar, longè dimouear,
sum mouear, atque car.

16. Bull.
FINIS.